

นิพนธ์โดยพระโอรสเจ้าฟ้า  
อายุวัฒนะมงคล ๗๘ ปี  
พระบรมราชโอรสองค์เล็ก  
๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒







นัยแห่งปก : พระพุทธรูปปางนาคปรกเป็นพระพุทธรูปปางที่อาตมภาพมีความผูกพันและเกี่ยวข้องกันอยู่ในใจเป็นประจำ แม้ปีเกิดของอาตมภาพเป็นปีมะเส็งหรืองูเล็ก แต่ก็ปีนตระกูลเดียวกับปีมะโรงหรืองูใหญ่ จึงหมายเอางูใหญ่ให้เป็นสัญลักษณ์ ด้วยตระหนักว่าการเป็นใหญ่นั้น ต้องเป็นใหญ่ด้วยการกระทำดี ซึ่งงูใหญ่ตัวแรกที่ได้กระทำดีไว้ในพระพุทธศาสนา คือ พระยามุจลินทนาคราช คราวที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับนั่งเสวยวิมุตติสุขในสัปดาหที่ ๖ พระยามุจลินทนาคราช ออกจากที่อยู่ของตน มาวางรอบพระกายของพระผู้มีพระภาคด้วยขนดหาง ๗ รอบ แผ่พังพานใหญ่เบื้องบนพระเศียรด้วย ตั้งใจว่า ความหนาวอย่าได้เบียดเบียนพระผู้มีพระภาค ความร้อนอย่าได้เบียดเบียนพระผู้มีพระภาค สัมผัสแห่งเลื้อบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานอย่าได้เบียดเบียนพระผู้มีพระภาค<sup>๑</sup> ด้วยเหตุเหล่านี้จึงนำภาพพระยามุจลินทนาคราชมาเป็น ปกหนังสือสังวัธยายพระไตรปิฎก เสมือนว่ามากอຍปกป้องพระไตรปิฎกจากภยันตรายทั้งปวง ส่วนกรอบรูปพื้นสีชมพูคือ สีประจำวันอังคารแทนวันเกิดของอาตมภาพ และอักษรสีฟ้าคือสีประจำวันศุกร์ซึ่งเป็นคู่มิตรของวันอังคาร ฯ

<sup>๑</sup>[๕๑] อุทาน มุจจลินทวรรคที่ ๒ ๑.มุจจลินทสูตร, พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่มที่ ๒๕ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๗ ขุททกนิกาย ขุททกปาฐ-ธรรมบท-อุทาน-อิตฺตวุตฺตก-สุตตนิบาต. กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, พิมพ์ในบิลลงรัชดาภิเษก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙, พุทธศักราช ๒๕๑๔.  
ภาพ : จิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร ช่างภาพ : นายอดิสร กรมศรี และ นายชนารัตน์ คงชื่นจิตร



สังวตัธยพระไทรปฏก

ธายุวตัณณมกค ๓๘ ปี

พระธธธมวตัณคค

วตัศุขัณนทพวธาราม ธาธธธธธธธธ

๑๓ กุณณณณณ ๒๕๖๒







## ประวัติ

พระเดชพระคุณ พระธรรมรัตนดิลก (เชิด จิตตคุตโต ป.ธ.๙)  
เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร  
รักษาการแทนเจ้าคณะภาค ๔ รองแม่กองธรรมสนามหลวง  
รองหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๓  
ประธานมูลนิธิอัฐมราชานุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์  
กรรมการมูลนิธิโรงพยาบาลสงฆ์และกรรมการโรงพยาบาลสงฆ์

## ชาติภูมิ

ชื่อ เชิด นามสกุล ฤกษ์ภาชนะนี้

เกิดวัน ๓<sup>๓</sup> ๔ ค่ำ ปีมะเส็ง ตรงกับ วันอังคารที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๕

นามบิดา ชื่อ ฤกษ์ภาชนะ นามมารดา ชื่อน ฤกษ์ภาชนะนี้

บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลรางจระเข้ อำเภอสองนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

## บรรพชา

วัน ๕<sup>๑๕</sup> ๖ ค่ำ ปีมะเมีย ตรงกับ วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๗

วัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอสองนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระอุปัชฌาย์ พระครูปริยัติคุณูปการ (วาสน์ ธมฺมโชโต)

วัดบ้านแพน ตำบลสามก้อ อำเภอสองนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

## อุปสมบท

วัน ๕<sup>๑</sup> ๖ ค่ำ ปีชวด ตรงกับ วันพฤหัสบดีที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕

วัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอสองนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระอุปัชฌาย์ พระครูพิศิษฐ์สังฆการ (สมบุรณ์ อธิญาโณ)

วัดบางกระทิง ตำบลหัวเวียง อำเภอสองนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

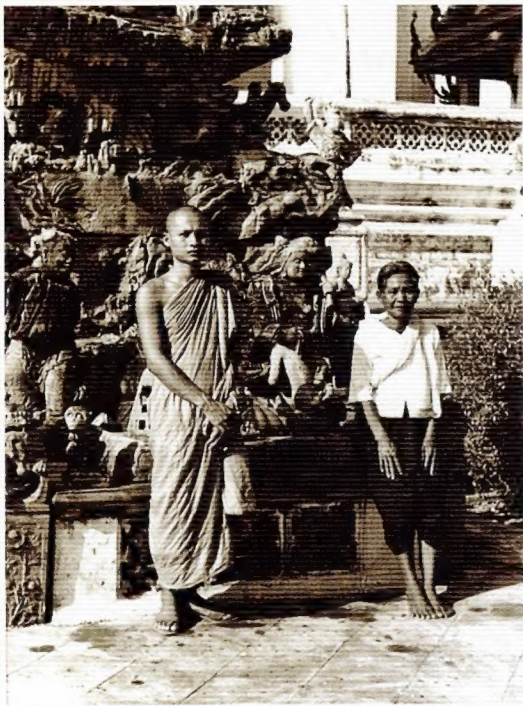
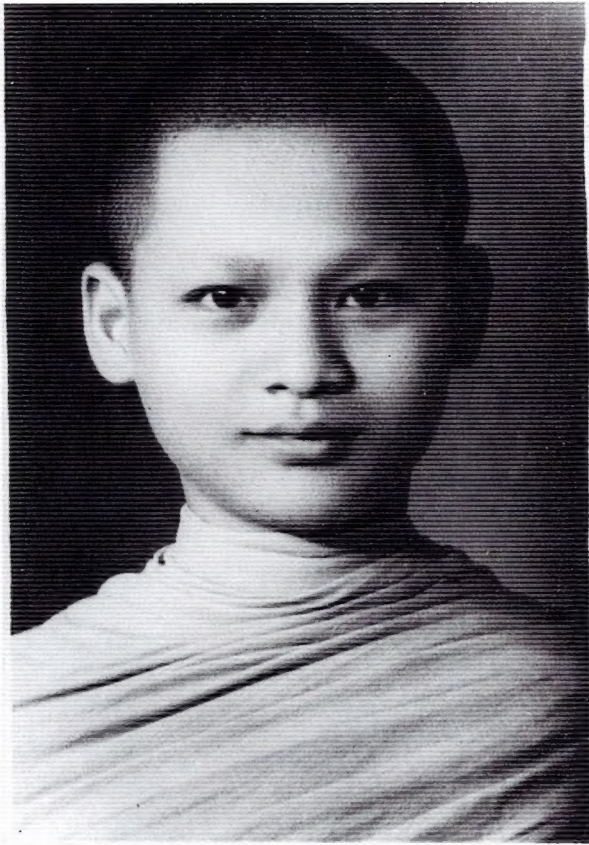
พระกรรมวาจาจารย์ พระราชสุเมธธารณ (มังกร กสฺสโป ป.ธ.๗)

วัดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี  
(เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระสุเมธมุนี)

พระอนุสาวนาจารย์ พระครูประสารณวิหารกิจ (กุหลาบ ธมฺมสุทฺโธ)

วัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอสองนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา  
(เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระอธิการกุหลาบ ธมฺมสุทฺโธ)







## วิทยฐานะ

พ.ศ. ๒๔๙๗

สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดรางจระเข้

พ.ศ. ๒๕๐๔

ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. ๒๕๒๓

สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนคณะจังหวัดปทุมธานี  
วัดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี  
สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค สำนักเรียนวัดสุทัศน์เทพวราราม  
แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

## ด้านการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๐๖-ปัจจุบัน

กรรมการตรวจใบตอบธรรมสนามหลวง

พ.ศ. ๒๕๐๗-ปัจจุบัน

กรรมการตรวจใบตอบบาลีสนามหลวง

พ.ศ. ๒๕๑๐

ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำวัดสุทัศน์เทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๑๔

ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ณ ศูนย์การศึกษาพระปริยัติธรรม

พ.ศ. ๒๕๒๐

วัดเกาะราชบุรุษศรีทธาธรรม ตำบลลาดงา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. ๒๕๒๑

อาจารย์ใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวินิตยวัดสุทัศน์เทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๒๕

เลขานุการเจ้าสำนักเรียนวัดสุทัศน์เทพวราราม

กรรมการตรวจทานพระไตรปิฎก ภาษาไทยฉบับหลวง สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์  
๒๐๐ ปี

พ.ศ. ๒๕๓๑

ประธานกรรมการบริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวินิตยวัดสุทัศน์เทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๓๕

ประธานกรรมการบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม สำนักเรียนวัดสุทัศน์เทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๔๓

กรรมการยกร่าง-เฉลยข้อสอบบาลีสนามหลวง

พ.ศ. ๒๕๔๓

ผู้ช่วยแม่กองธรรมสนามหลวง

พ.ศ. ๒๕๔๗

ผู้อำนวยการตรวจใบตอบธรรมศึกษาชั้นโท ส่วนภูมิภาค

พ.ศ. ๒๕๔๘-ปัจจุบัน

รองแม่กองธรรมสนามหลวง ฝ่ายธรรมศึกษา

พ.ศ. ๒๕๔๙

กรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎก เพื่อเฉลิมพระเกียรติ  
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ฉลองสิริราช-  
สมบัติครบ ๖๐ ปี

พ.ศ. ๒๕๕๓-ปัจจุบัน

ประธานโครงการอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง คณะสงฆ์ภาค ๔

พ.ศ. ๒๕๕๓-ปัจจุบัน

ประธานโครงการฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐาน คณะสงฆ์ภาค ๔

พ.ศ. ๒๕๕๙-ปัจจุบัน

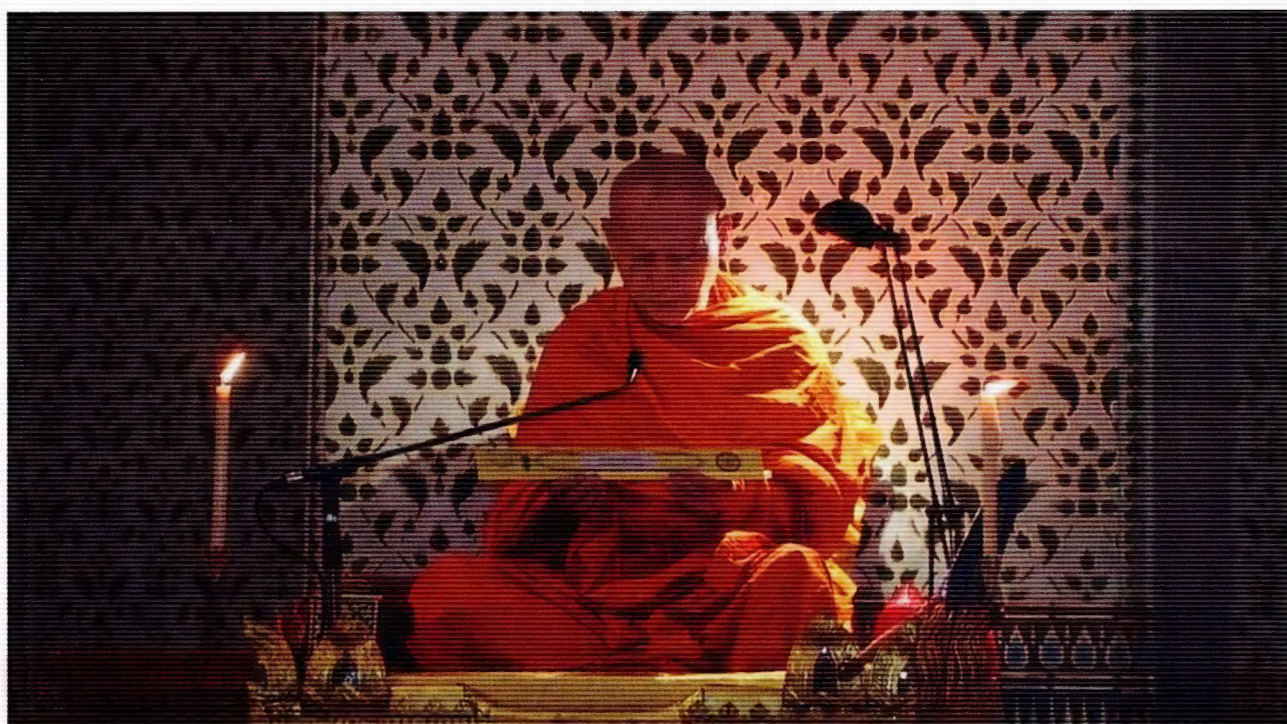
เจ้าสำนักเรียนวัดสุทัศน์เทพวราราม

## ด้านการเผยแผ่

พ.ศ. ๒๕๐๘-ปัจจุบัน

แสดงพระธรรมเทศนาตามวาระต่าง ๆ ในวันสำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ  
พระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ และวันธัมมัสสวนะ ณ พระวิหารหลวง  
วัดสุทัศน์เทพวราราม

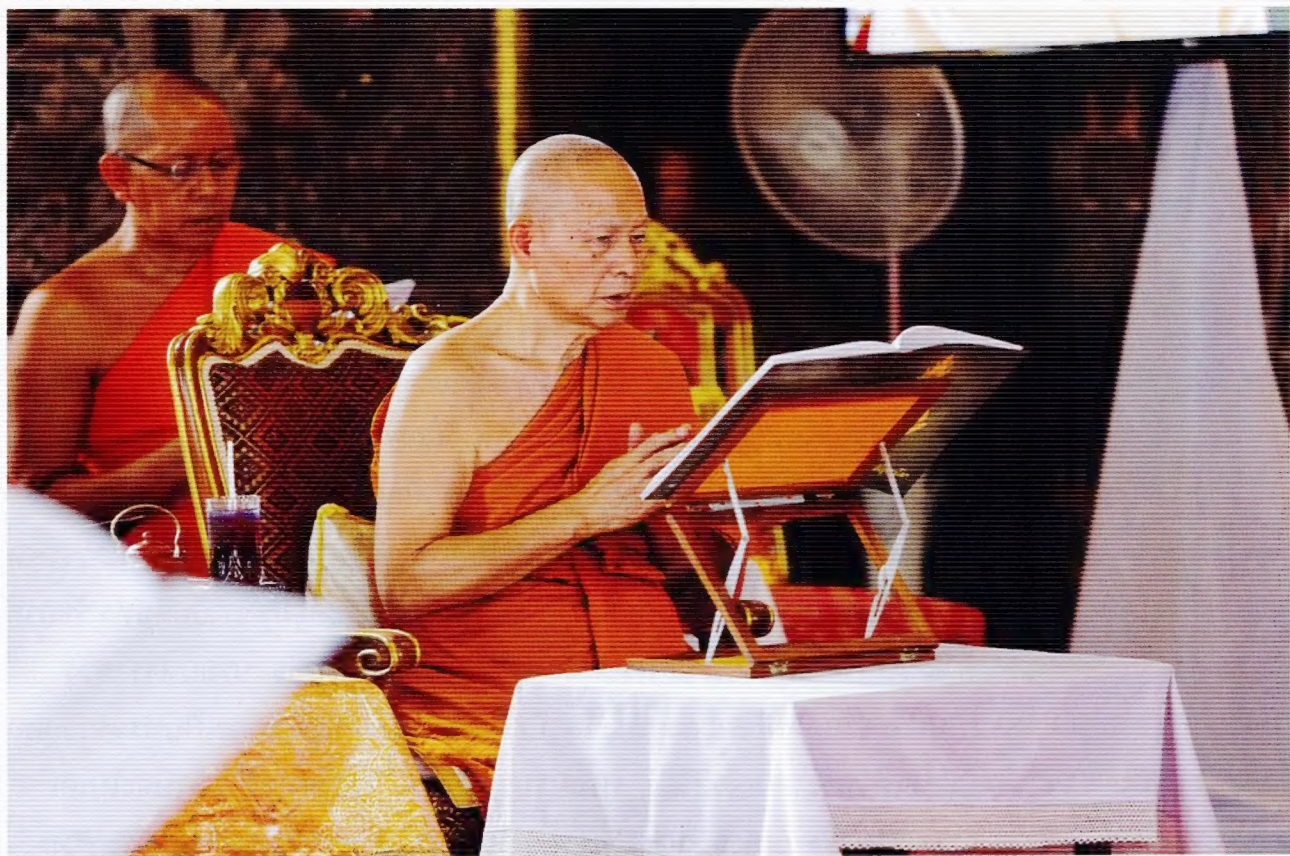






พ.ศ. ๒๕๔๕-ปัจจุบัน	เป็นรองหัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ ๓
พ.ศ. ๒๕๔๔	แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล คล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ วันที่ ๙ มิถุนายน ณ ห้องประชุมอาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น ๑๔ โรงพยาบาลศิริราช
พ.ศ. ๒๕๔๕	แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล พระราชทานพระศพ ครบสัตมวาร (ครบ ๗ วัน) สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง
พ.ศ. ๒๕๔๗	แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล คล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ วันที่ ๙ มิถุนายน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง
พ.ศ. ๒๕๔๘	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล คล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ วันที่ ๙ มิถุนายน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง</li> <li>- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๓ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม</li> <li>- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๘ พรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม</li> </ul>
พ.ศ. ๒๕๔๙	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล คล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ วันที่ ๙ มิถุนายน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง</li> <li>- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม</li> <li>- เป็นประธานจัดพิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ วันที่ ๒๐ กันยายน ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม ในนามคณะสงฆ์วัดสุทัศนเทพวราราม มูลนิธิอัฐมรราชานุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมาคมนักเรียนเก่าเยอรมัน ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ</li> </ul>















- เป็นประธานจัดโครงการบรรพชาอุปสมบทหมู่เพื่อน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในนามคณะสงฆ์วัดสุทัศนเทพวราราม ร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุด วันที่ ๑๖-๒๕ มกราคม ๒๕๖๐
- แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่วนราชการและเอกชน บำเพ็ญกุศลอุทิศถวายพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง
- แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล คล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ วันที่ ๙ มิถุนายน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๕ พรรษา วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ณ พระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๕ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม ณ พระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ วันที่ ๒๐ กันยายน ณ พระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวราราม ในนามคณะสงฆ์วัดสุทัศนเทพวราราม มูลนิธิอัฐมราชา-นุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมาคมนักเรียนเก่าเยอรมัน ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร สวรรคตครบ ๑ ปี วันที่ ๑๓ ตุลาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม และร่วมมือกับภาคส่วนราชการและเอกชน เป็นสถานที่รับรองประชาชนที่เข้าวางดอกไม้จันทน์ ณ พระเมรุมาศจำลอง ลานคนเมือง หน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร







พ.ศ. ๒๕๖๑

- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ วันที่ ๕ ธันวาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๖ พรรษา วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๖ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ วันที่ ๒๐ กันยายน ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม ในนามคณะสงฆ์วัดสุทัศนเทพวราราม มูลนิธิอัฐมรราชานุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมาคมนักเรียนเก่าเยอรมัน ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต วันที่ ๑๓ ตุลาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต วันที่ ๒๓ ตุลาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม

#### ด้านการสาธารณูปการ

พ.ศ. ๒๕๔๘

เป็นประธานในการสร้างศาลาการเปรียญวัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมเป็นจำนวนเงิน ๙,๕๐๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๕๐

ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะ ๑ และได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่ทั้งคณะ รวมเป็นจำนวนเงิน ๔,๘๐๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๕๒

เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์อุโบสถวัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมเป็นจำนวนเงิน ๖,๗๐๐,๐๐๐ บาท







- พ.ศ. ๒๕๕๖-ปัจจุบัน ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานดำเนินการโครงการบูรณปฏิสังขรณ์ตำหนักสมเด็จพระสังฆราช (แพ ตีสสเทวมหาเถร) คณะ ๖ เพื่อจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ สมเด็จพระสังฆราช พระองค์ที่ ๑๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และแหล่งการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา
- พ.ศ. ๒๕๕๙ - เป็นประธานทอดกฐินสามัคคี วัดโบสถ์ตาดอินทร์ ตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เพื่อสร้างอุโบสถหลังใหม่ ซึ่งเดิมเป็นวัดร้าง รวมเป็นจำนวนเงิน ๒,๐๒๓,๔๕๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๖๐ - เป็นประธานทอดกฐินสามัคคี วัดโบสถ์ตาดอินทร์ ตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เพื่อสร้างอุโบสถหลังใหม่ รวมเป็นจำนวนเงิน ๕,๕๖๔,๗๘๓ บาท
- พ.ศ. ๒๕๖๑ - เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์อาคารเรียน ติดตั้งประตูหน้าต่างอะลูมิเนียม พร้อมเครื่องปรับอากาศทุกห้องเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม (หอติสสเทวาภิธาน) วัดสุทัศน์เทพวราราม รวมเป็นจำนวนเงิน ๒,๕๘๒,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๖๑ - เป็นประธานทอดผ้าป่าสามัคคี วัดโบสถ์ตาดอินทร์ ตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เพื่อสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่ รวมเป็นจำนวนเงิน ๑,๒๖๐,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๖๑ - เป็นประธานทอดกฐินสามัคคี วัดโบสถ์ตาดอินทร์ ตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เพื่อสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่ รวมเป็นจำนวนเงิน ๓,๘๖๓,๓๖๗ บาท
- พ.ศ. ๒๕๖๑ - เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์ ศาลาลอย วัดสุทัศน์เทพวราราม ทั้ง ๔ หลัง รวมเป็นจำนวนเงิน ๖,๗๐๐,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๖๑ - เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์ปิดทองพระพุทธรูปโลกเชษฐ พระประธานภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศน์เทพวราราม รวมเป็นจำนวนเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๖๑ - บูรณปฏิสังขรณ์ห้องรับรอง ห้องฉันภัตตาหาร และกุฏิสงฆ์ คณะ ๑ วัดสุทัศน์เทพวราราม รวมเป็นจำนวนเงิน ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๖๑ - เป็นประธานโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ต่าง ๆ ภายในเขตพุทธาวาส วัดสุทัศน์เทพวราราม
- พ.ศ. ๒๕๖๒ - เป็นประธานโครงการผ้าป่ามหากุศล เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ศาลาการเปรียญและพระระเบียงวิหารคด วัดสุทัศน์เทพวราราม

### ด้านการศึกษาสงเคราะห์

- พ.ศ. ๒๕๕๐-ปัจจุบัน มอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวนมากกว่า ๔๐ ทุนต่อปี







- พ.ศ. ๒๕๕๗-ปัจจุบัน มอบทุนสนับสนุนแก่วรรณคดีโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้ และโรงเรียนวัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจำนวนเงินมากกว่า ๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี
- พ.ศ. ๒๕๖๑ สนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรที่สอบผ่านเปรียญธรรม ๖ ประโยค และ ๙ ประโยค เดินทางไปกราบนมัสการสังเวชนียสถาน ๔ ตำบล คือ สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และเสด็จดับขันธปรินิพพาน ประเทศอินเดีย-เนปาล

### ด้านการสาธารณสงเคราะห์

- พ.ศ. ๒๕๕๘ กรรมการมูลนิธิโรงพยาบาลสงฆ์
- พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ภิกษุสามเณรอพาธ วัดสุทัศนเทพวราราม ในวงเงินเบิกค่ารักษาพยาบาลรูปละ ๑๕,๐๐๐ บาทต่อปี
- พ.ศ. ๒๕๕๔ ตั้งทุนช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยให้แก่วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ (นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร และเพชรบูรณ์) และหลายพื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ปทุมธานี รวมเป็นจำนวนเงิน ๒,๐๕๕,๘๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๙-ปัจจุบัน - ประธานมูลนิธิอัฐมราชานุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- กรรมการโรงพยาบาลสงฆ์
- พ.ศ. ๒๕๖๐ - เป็นประธานจัดสร้างรูปหล่อรูปเหมือน พระพินิตธรรม (อัน ป.ธ.๘) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม รูปที่ ๒ และสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (วีระ ภูทกจารีมหาเถร ป.ธ.๙) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม รูปที่ ๗
- เป็นผู้ริเริ่มให้จัดถวายนิยัตถ์แก่พระสงฆ์ที่มีอายุ ๗๐ ปีขึ้นไป รูปละ ๖,๐๐๐ บาทต่อเดือน
- เป็นประธานช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม มอบถุงยังชีพ น้ำดื่ม และข้าวสาร ๕ กิโลกรัม ในเขตพื้นที่ ๓ ตำบล ได้แก่ ตำบลรางจระเข้ ตำบลหัวเวียง และตำบลบ้านกระทุ่ม อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๒,๕๐๐ ชุด
- เป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดบำเพ็ญกุศลอุทิศถวาย อดีตเจ้าอาวาสและบูรพาจารย์ วัดสุทัศนเทพวราราม ณ ตำหนักสมเด็จพระสังฆราช (แพ ตีฆสเทวมหาเถร) คณะ ๖ ทุกวันที่ ๒๖ ของเดือน
- พ.ศ. ๒๕๖๑ - เป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งกองทุน บำเพ็ญกุศลอุทิศถวาย วันคล้ายวันมรณภาพ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธาจารย์ (เสถียร จันทิมาเถร ป.ธ.๖) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม วันที่ ๒๗ มกราคมของทุกปี
- เป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งกองทุน บำเพ็ญกุศลอุทิศถวาย วันคล้ายวันมรณภาพ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (วีระ ภูทกจารีมหาเถร ป.ธ.๙) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม วันที่ ๑๑ เมษายนของทุกปี







## ศาสนกิจในต่างประเทศ

- พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดธรรมรังษี ประเทศออสเตรเลีย
- พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดไทยลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดพระธรรมกายชิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย
- พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดศรีนครินทรวราราม ประเทศสวิตเซอร์แลนด์
- พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดไทยพุทธธาวินาราม ประเทศเยอรมนี และวัดไทยไอซ์แลนด์ ประเทศไอซ์แลนด์ และได้เยี่ยมเยือนวัดป่าโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก วัดสังฆบารมี ประเทศสวีเดน วัดพระธรรมกายนอร์เวย์ ประเทศนอร์เวย์
- พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดไทยออสเตรียธรรมาราม ประเทศออสเตรีย
- พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดธรรมกายโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น
- พ.ศ. ๒๕๖๐ – เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดธรรมกายโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
- นำคณะพุทธศาสนิกชน ประเทศมาเลเซีย กราบนมัสการสังฆนายกเถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษก ณ วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๑-๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๐
- พ.ศ. ๒๕๖๑ – เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดศากยมุนีพุทธะ ประเทศอินโดนีเซีย

## เกียรติคุณ

- พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขารัฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้เข้ารับพระราชทานเข็มเกียรติคุณวันอนุรักษ์มรดกไทย จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

## ด้านการปกครอง

- พ.ศ. ๒๕๑๑ เลขานุการเจ้าคณะภาค ๒
- พ.ศ. ๒๕๑๒ เลขานุการเจ้าคณะภาค ๑
- พ.ศ. ๒๕๑๘ พระกรรมวาจาจารย์







พ.ศ. ๒๕๑๙	เลขานุการวัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๒๐	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๒๑	เจ้าคณะ ๒ วัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๓๓	เจ้าคณะ ๗ วัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๓๔	รองเจ้าคณะภาค ๔ ฝ่ายการศึกษา
พ.ศ. ๒๕๓๖	พระอุปฌาย์
พ.ศ. ๒๕๕๐-ปัจจุบัน	เจ้าคณะ ๑ วัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๕๓	เจ้าคณะภาค ๔
พ.ศ. ๒๕๕๕-ปัจจุบัน	รักษาการเจ้าคณะ ๖ วัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๕๙-ปัจจุบัน	เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๖๑-ปัจจุบัน	รักษาการแทนเจ้าคณะภาค ๔

### สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๑๘	ได้รับแต่งตั้งเป็น พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิคุณ ฐานานุกรมในพระวิสุทธิวงศาจารย์ (เสงี่ยม จันทสิริมหาเถร) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๒๐	ได้รับแต่งตั้งเป็น พระครูปลัดสัมพิพัฒนธุดาจารย์ ฐานานุกรมในสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เสงี่ยม จันทสิริมหาเถร) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๒๓	ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนาม ที่ พระศรีวรารักษ์
พ.ศ. ๒๕๓๗	ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนาม ที่ พระราชวิสุทธิดิลก
พ.ศ. ๒๕๔๓	ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ในราชทินนาม ที่ พระเทพวิมลโมลี
พ.ศ. ๒๕๔๘	ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ในราชทินนาม ที่ พระธรรมรัตนดิลก











## คำปรารภ

มนุษย์ทั้งหลายโดยมาก เมื่อขณะดำรงชีวิตอยู่นั้น มักต้องการแต่สิ่งที่ทำให้ตนได้รับความสุข มีความเจริญรุ่งเรือง ความสำเร็จ เป็นต้น จึงกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามความเชื่อที่ตนได้รับรู้หรือได้ยินมา ว่าสิ่งนั้นกระทำแล้วจะส่งผลให้เจริญรุ่งเรือง สิ่งนั้นกระทำแล้ว จะส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งการกระทำบางอย่างนั้น ก็ส่งผลดีบ้าง ส่งผลร้ายบ้าง เพราะเหตุว่าความเชื่อนั้นมิใช่สัจธรรมคือความจริงแท้

ครั้นเมื่อพระโพธิสัตว์สีหัตถะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและได้เผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนอันเป็นสัจธรรมแก่มนุษย์ เทวดา พรหม มาร เปรต อสุรกาย ตลอดจนเดรัจฉานนั้น ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติได้สัมประสงค์ตามสมควรแก่ธรรมที่ตนปฏิบัติไว้ เช่น ผู้ใดปฏิบัติตามทิวรรุณมิกคต-สังวัตตนิกธรรม ๔ ก็จะได้เจริญรุ่งเรือง, ผู้ใดปฏิบัติตามอิทธิบาท ๔ ก็จะได้ประสบผลสำเร็จ ฯลฯ ซึ่งพระธรรมคำสั่งสอนในคราวนั้น เผยแผ่ด้วยวิธีมุขปาฐะคือการทรงจำและกล่าวเป็นภาษาบาลีสืบต่อกันมาโดยไม่มีลายลักษณ์อักษร ภายหลังมีการจดบันทึกครั้งแรกเป็นอักษรพราหมณ์ ต่อมามีการรวบรวมเป็นคัมภีร์เรียกว่าพระไตรปิฎก ด้วยอักษรสังหล อักษรขอม อักษรล้านนา อักษรโรมัน อักษรไทย เป็นต้น ดังนั้น พระไตรปิฎกจึงเป็นเครื่องรวบรวมสัจธรรมของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้เป็นหมวดหมู่ สำหรับผู้ที่ประสงค์จะได้รับความสุขตามทำนองคลองธรรม ก็จะนำพระไตรปิฎกไปเป็นหลัก



ในการศึกษาและปฏิบัติตาม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการจัดสร้างพระไตรปิฎกเป็นการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าอีกทางหนึ่ง

ปัจจุบันบุคคลส่วนมาก ยากที่จะหาโอกาสได้อ่านพระไตรปิฎกฉบับแปลไทย และยากยิ่งขึ้นอีกที่จะมีโอกาสได้อ่านและเข้าใจพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีอักษรไทย เพราะอาจคิดว่าพระไตรปิฎกมีไว้สำหรับพระภิกษุสามเณรเท่านั้น ซึ่งอาจมองว่าประสงค์ที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการเริ่มให้บุคคลทั่วไปได้รู้จัก ได้อ่าน และได้เข้าใจพระไตรปิฎกมากขึ้น ดังนั้นเนื่องในวาระคล้ายวันเกิดใหม่ของอาตมภาพ เป็นโอกาสที่เหมาะสมอีกวาระหนึ่ง จึงคัดเลือกจัดพิมพ์หนังสือพระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทยฉบับสยามรัฐ และพระไตรปิฎกแปลไทยฉบับหลวง จำนวน ๔ สุตระ คือ (๑)ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร (๒)อาฏานาฏิยสูตร (๓)มหาสมยสูตร (๔)ยคนที่ชวรโรคเมตตากถา เพื่อมอบให้พระภิกษุสามเณรสาธนะพุทธบริษัท ตลอดจนผู้สนใจไว้เป็นเบื้องต้นในการศึกษาและปฏิบัติตาม โดยท่านอาจจะเริ่มต้นจากการเข้าร่วมสังฆวิธยายหรือสวดพระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทยกับวัดที่ท่านเทวธรรมในโอกาสต่าง ๆ สำหรับการสังฆวิธยายด้วยภาษาบาลีนั้น ก็เพื่อจะรักษาพระพุทธพจน์ให้ดำรงอยู่ไม่ให้เปลี่ยนแปลงด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติหรือภาษา นอกจากพระไตรปิฎกทั้ง ๔ สุตระแล้ว ได้เพิ่มบทเจริญพระพุทธมนต์ที่ใช้ในงานมงคลไว้อีกหลายบท เช่น มงคลสูตร, รตนสูตร, กรณียเมตตสูตร ฯลฯ สำหรับผู้มีเวลาสวดน้อยจะสามารถเลือกสูตรสั้น ๆ ซึ่งทุกสูตรเป็นคำอ่านอักษรไทยทำให้ง่ายต่อการอ่าน



บุญคุณอันใดที่เกิดจากการจัดพิมพ์หนังสือสวดวิธยายพระไตรปิฎกและ  
บทเจริญพระพุทธมนต์ ณ โอกาสนี้ ขอทุกท่านจงได้อนุโมทนาเพื่อเป็นผู้มี  
ส่วนแห่งบุญคุณนี้ และขอให้ทุกท่านประสบความสำเร็จ ปราศจาก  
โรคภัยไข้ ภัยอันตรายทั้งปวงอย่าได้พ้องพาน มีความเกษมสำราญภายใต้  
ร่มเงาแห่งบวรพระพุทธศาสนา ตราบเข้าถึงพระนิพพานเทอญ ฯ

พระธรรมวิมลคุณ

พระธรรมรัตนดิลก

เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม

รองแม่กองธรรมสนามหลวง, รักษาการแทนเจ้าคณะภาค ๕

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒



# สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ประวัติ.....	ก
คำปรารภ.....	ข
การอ่านภาษาบาลีอย่างง่าย.....	๑
ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตนวคฺโค.....	๔
ธรรมจกักกัปปวตฺตนวรรคที่ ๒ (แปล).....	๑๘
อาฏานาฎิยสุตฺตํ.....	๒๘
อาฏานาฎิยสูตร (๓๒) (แปล).....	๔๓
มหาสมยสุตฺตํ.....	๕๔
มหาสมัยสูตร (๒๐) (แปล).....	๖๖
เมตตากถา.....	๗๓
เมตตากถา.....	๙๐
บทเจริญพระพุทธมนต์.....	๑๐๐
บูชาพระรัตนตรัย.....	๑๐๐
บทนอบน้อมพระผู้มีพระภาคเจ้า.....	๑๐๑
พระไตรสรณคมน์.....	๑๐๑
นมการสัทธิดาธา สัมพุทฺธเ.....	๑๐๒
นมการสัทธิดาธา โย จักขุมา.....	๑๐๓
นโมการอัฐฐคาธา.....	๑๐๔
บทขัดธัมมจกักกัปปวตฺตนสูตร.....	๑๐๔
ธัมมจกักกัปปวตฺตนสูตร.....	๑๐๕
มงคลสูตร.....	๑๐๙
รัตนสูตร (ย่อ).....	๑๑๐
กรณียเมตตาสสูตร.....	๑๑๒
ขันธปริตร.....	๑๑๓



เมตตานิสั่งสวดปาฐะ.....	๑๑๔
โมรปริตร.....	๑๑๕
จันทปริตตปาฐะ.....	๑๑๖
สุริยปริตตปาฐะ.....	๑๑๗
วัฏฏกปริตร.....	๑๑๘
ธัคคสูตร.....	๑๑๙
อนุสสรณปาฐะ.....	๑๒๑
อาณานาฎิยปริตร.....	๑๒๒
อังคลิมาลปริตร.....	๑๒๓
โพชฌังคปริตร.....	๑๒๓
อภยปริตร.....	๑๒๔
บทสักกัถ์ว่า.....	๑๒๔
บทนัตถิ เม.....	๑๒๕
บทยังกิณฺจิ.....	๑๒๕
มงคลจักรวาลใหญ่.....	๑๒๖
รัตนัตถยัปปภาวาทิยาจนคาถา.....	๑๒๗
สุขาภิยาจนคาถา.....	๑๒๘
เทวตาอุยโยชนคาถา.....	๑๒๙
พุทธชัยมงคลคาถา (พาหุง).....	๑๒๙
ชยปริตร.....	๑๓๑
ภาตฺถุ สัพพมังคลัง.....	๑๓๑
นักขัตตยักข์.....	๑๓๒
ชัยมงคลคาถา.....	๑๓๒



## การอ่านภาษาบาลีอย่างง่าย

๑. พยัญชนะที่ใช้ในภาษาบาลีนั้นมีทั้งหมด ๓๓ ตัว

ก	ข	ค	ฌ	ง
จ	ฉ	ช	ณ	ญ
ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
ด	ถ	ท	ธ	น
ป	ผ	พ	ภ	ม
ย	ร	ล	ว	ส
ห	ฬ	๐ (อ่านว่า อัง)		

พยัญชนะทุกตัวจะมีสระ “อะ” แฝงอยู่ แต่ไม่เขียนรูปสระให้เห็น เช่น

ก ข ค ฌ ง อ่านว่า กะ ขะ คะ ฌะ งะ  
ไม่อ่านว่า กอ ขอ คอ ฌอ งอ

๒. ท ออกเสียงเป็น “ด” เช่น บัณทิต อ่านว่า บัน-ดิด

๓. พยัญชนะที่มีพินทุ – ให้ถือว่าเป็นตัวสะกด ถ้าพยัญชนะหน้าตัวสะกดมีสระอื่นอยู่ด้วย เช่น

ทุกขติ	อ่านว่า	ทุก-ชะ-ติ
สิหุติ	อ่านว่า	สิด-ติ
เสยโย	อ่านว่า	เสย-โย

๔. แต่ถ้าพยัญชนะหน้าตัวสะกดไม่มีสระอื่น นอกจากถือเป็นตัวสะกดแล้ว ยังมีค่าเท่ากับไม้หันอากาศ ๐ เช่น

อตฺถิ	อ่านว่า	อัด-ถิ
วิปตฺติ	อ่านว่า	วิ-ปัด-ติ



๕. พินทุที่อยู่ใต้พยัญชนะบางตัวไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดให้อ่านออกเสียงเป็นตัวควบกล้ำเช่นเดียวกับภาษาไทย และอ่านออกเสียงถึงมาตรา (อ่านอย่างเร็ว) เช่น

กตวา	อ่านว่า	กัต-ตะ-วา
พฺรหฺม	อ่านว่า	พฺรัม-มะ
เทว	อ่านว่า	ทะ-เว ไม่อ่านว่า เท-วะ
เตวว	อ่านว่า	ตะ-เว-วะ ไม่อ่านว่า เต-เว-วะ

๖. สระในภาษาบาลีนั้นมีทั้งหมด ๘ ตัว คือ อะ (ไม่ปรากฏรูปสระ) ดังที่กล่าวแล้วข้อที่ ๑ ถ้าสระ อา, อิ, อี, อุ, อู, เอ, โอ ผสมกับพยัญชนะตัวใดก็ออกเสียงตามนั้น เช่น

อาทาย	อ่านว่า	อา-ทา-ยะ
อภิริติ	อ่านว่า	อะ-ภี-ระ-ติ
จตุหปาเยหิ	อ่านว่า	จะ-ตุ-หะ-ปา-เย-หิ

๗. นิคคหิต หรือ ๐ ถ้าอยู่บนพยัญชนะ ออกเสียง “อัง” โดยออกเสียงแม่ กง คือตัว “ง” เป็นตัวสะกด เช่น

กรณํ	อ่านว่า	กะ-ระ-นัง
วจนํ	อ่านว่า	วะ-จะ-นัง
ธมมํ	อ่านว่า	ท่า-มัง

ถ้าอยู่บนสระ อิ มีรูปเป็น ๐ ให้ออกเสียงเป็น “อิง” เช่น

ธมฺมจารี	อ่านว่า	ท่า-มะ-จา-ริง
กริสฺสุ	อ่านว่า	กะ-ริง-สุ

ถ้าอยู่บนสระ อุ มีรูปเป็น ๐ ให้ออกเสียงเป็น “อุง” เช่น

กาตุํ	อ่านว่า	กา-ตุง
ทาตุํ	อ่านว่า	ทา-ตุง
พาหุํ	อ่านว่า	พา-หุง



๘. สระพิเศษ คือ เอยย อ่านว่า “เอย-ยะ” หรืออ่านออกเสียงเป็น “ไอ-ยะ” ก็ได้ เช่น

กเรยฺย	อ่านว่า	กะ-เรย-ยะ	หรืออ่านว่า	กะ-ไร-ยะ
เสยฺโย	อ่านว่า	เสย-โย	หรืออ่านว่า	ไส-โย
อาหุเนยฺโย	อ่านว่า	อา-หุ-เนย-โย	หรืออ่านว่า	อา-หุ-ไน-โย

๙. พยัญชนะที่มี “ส” เป็นตัวสะกดให้อ่านออกเสียงกึ่งมาตรา (อ่านอย่างรวดเร็ว) เช่น

ตสฺมา	อ่านว่า	ตัด-สะ-หมา
ตสฺมี	อ่านว่า	ตัด-สะ-หมิง
วตฺถุสฺมี	อ่านว่า	วัด-ถุด-สะ-หมิง

หมายเหตุ: การอ่านบาลีไทย

ยามักการ หรือ – ถ้าอยู่บนพยัญชนะให้อ่านออกเสียงกึ่งมาตรา (อ่านอย่างรวดเร็ว) เช่น

สฺตฺวา	อ่านว่า	สุด-ตะ-วา
ภฺทฺธานิ	อ่านว่า	ภัด-ทะ-รา-นิ
คฺรีเมขลฺัง	อ่านว่า	คะ-รี-เม-ชะ-ลฺัง



# สยามรัฐสส์ เทปิฏกั

สตุตตตปิฏเก สัยตตนิกายสส

มหาวารวคโค

อหีสกตเถเรน เมธามมรเสน อาโท สอิโต

อตุตมตเถเรน ธมมโกสัจริเยน ปุน สอิโต

มหามกุฏราชวิทยาลัยเย คนุถาธิการตเถเรหิ ปุนปิ สอิโต

ราชปุมุเชน สยามรฐจวาสิณา มหาชเนน มุททาปิโต

สยามรฐสส ราชธานี

มหามกุฏราชวิทยาลัยเยน ปกาสิโต

พุทธปรินิพพานา ๒๕๕๒

ปญจเม วาเร

สัชชสัยตต

ธมมจกุกปปวตตทวคโค



## ໝູ່ມຈຸກປຸປວກຕນວກຸໂກ ທຸກໂຍ

[໑໒໒໔] ເວມເມ ສຸກໍ ເອກໍ ສ່ມຍໍ ກກວາ ພາຣາຣ໌ຍໍ ວິຫຣຕິ  
ອິສິປຕເນ ມິກທາເຍ ។ ຕຊຸຣ ໄຂ ກກວາ ປຸຣວກຸກິເຍ ກິກຊຸ ອາມນຸເຄສິ  
ເທວເມ ກິກຊເວ ອນຸຕາ ປຸພຸສິເຕນ ນ ເລວິຕພຸພາ ។ ກຕເມ ເທວີ ។  
ໂຍ ຈາຍໍ ກາເມສຸ ກາມສຸຊຸດິກາຸໂຍໂກ ທີໂນ ກມໂມ ໄປຣຸຊຸນິໂກ  
ອນຣໂຍ ອນຕຸດສຸ່ເທໂຕ ໂຍ ຈາຍໍ ອຕຸຕກິດມຄາຸໂຍໂກ ທຸກໄຂ  
ອນຣໂຍ ອນຕຸດສຸ່ເທໂຕ ។ ເອເຕເຕ້ ກິກຊເວ ອຸໂກ ອນຸເຕ ອນຸປກມຸມ  
ມຊຸຜິມາ ປຸຣິປທາ ຕຄາກເຕນ ອກິສ່ມຸພຸທຸຫາ ຈກຊຸກຣ໌ນີ ພາຣນກຣ໌ນີ  
ອຸປສ່ມາຍ ອກິຣຸພາຍ ສ່ມໂຟຫາຍ ນິພຸພານາຍ ສ່ວຕຸຕຕິ ។ ກຕມາ ຈ  
ສ່າ ກິກຊເວ ມຊຸຜິມາ ປຸຣິປທາ ຕຄາກເຕນ ອກິສ່ມຸພຸທຸຫາ ຈກຊຸກຣ໌ນີ  
ພາຣນກຣ໌ນີ ອຸປສ່ມາຍ ອກິຣຸພາຍ ສ່ມໂຟຫາຍ ນິພຸພານາຍ ສ່ວຕຸຕຕິ ។  
ອຍເມວ ອຣໂຍ ອງຸຊຸກິໂກ ມຕຸໂກ ។ ເສຍຸຍຖີທໍ ។ ສ່ມມາທິງຊີ ສ່ມມາ-  
ສຸ່ກປຸໂປ ສ່ມມາວາຈາ ສ່ມມາກມຸມນຸໂຕ ສ່ມມາອາຊີໄວ ສ່ມມາ-  
ວາຍາໂມ ສ່ມມາສຕິ ສ່ມມາສ່ມາຣີ ។ ອຍໍ ໄຂ ສ່າ ກິກຊເວ ມຊຸຜິມາ  
ປຸຣິປທາ ຕຄາກເຕນ ອກິສ່ມຸພຸທຸຫາ ຈກຊຸກຣ໌ນີ ພາຣນກຣ໌ນີ ອຸປສ່ມາຍ  
ອກິຣຸພາຍ ສ່ມໂຟຫາຍ ນິພຸພານາຍ ສ່ວຕຸຕຕິ ។

[໑໒໒໕] ອີທໍ ໄຂ ປນ ກິກຊເວ ທຸກຊໍ ອຣໂຍສ່ຈຸຈໍ ។ ຫາຕິມີ ທຸກຫາ

໑ ສີ. ອີທໍ ປາຣທວໍ ນ ທິສຸສຕິ ។ ໒ ມ ເອເຕ ໄຂ ។



ឆរាបី តុក្កា អុយាបី<sup>១</sup> តុក្កា មរណម្មី តុក្កំ ឧប្បីមេតិ សម្បយៃកៃ  
 តុក្កៃ បីមេតិ វិប្បយៃកៃ តុក្កៃ មម្មីទុំ ២ ឧភតិ គម្មី តុក្កំ  
 ឥន្ទ្រិកុតេន ឧប្បាហានកុម្មា<sup>២</sup> តុក្កា ។ ចិត្តំ ខៃ ឋន ភិក្ខុវេ  
 តុក្កឥម្ពុយី ឱរិយឥទ្ធាំ ។ យាយំ គណ្ហា ប្រាណេវិកា ឈតិរាគ-  
 ឥកកា គតុរគតុរាភិណ្ឌិតី<sup>៣</sup> ។ ឥយ្យតីតំ ។ កាមគណ្ហា ភាគណ្ហា  
 វិភាគណ្ហា ។ ចិត្តំ ខៃ ឋន ភិក្ខុវេ តុក្កនិរោធិ<sup>៤</sup> ឱរិយឥទ្ធាំ ។  
 យៃ គតុសាខេ គណ្ហាយ ឧស្មេវិរាគនិរោធិ កាគៃ ប្រាណិឥតុកៃ  
 មុគ្គិ ឧណាឈៃ ។ ចិត្តំ ខៃ ឋន ភិក្ខុវេ តុក្កនិរោធិកាមិន្ទិប្បា  
 ឱរិយឥទ្ធាំ ។ ឧយមេវ ឱរិយ ឧទ្ទង្គិកៃ មកុកៃ ។ ឥយ្យតីតំ ។  
 ឥម្មាភិក្ខុជិ ។ ឋេ ។ ឥម្មាឥមាភិ ។

[២២២] ចិត្តំ តុក្កំ ឱរិយឥទ្ធានុតិ មេ ភិក្ខុវេ ឫកុវេ ឧណ្ណុតុតុតុ  
 ឧម្មេតុ កុកុតុ ឧត្តាភិ ឈានំ ឧត្តាភិ ឧប្បា ឧត្តាភិ វិធម្មា  
 ឧត្តាភិ ឧទៃកៃ ឧត្តាភិ ។ តំ ខៃ ឋនីតំ តុក្កំ ឱរិយឥទ្ធាំ  
 ឋរិយឈេយ្យនុតិ មេ ភិក្ខុវេ ឫកុវេ ។ ឋេ ។ ឋរិយឈាតុនុតិ មេ ភិក្ខុវេ  
 ឫកុវេ ឧណ្ណុតុតុតុ ឧម្មេតុ កុកុតុ ឧត្តាភិ ឈានំ ឧត្តាភិ ឧប្បា  
 ឧត្តាភិ វិធម្មា ឧត្តាភិ ឧទៃកៃ ឧត្តាភិ ។

[២២៣] ចិត្តំ តុក្កឥម្ពុយៃ ឱរិយឥទ្ធានុតិ មេ ភិក្ខុវេ ឫកុវេ  
 ឧណ្ណុតុតុតុតុ ឧម្មេតុ កុកុតុ ឧត្តាភិ ឈានំ ឧត្តាភិ ឧប្បា ឧត្តាភិ  
 វិធម្មា ឧត្តាភិ ឧទៃកៃ ឧត្តាភិ ។ តំ ខៃ ឋនីតំ តុក្កឥម្ពុយៃ  
 ឱរិយឥទ្ធាំ ឋរាតុវុវុតិ មេ ភិក្ខុវេ ឫកុវេ ។ ឋេ ។ ឋរិយនុតិ មេ

១ ម. ច. អុយាបី ។ ២ ប្រ. ឧប្បាហានកុម្មាបី ។ ៣ ម. ច. អុយាសម្ពុតិ ។  
 ៤ ម. ច. តុក្កនិរោធិ ។ ឧប្បាប្រិយ ។



ភិក្ខុខេ បុព្វេ អនុត្តរតេជ ធម្មមេត្ត កក្កដ្ឋ ទុក្ខបាតិ ធានំ ទុក្ខបាតិ  
 ឧបសគ្គ ទុក្ខបាតិ វិជ្ជា ទុក្ខបាតិ ចាតិកា ទុក្ខបាតិ ។

[๓๖๖๘] อิทํ ทุกฺขนิโรธ อริยสัจจํ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ  
 อนนุสฺสํเตสฺส สมฺมេສฺ จกฺขຸ อຸທປາທိ ฌานំ อຸທປາທိ ปญฺเฌา อຸທປາທိ  
 วิชฺชา อຸທປາທိ ฌาໂດໂກ อຸທປາທိ ។ ตံ โห ปณิທံ ทุกฺขนิโรธ  
 อริยสัจํ สจฺจนິကာຕພຸພຸຕິ เม ภิกฺขเว ปຸພຸເ ອນນຸສຸຕຸ ຂມເມສຸ  
 ຈກຊຸ ອຸທປາທິ ຈານຸ ອຸທປາທິ ປຸເຈ ອຸທປາທິ ວິຊາ ອຸທປາທິ  
 ຈາໂດໂກ ອຸທປາທິ ។ ຕໍ່ ໂ ປນິທໍ ທຸກຊນິໂຣ ອຣິຍສຈຸ ສຈຸຈນິກຕນຸຕິ  
 ເມ ກິກຊເວ ປຸພຸເ ອນນຸສຸຕຸ ຂມເມສຸ ຈກຊຸ ອຸທປາທິ ຈານຸ  
 ອຸທປາທິ ປຸເຈ ອຸທປາທິ ວິຊາ ອຸທປາທິ ຈາໂດໂກ ອຸທປາທິ ។

[๑๖๖๘] อิทํ ทຸກຸຸນີໂຣຊຄາມີນີປຣຣິປທາ ອຣິຍຸຊຈຸນຸຕິ ເມ ກິກຸຊເວ  
 ປຸຟູເພ ອນນຸຊຸຊຸເຕຊຸ ສມເມຊຸ ຈກຸຊຸ ອຸທປາທິ ພານຸ ອຸທປາທິ ປມຸພາ  
 ອຸທປາທິ ວິຊຸຊາ ອຸທປາທິ ອາໄດໂກ ອຸທປາທິ ຯ ຕຸ ໂຂ ປນິທຸ  
 ທຸກຸຸນີໂຣຊຄາມີນີປຣຣິປທາ ອຣິຍຸຊຈຸ ກາເວຕພຸພນຸຕິ ເມ ກິກຸຊເວ ຯເປ ຯ  
 ກາວິຕນຸຕິ ເມ ກິກຸຊເວ ປຸຟູເພ ອນນຸຊຸຊຸເຕຊຸ ສມເມຊຸ ຈກຸຊຸ ອຸທປາທິ  
 ພານຸ ອຸທປາທິ ປມຸພາ ອຸທປາທິ ວິຊຸຊາ ອຸທປາທິ ອາໄດໂກ  
 ອຸທປາທິ ຯ

[๑๖๗๐] ยาวกัณเฑาะว์ เม ภิภุชเว อิมะตุ ๑คฺตุ อริยสํมูหะตุ  
 เชนนคิปปริวญฺญํ ทฺวาทสํการํ ยถาภูตํ ฌานทสฺสํ น สํวิสุตฺตํ  
 อโหสิ เหนว คาวาหํ ภิภุชเว สทฺธเวโก โสโก สมารโก สทฺธพฺพโก



ສຸດສມຸນພຸຣາຮຸມຜົນຢາ ປາຍ ສະເຫວມຸດສາຍ ອນຸຕຸຕຣີ ສະມາສມຸໂພສີ  
 ອກິສມຸພຸໂໄສ ປາຈຸພຸດາສີ ¹ ຍໂຕ ² ຈ ໂຂ ເມ ກິກຸຊເວ ອິເມສຸ  
 ຈຸດສຸ ອຣິຍສາຈຸເສ ເວນຸຕິປຣິວຊຸງ ທຸວາທສາກາຣີ ຍຄາກຸຕິ ພາດທສຸດສິ  
 ສຸວິດຸທຸກິ ອໂຫສີ ອຄາຫິ ກິກຸຊເວ ສະເຫວເກ ໂດເກ ສະມາກເກ ສະພຸຣຸມເກ  
 ສຸດສມຸນພຸຣາຮຸມຜົນຢາ ປາຍ ສະເຫວມຸດສາຍ ອນຸຕຸຕຣີ ສະມາສມຸໂພສີ  
 ອກິສມຸພຸໂໄສ ປາຈຸພຸດາສີ ¹ ພາດພະ ປນ ເມ ທສຸດສິ ອຸທປາທິ  
 ອກຸປປາ ເມ ວິມຸຕຕິ² ອຍມນຸຕິມາ ສາຕິ ນຕຸຕິທານິ ປຸນພຸກໂວຕິ ³  
 ອິທມໂວຈ ກຄວາ ⁴ ອຕຸຕມນາ ປພະຈຸຄຸຄຢາ ກິກຸຊ ກຄວໂຕ ກາສິຕິ  
 ອກິນນຸທຸຕິ⁵ ¹

[໑໒໒໑] ອິມສຸມິພະ ປນ ເວຍຸຍາກຣນສຸມິ ກພະພມາເນ ອາຍສຸມໂຕ  
 ໂກຣນທພະສຸດ ວິຣັ ວິຕມຕິ ສມຸມຈກຸຊິ ອຸທປາທິ ຍງກິພຸຈິ ສມຸທຍສມຸມິ  
 ສພຸພຸຕິ ນິໂວສສມຸມນຸຕິ ¹ ປວຕຸຕິເຕ ຈີ ກຄວຕາ ສມຸມຈກຸເກ  
 ກຸມມາ ເທວາ ສະທຸທມຸດສາເວສຸ ເອຕິ ກຄວຕາ ພາຣາດສິຍິ ອິສິປຕເນ  
 ມິຄທາເຍ ອນຸຕຸຕຣີ ສມຸມຈກຸກິ ປວຕຸຕິຕິ ອປປຸງິວຕຸຕິຍິ ສມເນນ ວາ  
 ພຸຣາຮຸມເນນ ວາ ເທເວນ ວາ ມາເຣນ ວາ ພຸຣຸມຸນາ ວາ ເຄນຈິ ວາ  
 ໂດກສຸມິນຸຕິ ² ກຸມມານິ ເທວານິ ສະທຸທິ ສຸຕຸວາ ຈາຕຸມມຸຮາຣາຊິກາ ເທວາ  
 ສະທຸທມຸດສາເວສຸ ເອຕິ ກຄວຕາ ພາຣາດສິຍິ ອິສິປຕເນ ມິຄທາເຍ  
 ອນຸຕຸຕຣີ ສມຸມຈກຸກິ ປວຕຸຕິຕິ ອປປຸງິວຕຸຕິຍິ ສມເນນ ວາ ພຸຣາຮຸມເນນ

¹ ມ. ອ. ອກິສມຸພຸໂໄສຕິ ¹ ເວນຸປຣິຍີ ² ມ. ຈ ໂຕວິມຸຕຕິ ³ ມ. ອ. ອກິນນຸທຸ ⁴  
 ⁵ ສີ. ມ. ຈ ປນ ¹







ធានី ទុក្ខបាតិ    ឧបនគរ ទុក្ខបាតិ    វិទ្យុសា ទុក្ខបាតិ    ចាត្រៃកៃ  
ទុក្ខបាតិ ។

[๑๖๘๕] อิทํ ทุฏฐตมุตโย อริยตจฺจนฺติ ภิกฺขเว ตถาคคานํ ปุพฺพเพ  
 ธนฺนุตฺตํเตตฺตํ ชมฺเมตฺตํ จกฺขุํ อุตฺตปาติ ฌานํ อุตฺตปาติ ปณฺณวา  
 อุตฺตปาติ วิชฺชา อุตฺตปาติ อโถโก อุตฺตปาติ ฯ ตํ โข ปนิตํ ทุฏฐ-  
 ตมุตโย อริยตจฺจํ ปหาคพฺพนฺติ ภิกฺขเว ตถาคคานํ ปุพฺพเพ ฯ เปฯ  
 ปหีนนฺติ ภิกฺขเว ตถาคคานํ ปุพฺพเพ ธนฺนุตฺตํเตตฺตํ ชมฺเมตฺตํ จกฺขุํ  
 อุตฺตปาติ ฌานํ อุตฺตปาติ ปณฺณวา อุตฺตปาติ วิชฺชา อุตฺตปาติ  
 อโถโก อุตฺตปาติ ฯ

[๓๖๘๖] อิทํ ทุกฺขนิโรธํ อริยสัจจํ ปิณฑเว ตถาคคานํ ปุพฺเพ  
 อนนุตฺตํ เสดํ ชมเมตฺถ จกฺขຸ ອຸທປາຕີ ພານິ ອຸທປາຕີ ປມວນາ  
 ອຸທປາຕີ ວິຊຸຂາ ອຸທປາຕີ ອາໄລໂກ ອຸທປາຕີ ເ ຕໍ່ ໃຫ້ ປັນທັ  
 ທຸກະນິໂຣໂຫ ອົງສຈຳ ສຈຸດິກາຕພຸພຸຕິ ກິບເວ ຕຄາຄຕານິ ປຸພຸເ  
 ເ ເປ ເ ສຈຸດິກຕນຸຕິ ກິບເວ ຕຄາຄຕານິ ປຸພຸເ ອນນຸດຸດຸເສດຸ ຫມເມດຸ  
 ຈກຸຊຸ ອຸທປາຕີ ພານິ ອຸທປາຕີ ປມວນາ ອຸທປາຕີ ວິຊຸຂາ  
 ອຸທປາຕີ ອາໄລໂກ ອຸທປາຕີ ເ

[๑๖๘๘] อิทํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฺปฏิปทา อริยสํဂฺจนฺติ ภิกฺขเว  
 ตถาคคานํ ปุพฺพេ อนนฺตํศຸເຕສຸ ພູມເມສຸ ຈກຸຊັ ອຸທປາທິ ພາວັນ ອຸທປາທິ  
 ປຸນນຸພາ ອຸທປາທິ ວິຊຸຊາ ອຸທປາທິ ອາໂຕໂກ ອຸທປາທິ ຯ ຕໍ່ ໂອ  
 ປັນທັ ທຸກຸຂນິໂຣທຄາມິນີປັກຼປທາ ອຣິຍສັງຄັ ກາເວຕພຸພນຸຕິ ກິກຸຂເວ







[๑๖๘๓] อิมานิ ไช ภิกฺขเว จตุตฺตาริ อริยสํฺขານิ ។ ตสฺมา  
คิห ภิกฺขเว อิทํ ทุทฺตมฺหิ โยโค ករណីយ ។ បេ។ ឲ្យ ពុទ្ធ-  
និរោគាមិនី ប្រតិបត្តាទិ យិកោ ករណីយទិ ។

[๑๖๘๔] จตุตฺตารมฺหานิ ภิกฺขเว อริยสํฺขານิ ។ กตฺมานิ จตุตฺตาริ ។  
ทุทฺธํ อริยสํฺขํ ทุทฺธสํฺหุทโย อริยสํฺขํ ทุทฺธนิโรโธ อริยสํฺขํ  
ทุทฺธนิรោគาមិនីប្រតិបត្តា อริยสํฺขํ ។

[๑๖๘๕] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุทฺธํ อริยสํฺขํ ។ น อชฺฌตฺติกานิ  
ธายตฺตานํคิธสฺส วจนํ ។ กตฺมานิ น ។ จกฺขฺวายตฺนํ ។ បេ។  
អោយត្រង់ ។ ឲ្យ ទុក្ខទិ ភិក្ខុវេ ពុទ្ធុំ អរិយសង្ខំ ។

[๑๖๘๖] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุทฺธสํฺหุทโย อริยสํฺขํ ។ ยายํ ตณฺหา  
ไปโนพฺพวีกา นนฺทிரาคสฺสหคฺคา ตตฺตฺรตฺตฺราภินนฺทินิ ។ ឆេយ្យតីតំ ។  
កាមតณฺหา ភវតณฺหา វិភវតณฺหา ។ ឲ្យ ទុក្ខទិ ភិក្ខុវេ  
ពុទ្ធុំសម្ពុត្តោ អរិយសង្ខំ ។

[๑๖๘๗] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุทฺธนิโรโธ อริยสํฺขํ ។ โย ตสฺสํเยว  
ตณฺหาหยา อสฺสํวิราคานิโรโธ จาโค ปฏินิสฺสํคฺโค มุคฺติ อนาถโย ។  
ឲ្យ ទុក្ខទិ ភិក្ខុវេ ពុទ្ធុំនិរោច អរិយសង្ខំ ។

[๑๖๘๘] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุทฺธนิรោគาមិនីป្រតិបត្តា อริยสํฺขํ ។  
อຍမေว ចริโย ឲ្យឡង្គិកោ មគ្គិកោ ។ ឆេយ្យតីតំ ។ សម្មាសម្ពុទ្ធិ ។ បេ។  
សម្មាសម្ពុទ្ធិ ។ ឲ្យ ទុក្ខទិ ភិក្ខុវេ ពុទ្ធុំនិរោគាមិនីប្រតិបត្តា  
អរិយសង្ខំ ។



[๑๖๘๘] อิมานิ ไช ภิกฺขเว จตุตฺตาริ อริยสํจุจํ ๑ กตฺตมา  
คิห ภิกฺขเว อิทํ ทฺถขณฺติ โยโค กรณฺนํโย ๑ เป ๑ อຍ  
တုဂ္ဂနိဝေဒကမိနိ ပဉ္စပကတိ โยโค กรณ္ဏိယတိ ၁

[๑๖๘๙] ชาเรถ โน ตฺถเมห ภิกฺขเว มยา จตุตฺตาริ อริยสํจุจํ  
ເສດທານိຕິ ๑ ເວံ ວຸດທະ ອນຸເວດໂ ກິດຊຸ ກວາດຕໍ ເອກທໂວຈ  
ອໍ ໄຂ ກນເຕ ສາເວມີ ກວາດຕາ ຈຕຸຕາຣີ ອຣິຍສຈຸຈຸ ເສດທານິຕິ ๑  
ຍຕາກຕໍ ປນ ຕຸວໍ ກິດຊຸ ສາເວສີ ມຍາ ຈຕຸຕາຣີ ອຣິຍສຈຸຈຸ ເສດທານິຕິ ๑  
ທຸກຸຂໍ ສຸວາທໍ ກນເຕ ກວາດຕາ ປຈມໍ ອຣິຍສຈຸຈໍ ເສດຕໍ ສາເວມີ  
ທຸກຸຂສມຸທຍໍ ສຸວາທໍ ກນເຕ ກວາດຕາ ທຸຕິຍໍ ອຣິຍສຈຸຈໍ ເສດຕໍ ສາເວມີ  
ທຸກຸຂນິໂວຂໍ ສຸວາທໍ ກນເຕ ກວາດຕາ ຕຕິຍໍ ອຣິຍສຈຸຈໍ ເສດຕໍ ສາເວມີ  
ທຸກຸຂນິວເສດທານິຕິປຣິປທໍ ສຸວາທໍ ກນເຕ ກວາດຕາ ຈຕຸຕຸຕໍ ອຣິຍສຈຸຈໍ  
ເສດຕໍ ສາເວມີ ๑ ເວໍ ສຸວາທໍ ກນເຕ ສາເວມີ ກວາດຕາ ຈຕຸຕາຣີ  
ອຣິຍສຈຸຈຸ ເສດທານິຕິ ๑

[๑๖๙๐] ສາຊຸ ສາຊຸ ກິດຊຸ ສາຊຸ ໄຂ ຕຸວໍ ກິດຊຸ ສາເວສີ ມຍາ  
ຈຕຸຕາຣີ ອຣິຍສຈຸຈຸ ເສດທານິຕິ ๑ ທຸກຸຂໍ ໄຂ ກິດຊຸ ມຍາ ປຈມໍ  
ອຣິຍສຈຸຈໍ ເສດຕໍ ຕຕາ ນໍ ສາເວສີ ທຸກຸຂສມຸທໂຍ ໄຂ ກິດຊຸ ມຍາ  
ທຸຕິຍໍ ອຣິຍສຈຸຈໍ ເສດຕໍ ຕຕາ ນໍ ສາເວສີ ທຸກຸຂນິໂວໄຂ ໄຂ ກິດຊຸ  
ມຍາ ຕຕິຍໍ ອຣິຍສຈຸຈໍ ເສດຕໍ ຕຕາ ນໍ ສາເວສີ ທຸກຸຂນິວເສດທານິຕິ  
ປຣິປທາ ໄຂ ກິດຊຸ ມຍາ ຈຕຸຕຸຕໍ ອຣິຍສຈຸຈໍ ເສດຕໍ ຕຕາ ນໍ ສາເວສີ ๑  
ເວໍ ໄຂ ກິດຊຸ ສາເວສີ ມຍາ ຈຕຸຕາຣີ ອຣິຍສຈຸຈຸ ເສດທານິຕິ ๑

๑. ມ. ເສດທານິຕິ ๑ ເວມຸປຣິປິ ๑ ๒ ຍຸ. ...ປຣິປທໍ ๑



ตถมา ตีห ภิกขุ อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค ภรณฺโณ ๑ เป ๑ อยํ  
ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โยโค ภรณฺโณติ ๑

[๑๖๘๒] ขาเรถ โน ตุมฺเห ภิกฺขเว มยา จตุตฺตาริ อริยสํฺจํญานิ  
เทสฺสิดานํตี ๑ เอวํ วุตฺเต อญฺเฏตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เขตฺตโวจ  
อหํ โช ภนฺเต ขาเรมิ ภควตา จตุตฺตาริ อริยสํฺจํญานิ เทสฺสิดานํตี ๑  
ยถากถํ ปน ตวํ ภิกฺขุ ขาเรสฺมิ มยา จตุตฺตาริ อริยสํฺจํญานิ เทสฺสิดานํตี ๑  
ทุกฺขํ ขวาทํ ภนฺเต ภควตา ปจฺฉมํ อริยสํฺจํ เทสฺสิดํ ขาเรมิ ๑ โย หิ  
โกจิ ภนฺเต สมนฺโน วา พุรฺราหุมนฺโน วา เอวํ วทฺเขยฺย เนตํ ทุกฺขํ  
ปจฺฉมํ อริยสํฺจํ ยํ สมนฺเนน โคตฺเมเน เทสฺสิดํ อหเมตํ ทุกฺขํ  
ปจฺฉมํ อริยสํฺจํ ปจฺจกฺขาย อญฺเฏํ ทุกฺขํ ปจฺฉมํ อริยสํฺจํ  
ปญฺเฏเปตฺถสํมัตติ เนตํ จ्ञานํ วิชฺชติ ๑ ทุกฺขสมุทฺยํ ขวาทํ ภนฺเต ภควตา  
๑ เป ๑ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทํ ขวาทํ ภนฺเต ภควตา จตุตฺถํ  
อริยสํฺจํ เทสฺสิดํ ขาเรมิ ๑ โย หิ โกจิ ภนฺเต สมนฺโน วา  
พุรฺราหุมนฺโน วา เอวํ วทฺเขยฺย เนตํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา  
จตุตฺถํ อริยสํฺจํ ยํ สมนฺเนน โคตฺเมเน เทสฺสิดํ อหเมตํ  
ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทํ จตุตฺถํ อริยสํฺจํ ปจฺจกฺขาย อญฺเฏํ  
ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทํ จตุตฺถํ อริยสํฺจํ ปญฺเฏเปตฺถสํมัตติ เนตํ จ्ञานํ  
วิชฺชติ ๑ เอวํ ขวาทํ ภนฺเต ขาเรมิ ภควตา จตุตฺตาริ  
อริยสํฺจํญานิ เทสฺสิดานํตี ๑

[๑๖๘๓] สํชฺช สํชฺช ภิกฺขุ สํชฺช โช ตวํ ภิกฺขุ ขาเรสฺมิ มยา



[illegible]

[๑๖๙๔] เอกมุนต์ นิสินโน ไช โส ภิกขุ ภควนฺตํ เขตทวโจ  
 อวิชฺชา อวิชฺชาติ ภนฺเต วุจฺจติ กตมา นุ ไช ภนฺเต อวิชฺชา  
 กิตฺตาวตา จ อวิชฺชาตโต โหติติ ฯ ยํ ไช ภิกขุ ทุกฺเช อมฺภวณํ  
 ทุกฺขสํมูหเย อมฺภวณํ ทุกฺขนิโรเช อมฺภวณํ ทุกฺขนิโรธคามินิยา  
 ปฏิปทาย อมฺภวณํ ฯ อयํ วุจฺจติ ภิกขุ อวิชฺชา เขตฺตาวตา

๑. ชุ. ออ์ ปาโจ นคฺฉิ ๑



๑ อวิชชาโคโต โหติ ๑ ตตฺมา คิท ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค  
กรณฺเอย ๑ เป ๑ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินิํ ปฏิปทาติ โยโค กรณฺเอย ๑

[๑๖๘๕] เขมฺมํ นินฺโน โช โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เขตฺตวโจ  
วิชฺชา วิชฺชาติ ภนฺเต วุจฺจติ กตฺมา นุ โช ภนฺเต วิชฺชา  
กิตฺตาวตา ๑ วิชฺชาโคโต โหตฺติ ๑ ยํ โช ภิกฺขุ ทุกฺเช ฌานํ  
ทุกฺขสฺมฺทเย ฌานํ ทุกฺขนิโรธ ฌานํ ทุกฺขนิโรธคามินิยา  
ปฏิปทาย ฌานํ ๑ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขุ วิชฺชา เขตฺตาวตา ๑  
วิชฺชาโคโต โหติ ๑ ตตฺมา คิท ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค กรณฺเอย  
๑ เป ๑ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินิํ ปฏิปทาติ โยโค กรณฺเอยติ ๑

[๑๖๘๖] อิทํ ทุกฺขํ อริยสํจฺจนฺติ ภิกฺขเว มया ปณฺณตฺตํ ตตฺถ  
อปริมาณํ วณฺณํ อปริมาณํ พุยฺยชฺชา อปริมาณํ สํกาสฺนา  
อิตฺถิํ ทุกฺขํ อริยสํจฺจนฺติ ๑ อิทํ ทุกฺขสฺมฺทโย อริยสํจฺจนฺติ ภิกฺขเว  
๑ เป ๑ อิทํ ทุกฺขนิโรธคามินิํ ปฏิปทา อริยสํจฺจนฺติ ภิกฺขเว มया  
ปณฺณตฺตํ ตตฺถ อปริมาณํ วณฺณํ อปริมาณํ พุยฺยชฺชา  
อปริมาณํ สํกาสฺนา อิตฺถิํ ทุกฺขนิโรธคามินิํ ปฏิปทา อริยสํจฺจนฺติ ๑  
ตตฺมา คิท ภิกฺขเว อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค กรณฺเอย ๑ เป ๑ อยํ  
ทุกฺขนิโรธคามินิํ ปฏิปทาติ โยโค กรณฺเอยติ ๑

[๑๖๘๗] ๑ ตฺตาริ มานิ ภิกฺขเว ตถา นิ อวิตถานิ ๑ อนนฺนณฺณานิ ๑  
กตฺมานิ ๑ ตฺตาริ ๑ อิทํ ทุกฺขนฺติ ภิกฺขเว ตถเมตํ อวิตถเมตํ

๑ ส. อวิตถานิ ๑



อนนฺตเมตํ ๑ อํ ทุทฺธมฺหโยติ ตถเมตํ อวิตถเมตํ อนนฺตเม-  
ตํ ๑ อํ ทุทฺธนิโรธโยติ ๑เป ๑ อํ ทุทฺธนิโรธคามินี ปฏฺิพทาติ  
ตถเมตํ อวิตถเมตํ อนนฺตเมตํ ๑ อิมานิ ไช ภิกฺขเว จตฺตาริ  
ตถานิ อวิตถานิ อนนฺตถานิ ๑ ตสฺมา ทิห ภิกฺขเว อิทํ ทุทฺธนิ  
โยโค ภรณฺนิโย ๑เป ๑ อํ ทุทฺธนิโรธคามินี ปฏฺิพทาติ โยโค  
ภรณฺนิโยติ ๑

ขมฺมจกฺกปฺปวตฺตทวนคฺโค ทฺติโย ๑

ตสฺสํทฺธานํ

ตถาคเตน เทว วุตฺตํ ๑ ขนฺธา อายตเนน ๑

ธารณาย ๑ เทว วุตฺตา อวิขฺชา วิขฺชา สงฺกาสฺนาตเถนจาทิ ๑

---

๑ ม. ขมฺมจกฺกํ ตถาคตํ ๑ ๒ ม. ธารณาย ๑ เทว อวิขฺชา ๑ อ. ธารณาย เทว... ๑

๓ ม. ...ตถาติ ๑



พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๙  
พระสุตตันตปิฎก เล่ม ๑๑ สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค  
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ  
พิมพ์ในปีฉลองรัชดาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร  
พุทธศักราช ๒๕๑๔

## ธรรมจกักปวัตตนวรรคที่ ๒

ตถาคตสูตรที่ ๑

[๑๖๖๔] ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้ :

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้พระนครพาราณสี ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุปัญจวัคคีย์ มาแล้วตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ส่วนสุดสองอย่างนี้ อันบรรพชิตไม่ควรเสพ ส่วนสุดสองอย่างนั้นเป็นไฉน คือ การประกอบตนให้พัวพันด้วยกามสุขในกามทั้งหลาย เป็นของเลว เป็นของชาวบ้าน เป็นของปฤชน ไม่ประเสริฐ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑ การประกอบความลำบากแก่ตน เป็นทุกข์ ไม่ประเสริฐ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑ ข้อปฏิบัติอันเป็นสายกลาง ไม่เข้าไปใกล้ส่วนสุด ๒ อย่างเหล่านี้ อันตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว กระทำจักษุ กระทำญาณ ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน ก็ข้อปฏิบัติอันเป็นสายกลางนั้น ... เป็นไฉน คือ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ นี่แหละ ซึ่งได้แก่ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ วาจาชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ ตั้งใจชอบ ข้อปฏิบัติอันเป็นสายกลางนี้แล อันตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว กระทำจักษุ กระทำญาณ ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน ฯ

[๑๖๖๕] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ทุกขอริยสัจนี้แล คือ ความเกิดก็เป็นทุกข์ ความแก่ก็เป็นทุกข์ ความเจ็บก็เป็นทุกข์ ความตายก็เป็นทุกข์ ความประจวบ



ด้วยสิ่งอันไม่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักก็เป็นทุกข์  
ปรารถนาสิ่งใดไม่ได้ แม้ชื่อนั้นก็เป็นทุกข์ โดยย่อ อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นทุกข์  
ก็ทุกข์สมุทยอริยสัจนี้แล คือ ตัณหาอันทำให้มีภพใหม่ ประกอบด้วย  
ความกำหนัด ด้วยอำนาจความพอใจ ความเพลิดเพลินยิ่งนักในอารมณ์นั้นๆ  
ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ก็ทุกข์นิโรธอริยสัจนี้แล คือ ความดับด้วย  
การสํารอกโดยไม่เหลือแห่งตัณหานั้นแหละ ความสละ ความวาง ความปล่อย  
ความไม่อาลัย ก็ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนี้แล คือ อริยมรรค  
ประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ ซึ่งได้แก่สัมมาทิฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ ฯ

[๑๖๖๖] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง  
ได้เกิดขึ้นแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี่ทุกข์อริยสัจ ฯลฯ  
ทุกข์อริยสัจนั้นควรกำหนดรู้ ฯลฯ ทุกข์อริยสัจนั้นเรากำหนดรู้แล้ว ฯ

[๑๖๖๗] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง  
ได้เกิดขึ้นแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี่ทุกข์สมุทยอริยสัจ ฯลฯ  
ทุกข์สมุทยอริยสัจนั้นควรละ ฯลฯ ทุกข์สมุทยอริยสัจนั้นเราละแล้ว ฯ

[๑๖๖๘] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง  
ได้เกิดขึ้นแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี่ทุกข์นิโรธอริยสัจ ฯลฯ  
ทุกข์นิโรธอริยสัจนั้นควรกระทำให้แจ้ง ฯลฯ ทุกข์นิโรธอริยสัจนั้นเรากระทำ  
ให้แจ้งแล้ว ฯ

[๑๖๖๙] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง  
ได้เกิดขึ้นแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี่ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา-  
อริยสัจ ฯลฯ ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนั้นควรเจริญ จักขุ ญาณ ปัญญา  
วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า  
ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนั้น เราเจริญแล้ว ฯ

[๑๖๗๐] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ก็ญาณทัสสนะ (ความรู้ความเห็น) ตามความ  
เป็นจริง มีวนรอบ ๓ อย่างนี้ มีอาการ ๑๒ ในอริยสัจ ๔ เหล่านี้ของเรา ยังไม่  
บริสุทธิ์เพียงใด เรากียังไม่ปฏิญาณตนว่า เป็นผู้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ



ในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณะ พราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ เพียงนั้น ก็เมื่อใด ญาณทัสสนะ (ความรู้ความเห็น) ตามความเป็นจริง มีวรอบ ๓ อย่างนี้ มีอาการ ๑๒ ในอริยสัจ ๔ เหล่านี้ของเรา บริสุทธิ์ดีแล้ว เมื่อนั้น เราจึงปฏิญาณตนว่า เป็นผู้ตรัสรู้อนัตตสัมมา- สัมโพธิญาณในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณะ พราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ ก็ญาณทัสสนะได้บังเกิดขึ้นแก่เราว่า วิมุตติของเราไม่กำเริบ ชาตินี้เป็นชาติที่สุด บัดนี้ ภพใหม่ไม่มี พระผู้มีพระภาค ได้ตรัสพระพุทธพจน์นี้แล้ว ภิกษุปัญจวัคคีย์ปลื้มใจ ชื่นชมภาชิตของ พระผู้มีพระภาค ฯ

[๑๖๗๑] ก็เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสไวยากรณ์ภาชิตนี้อยู่ ดวงตาเห็นธรรม อันปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ได้เกิดขึ้นแก่ท่านโกณฑัญญะว่า สิ่งใด สิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลล้วนมีความดับเป็นธรรมดา ก็เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงประกาศธรรมจักรแล้ว พวกภุมมเทวดาได้ประกาศ ว่า นั้นธรรมจักรอันยอดเยี่ยม อันพระผู้มีพระภาคทรงประกาศแล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้พระนครพาราณสี อันสมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก ประกาศไม่ได้ พวกเทพชั้นจาตุมหาราช ได้ฟังเสียงของพวกภุมมเทวดาแล้ว ... พวกเทพชั้นดาวดึงส์ได้ฟังเสียงของ พวกเทพชั้นจาตุมหาราชแล้ว ... พวกเทพชั้นยามาได้ฟังเสียงของพวกเทพ ชั้นดาวดึงส์แล้ว ... พวกเทพชั้นดุสิตได้ฟังเสียงของพวกเทพชั้นยามาแล้ว ... พวกเทพชั้นนิมมานรดีได้ฟังเสียงของพวกเทพชั้นดุสิตแล้ว ... พวกเทพ ชั้นปรนิมมิตวสวัตตีได้ฟังเสียงของพวกเทพชั้นนิมมานรดีแล้ว ... พวกเทพ ที่นับเนื่องในหมู่พรหมได้ฟังเสียงของพวกเทพชั้นปรนิมมิตวสวัตตีแล้ว ได้ประกาศว่า นั้นธรรมจักรอันยอดเยี่ยม อันพระผู้มีพระภาคทรงประกาศแล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้พระนครพาราณสี อันสมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใคร ๆ ในโลก ประกาศไม่ได้ ฯ



[๑๖๗๒] โดยขณะนั้น โดยครุณั้น เสียงได้ระบือขึ้นไปจนถึงพรหมโลก ด้วยประการฉะนี้ ก็หมีนโลกธาตุนี้สะท้อนสะท้อนสว่างไสว ทั้งแสงสว่างอันยิ่งหาประมาณมิได้ ได้ปรากฏแล้วในโลก ล่วงเทวานุภาพของพวกเทพดาทั้งหลาย ฯ

[๑๖๗๓] ครั้นนั้น พระผู้มีพระภาคได้ทรงเปล่งอุทานว่า โภณทัตถุญะ ได้รู้แล้วหนอ โภณทัตถุญะได้รู้แล้วหนอ เพราะเหตุนี้คำว่า อัญญาโภณทัตถุญะ จึงได้เป็นชื่อของท่านโภณทัตถุญะ ด้วยประการฉะนี้แล ฯ

### จบ สูตรที่ ๑

### ตถาคตสูตรที่ ๒

[๑๖๗๔] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแก่พระตถาคตทั้งหลาย ในธรรมที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกข-อริยสัจ ฯลฯ ทุกขอริยสัจนั้นควรกำหนดรู้ ฯลฯ ทุกขอริยสัจนั้น พระตถาคตทั้งหลาย กำหนดรู้แล้ว ฯ

[๑๖๗๕] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแก่พระตถาคตทั้งหลาย ในธรรมที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกขสมุทย-อริยสัจ ฯลฯ ทุกขสมุทัยอริยสัจนั้นควรละ ฯลฯ ทุกขสมุทยอริยสัจนั้น พระตถาคตทั้งหลาย ละได้แล้ว ฯ

[๑๖๗๖] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแก่พระตถาคตทั้งหลาย ในธรรมที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกขนิโรธ-อริยสัจ ฯลฯ ทุกขนิโรธอริยสัจนั้น ควรกระทำให้แจ้ง ฯลฯ ทุกขนิโรธอริยสัจนั้น พระตถาคตทั้งหลาย กระทำให้แจ้งแล้ว ฯ

[๑๖๗๗] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแก่พระตถาคตทั้งหลาย ในธรรมที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกขนิโรธ-คามินีปฏิปทาอริยสัจ ฯลฯ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนั้นควรเจริญ จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแก่พระตถาคตทั้งหลาย ในธรรม



ที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนั้น พระตถาคต  
ทั้งหลาย เจริญแล้ว ฯ

## จบ สูตรที่ ๒

### ชั้นธสุตร

[๑๖๗๘] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ ๔ เหล่านี้ อริยสัจ ๔ เป็นไฉน  
คือ ทุกขอริยสัจ ทุกขสมุทัยอริยสัจ ทุกขนิโรธอริยสัจ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา-  
อริยสัจ ฯ

[๑๖๗๙] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ก็ทุกขอริยสัจเป็นไฉน  
ควรจะกล่าวได้ว่า อุปาทานชั้นธ ๕ อุปาทานชั้นธ ๕ เป็นไฉน ได้แก่อุปาทาน-  
ชั้นธคือรูป อุปาทานชั้นธคือเวทนา อุปาทานชั้นธคือสัญญา อุปาทานชั้นธคือ  
สังขาร อุปาทานชั้นธคือวิญญาณ นี้เรียกว่าทุกขอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๐] ก็ทุกขสมุทัยอริยสัจเป็นไฉน  
ค้นหาอันทำให้มีภพใหม่ ประกอบด้วยความกำหนดด้วยอำนาจความพอใจ  
เพติดเพตินิยงในอารมณ์นั้น ๆ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา  
นี้เรียกว่า ทุกขสมุทัยอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๑] ก็ทุกขนิโรธอริยสัจเป็นไฉน  
ความดับด้วยการสำรอกโดยไม่เหลือแห่งตัณหานั้นแหละ ความสละ  
ความวาง ความปล่อย ความไม่อาลัยตัณหานั้น นี้เรียกว่า ทุกขนิโรธอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๒] ก็ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเป็นไฉน  
อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ นี้แหละ คือ สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ  
นี้เรียกว่า ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๓] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ ๔ เหล่านี้แล เพราะเหตุนี้แหละ  
เธอทั้งหลายพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ  
นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

## จบ สูตรที่ ๓



## อายตনสูตร

[๑๖๘๔] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ ๔ เหล่านี้ อริยสัจ ๔ เป็นไฉน คือทุกขอริยสัจ ทุกขสมุทยอริยสัจ ทุกขนิโรธอริยสัจ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา-อริยสัจ ฯ

[๑๖๘๕] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ก็ทุกขอริยสัจเป็นไฉน  
ควรจะกล่าวว่า อายตนะภายใน ๖ อายตนะภายใน ๖ เป็นไฉน คือ อายตนะคือตา ฯลฯ อายตนะคือใจ นี้เรียกว่า ทุกขอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๖] ก็ทุกขสมุทยอริยสัจเป็นไฉน  
ค้นหาอันทำให้มีภพใหม่ ประกอบด้วยความกำหนดด้วยอำนาจความพอใจ เพติดเพลินยั้งนักในอารมณ์นั้น ๆ ได้แก่กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา นี้เรียกว่า ทุกขสมุทยอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๗] ก็ทุกขนิโรธอริยสัจเป็นไฉน  
ความดับด้วยการสำรอกโดยไม่เหลือแห่งตัณหานั้นแหละ ความสละ ความวาง ความปล่อย ความไม่อาลัยตัณหานั้น นี้เรียกว่า ทุกขนิโรธอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๘] ก็ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเป็นไฉน  
อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ นี้แหละ คือ สัมมาทิฎฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ นี้เรียกว่า ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๙] ดูกุรภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ ๔ เหล่านี้แล เพราะเหตุนี้แหละ เธอทั้งหลายพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๔



## ธารณสูตรที่ ๑

[๑๖๙๐] ดูกฤกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วไว้เถิด ฯ

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว ภิกษุรูปหนึ่งได้กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำซึ่งอริยสัจที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว ฯ

พ. ดูกฤกษุ เธอทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วอย่างไร

ภ. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำทุกขอริยสัจเป็นข้อที่ ๑ ทุกขสมุทยอริยสัจเป็นข้อที่ ๒ ทุกขนิโรธอริยสัจเป็นข้อที่ ๓ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเป็นข้อที่ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำอริยสัจ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วอย่างนี้แล ฯ

[๑๖๙๑] พ. ดูกฤกษุ ดีละ ฯ เธอทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วได้ถูกต้อง เราแสดงทุกขอริยสัจเป็นข้อที่ ๑ เธอทรงจำได้ เราแสดงทุกขสมุทยอริยสัจเป็นข้อที่ ๒ เธอก็ทรงจำได้ เราแสดงทุกขนิโรธอริยสัจเป็นข้อที่ ๓ เธอก็ทรงจำได้ เราแสดงทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเป็นข้อที่ ๔ เธอก็ทรงจำได้ เธอจงทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วอย่างนี้แล ดูกฤกษุ เพราะฉะนั้นแหละ เธอพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ ฯลฯ นี่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๕

## ธารณสูตรที่ ๒

[๑๖๙๒] ดูกฤกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงไว้แล้วเถิด เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว ภิกษุรูปหนึ่งได้กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำได้ ซึ่งอริยสัจ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว ฯ



พ. ดุกรภิกษุ เธอทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วได้อย่างไร ฯ

ภ. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำทุกขอริยสัจเป็นข้อที่ ๑ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว ก็สมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดผู้หนึ่งจะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า นี่ไม่ใช่ทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ ที่พระสมณโคดมทรงแสดงไว้ เราจักบอกเลิกทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ นั้นเสีย แล้วบัญญัติทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ อย่างอื่นใหม่ ข้อนี้มีใช้ฐานะที่จะมีได้ ฯลฯ ข้าพระองค์ทรงจำทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเป็นข้อที่ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว ก็สมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดผู้หนึ่งจะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า นี่ไม่ใช่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจข้อที่ ๔ ที่พระสมณโคดมทรงแสดงไว้ เราจักบอกเลิกทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจข้อที่ ๔ นั้นเสีย แล้วบัญญัติทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจข้อที่ ๔ อย่างอื่นใหม่ ข้อนี้มีใช้ฐานะที่จะมีได้ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำอริยสัจ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วอย่างนี้แล ฯ

[๑๖๙๓] พ. ดุกรภิกษุ ดีละ ฯ เธอทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วได้ถูกต้อง เราแสดงทุกขอริยสัจเป็นข้อที่ ๑ เธอก็ทรงจำได้ ก็สมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดผู้หนึ่ง จะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า นี่ไม่ใช่ทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ ที่พระสมณโคดมทรงแสดงไว้ เราจักบอกเลิกทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ นั้นเสีย แล้วบัญญัติทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ อย่างอื่นใหม่ ข้อนี้มีใช้ฐานะที่จะมีได้ ฯลฯ เราแสดงทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเป็นข้อที่ ๔ เธอก็ทรงจำได้ ก็สมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดผู้หนึ่งจะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า นี่ไม่ใช่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจข้อที่ ๔ ที่พระสมณโคดมทรงแสดงไว้ เราจักบอกเลิกทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจข้อที่ ๔ นั้นเสีย แล้วบัญญัติทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจข้อที่ ๔ อย่างอื่นใหม่ ข้อนี้มีใช้ฐานะที่จะมีได้ เธอจึงทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วอย่างนี้แล ดุกรภิกษุ เพราะฉะนั้นแหละ เธอพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ ฯลฯ นี่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๖



## อวิชาสูตร

[๑๖๙๔] ภิกษุนั้นนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้ทูลถาม พระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ที่เรียกว่า อวิชา ๆ ดังนี้ อวิชาเป็นไฉน และด้วยเหตุเพียงเท่าไร บุคคลจึงจะชื่อว่าตกอยู่ในอวิชา พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุ ความไม่รู้ในทุกข์ ในเหตุให้เกิดทุกข์ ในความดับทุกข์ ในทางที่จะให้ถึงความดับทุกข์ นี้เรียกว่าอวิชา และด้วยเหตุเพียงเท่านี้ บุคคลย่อมชื่อว่า ตกอยู่ในอวิชา ดูกรภิกษุ เพราะฉะนั้นแหละ เธอพึงกระทำ ความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ ฯลฯ นี่ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

### จบ สูตรที่ ๗

## วิชาสูตร

[๑๖๙๕] ภิกษุนั้นนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้ทูลถาม พระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ที่เรียกว่า วิชา ๆ ดังนี้ วิชาเป็นไฉน และด้วยเหตุเพียงเท่าไร บุคคลจึงจะชื่อว่าถึงวิชา พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุ ความรู้ในทุกข์ ในเหตุให้เกิดทุกข์ ในความดับทุกข์ ในทางที่จะให้ถึงความดับทุกข์ นี้เรียกว่า วิชา และด้วยเหตุเพียงเท่านี้ บุคคลย่อมชื่อว่าถึงวิชา ดูกรภิกษุ เพราะฉะนั้นแหละ เธอพึงกระทำ ความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ ฯลฯ นี่ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

### จบ สูตรที่ ๘



### สังกาสสูตร

[๑๖๙๖] ดูกฤกษุทั้งหลาย เราบัญญัติว่า นี่เป็นทุกขอริยสัจ อักขระ พยัญชนะ การจำแนกในทุกขอริยสัจนั้น หาประมาณมิได้ว่า แม้เพราะเหตุนี้ ๆ นี่เป็นทุกขอริยสัจ ฯลฯ เราบัญญัติว่า นี่เป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ อักขระ พยัญชนะ การจำแนกทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนั้น หาประมาณมิได้ว่า แม้เพราะเหตุนี้ ๆ นี่เป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ดูกฤกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้นแหละ เธอทั้งหลายพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ ฯลฯ นี่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๙

### ตถสูตร

[๑๖๙๗] ดูกฤกษุทั้งหลาย สิ่ง ๔ อย่างนี้ เป็นของจริงแท้ ไม่แปรผัน ไม่เป็นอย่างอื่น สิ่ง ๔ อย่างเป็นไฉน สิ่งนี้ว่า นี่ทุกข์ นี่เหตุให้เกิดทุกข์ นี่ความดับทุกข์ นี่ทางให้ถึงความดับทุกข์ เป็นของจริงแท้ ไม่แปรผัน ไม่เป็นอย่างอื่น สิ่ง ๔ อย่างนี้ เป็นของจริงแท้ ไม่แปรผัน ไม่เป็นอย่างอื่น ดูกฤกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้นแหละ เธอทั้งหลายพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ นี่ทุกขสมุทัย นี่ทุกขนิโรธ นี่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๑๐

จบ ธรรมจักกัปปวัตตนวรรคที่ ๒



# สยามรณาสส เทปิฏก

สุตตตปิฏเก ที่มณิกายสส

ปาฏิกวคโค

ปุตสเทวมหาเถเรน อริยวสาตตภาณน

อหีสกตเถเรน เมธามมรเสน จ อาโท โสธิต

ถาณวตเถเรน สาสนโสภณน ปุน โสธิต

มหามกุฏราชวิทยาลัย คนถาธิการตเถเรหิ ปุนปิ โสธิต

ราชปมูเชน สยามรณาสวาสนา มหาชนน มุททาปิโต

สยามรณาสส ราชธานี

มหามกุฏราชวิทยาลัยน ปกาสิโต

พุทธปรินิพพานา ๒๕๓๘

จตุตเถ วาเร

ถาณานาฏิสสุต



## อาณานาฏียสุตฺตํ

[๒๐๖] เอมุเม สุตํ ฯ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริตฺติ  
 ฌณฺณชฺเฐ ปพฺพเต ฯ อถไฮ จตุตาโร มหाराชา มหติยา จ  
 ยกฺขเสณาย มหติยา จ กนฺธพฺพเสณาย มหติยา จ กุมฺภณฺฑเสณาย  
 มหติยา จ นาคเสณาย จตุทฺธิสํ รกฺขํ ชเปตฺวา จตุทฺธิสํ กุมฺภ  
 ชเปตฺวา จตุทฺธิสํ โอวฺรณํ ชเปตฺวา อภิกฺกนฺตํ ราชติยา อภิกฺกนฺต-  
 วนฺธนา เกวณฺณปโป ฌณฺณชฺเฐ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุ-  
 ปสงฺกมิตฺถํ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺถํ ฯ  
 เตมี ไช ยกฺขา อปฺเปกฺขเจ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺถํ  
 อปฺเปกฺขเจ ภควตา สทฺธิ สมนฺโหมทิสฺสํ สมนฺโหมทินํ กถํ สํวณฺณํ วิจิ-  
 สํเวตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺถํ อปฺเปกฺขเจ เยน ภควา เตนฺนยฺชติมฺ-  
 ปณฺนามेतฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺถํ อปฺเปกฺขเจ นามโคตฺตํ สํเวตฺวา  
 เอกมนฺตํ นิสิตฺถํ อปฺเปกฺขเจ ตฺถนํ ภูตา เอกมนฺตํ นิสิตฺถํ ฯ

[๒๐๗] เอกมนฺตํ นิสินฺโน ไช เวสฺสสวณฺเ มหाराชา ภควนฺตํ  
 เขตฺทวโจ สํนฺติ หิ ภนฺเต อุมฺมา ยกฺขา ภควโต อปฺปสํนฺนา  
 สํนฺติ หิ ภนฺเต อุมฺมา ยกฺขา ภควโต ปสํนฺนา สํนฺติ หิ ภนฺเต  
 มชฺฌิมา ยกฺขา ภควโต อปฺปสํนฺนา สํนฺติ หิ ภนฺเต มชฺฌิมา  
 ยกฺขา ภควโต ปสํนฺนา สํนฺติ หิ ภนฺเต นีจํ ยกฺขา ภควโต  
 อปฺปสํนฺนา สํนฺติ หิ ภนฺเต นีจํ ยกฺขา ภควโต ปสํนฺนา ฯ



เขภยฺเยน ไช ปน ภนฺเต ยกฺขา อปฺปสฺสนฺนาเยว ภควโต ตํ  
 กิธฺสํ เหตุ ภควา หิ ภนฺเต ปาณาติปาตา เวรมณียา ชมฺมํ  
 เทเสติ อทินฺนาทํนา เวรมณียา ชมฺมํ เทเสติ กาเมสฺ  
 มิจฺฉาจารา เวรมณียา ชมฺมํ เทเสติ มุสฺสาจาทา เวรมณียา ชมฺมํ  
 เทเสติ สฺราเมรยมชฺชปมาทญฺจํนา เวรมณียา ชมฺมํ เทเสติ ฯ  
 เขภยฺเยน ไช ปน ภนฺเต ยกฺขา อปฺปปฏิวิรตาเยว ปาณาติปาตา  
 อปฺปปฏิวิรตา อทินฺนาทํนา อปฺปปฏิวิรตา กาเมสฺ มิจฺฉาจารา อปฺปปฏิวิรตา  
 มุสฺสาจาทา อปฺปปฏิวิรตา สฺราเมรยมชฺชปมาทญฺจํนา เสดฺนํ  
 โหติ อปฺปิยํ อมฺหาปํ ฯ สํนติ หิ ภนฺเต ภควโต สํวกา อรณฺเ  
 วนปตฺตานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสฺวณฺติ อปฺปสฺสทฺธานิ  
 อปฺปนิคฺไชสํนิ วิชนวาทานิ มนุสฺสํราหเสยฺยกานิ ปฏิสฺถิตานสํรูปํปานิ  
 ตตฺถ สํนติ อูฬารายกฺขา นิวาสิโน เย อิมํสฺมี ภควโต ปาวจเน  
 อปฺปสฺสนฺนา เสดํ ปสํทาย อุกฺคณฺหาตุ ภนฺเต ภควา อชฺฉานาญฺยํ  
 รกฺขํ ภิกฺขุณํ ภิกฺขุณฺนี อูปลํสํกานํ อูปลํสํกานํ คฺคตฺติยา รกฺขาย  
 อวิหํสํย ฆาตฺวิหารายาติ ฯ อชฺฉาเสติ ภควา ตฺวณฺหิภาเวเน ฯ  
 อถ ไช เวสฺสวโน มหาราชฯ ภควโต อชฺฉาสนํ วิทิตฺวา ตายํ  
 เวลายํ อิมํ อชฺฉานาญฺยํ รกฺขํ อภาสิ

[๒๐๘] วิปสฺสสิสฺสํ นมตฺถ  
 สิจฺฉิสฺสํ<sup>๒</sup> นมตฺถ  
 เวสฺสภุสฺสํ นมตฺถ

จกฺขุมนฺตสฺสํ สิริมโต  
 สํพพฺภุตานุกมฺปิโน ฯ  
 นฺหาตกสฺสํ ตปสฺสํโน

๑. อ. วิปสฺสสิสฺส จ ๑ ๒. ม. สิจฺฉิสฺสํ จ ๑ ๓. ม. เวสฺสภุสฺส จ ๑

นมตถุ กกุณฺหฺรตฺถ  
 โภจนาคมนตฺถ นมตถุ  
 กตฺถปตฺถ นมตถุ  
 อญฺญวตฺถ นมตถุ  
 โย อิมํ ชมฺมมเทเสติ<sup>๒</sup>  
 เย จาปิ นิพฺพุตา โสเก  
 เต ชนา อปฺปีสุณา  
 ทิตฺ เทวมนุสฺसानํ  
 วิชฺชาจรณตมฺปนฺนํ  
 ยโต อุกฺกจฺจนติ สฺริโย  
 ยตฺถ อุกฺกจฺจนมานตฺถ  
 ยตฺถ อุกฺกเต สฺริเย  
 รหโทยํ ตตฺถ คมฺภโร  
 เวนฺตํ ตตฺถ ชานนฺติ  
 [๒๓๐.] อิตฺถํ ปุริมา ทิสฺวา  
 ยํ ทิสฺ อภิปาเลติ  
 คณฺหพฺพานํ อาธิปติ<sup>๔</sup>  
 รมตํ นจฺจกํเตหิ  
 ปุคฺคาปิ ตตฺถ พหโว  
 อตฺถิ ทสฺส เอโก ๑

มารเตนปฺปมทฺธิโน ๑  
 พุราหฺมณตฺถ วุสฺสํโค  
 วิปฺปมฺมตฺถ สํพุทฺธิ ๑  
 สกฺกยปฺมตฺถ สิริมโค  
 สพุทฺธกฺขา ปนฺทํ ๑  
 ยถาภูตํ วิปฺสฺสํ  
 มหฺนตา วิตฺถารทา ๑  
 ยํ นมตฺถนฺติ โคตมํ  
 มหฺนตํ วิตฺถารทํ ๑  
 อาทิจฺโจ มณฺทตฺถมหา  
 ตํวรีปํ นิรฺชฺฌติ ๑  
 ทิวโสติ ปวฺจฺจติ  
 สํมฺมตฺถ สฺริโคทโก  
 สํมฺมตฺถ สฺริโคทโก ๑  
 อิตฺติ นํ อาจิกฺขติ ชโน  
 มหาราชา ยตฺถตฺถ โส  
 ชตฺถจฺโจ อิตฺติ<sup>๕</sup> นามโส  
 คณฺหพฺเพหิ ปุรฺกฺขโต ๑  
 เอกนามาติ เม สฺตํ  
 อิทฺถนามา มหฺพฺพตา

อสุสปสฺส ๑ ๑

๒ ม. ชมฺมํ เทเสติ ๑

๓ ม. สฺริโย ๑

อธิปติ ๑ อิตฺถํ ปรี อธิสเมว ๑ ๔ ม. ชตฺถจฺโจติ ๑



เต จาบี พุทฺธํ ทิสฺวาน  
 ทฺวโร ๑ นมสฺสํนฺติ  
 นโม เต ปุริสาชฌณ  
 กุสฺสเถน สฺเมกฺขธึ  
 สุตฺตํ เนตํ อภินฺทโส  
 ชินํ วนฺทก โคตมํ  
 วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ  
 เยน เปตา ปวฺจจฺนฺติ  
 ปาณาติปาติโน จุฑฺทา<sup>๒</sup>

[๒๓๓] อิติ สํ ทกฺขิณา ทิสฺวา  
 ยํ ทิสฺส อภิปาเจติ  
 กุมฺภณฺฑานํ อาริปปติ  
 รมตี นจฺจคฺเคติ  
 ปุฑฺดาบี คสฺส พหโว  
 อสฺสตี ทสฺส เอโก ๑  
 เต จาบี พุทฺธํ ทิสฺวาน  
 ทฺวโร ๑ นมสฺสํนฺติ  
 นโม เต ปุริสาชฌณ  
 กุสฺสเถน สฺเมกฺขธึ  
 สุตฺตํ เนตํ อภินฺทโส

พุทฺธํ อาทิจฺจพนฺธุ  
 มหนฺตํ วิคตฺสวทํ ๑  
 นโม เต ปุริสฺสคฺตม  
 อมฺนุสฺสํบี คํ วนฺทนฺติ ๑  
 คสฺมา เอวํ วเทมฺหเส  
 ชินํ วนฺทาม โคตมํ  
 พุทฺธํ วนฺทาม โคตมํ ๑  
 ปิสุณา ปิฏฺฐิมํสิกา  
 โจรา เนกคิกกา ชนา ๑  
 อิติ นํ อาจิกฺขตี ชโน  
 มหาราชา ยสฺสสฺส โส  
 จิรฺโพห อิติ นามโส  
 กุมฺภณฺฑเทหิ ปุรฺกฺขโต ๑  
 เอกนามาติ เม สุตฺตํ  
 อินฺทนามา มหพฺพลา  
 พุทฺธํ อาทิจฺจพนฺธุ  
 มหนฺตํ วิคตฺสวทํ ๑  
 นโม เต ปุริสฺสคฺตม  
 อมฺนุสฺสํบี คํ วนฺทนฺติ ๑  
 คสฺมา เอวํ วเทมฺหเส

๑ ม. ข. วเทมเส ๑ อิติ ปรี อธิสเมว ๑ ๒ ข. จุฑฺทา ๑

ชินํ วนฺทถ โคตมํ  
 วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ  
 ยตฺถ โฉกฺคจฺจนฺติ สฺสริโย  
 ยตฺถ โฉกฺคจฺจมานตฺถ  
 ยตฺถ โฉกฺคเต สฺสริเย  
 รหโทยิ ตตฺถ คมฺภีโร  
 เอวํ ตตฺถ ชานนฺติ  
 [๒๑๒] อิทํ สํ ปจฺจิมํ ทิสฺวา  
 ยํ ทิสฺส อภิปาเจติ  
 นาคานํ อธิปติ  
 รมคํ นจฺจคํเตหิ  
 ปุตฺตาปิ ตตฺถ พหโว  
 อตฺถิ ทสฺส เอโก อ  
 เต จาปิ พุทฺธํ ทิสฺสวาน  
 ทูรโต ว นมสฺสํนฺติ  
 นโม เต ปุริสาชฌน  
 กุสฺสเถน สเมกฺขติ  
 สฺสํ เนตํ อภินฺนุโส  
 ชินํ วนฺทถ โคตมํ  
 วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ

ชินํ วนฺทาม โคตมํ  
 พุทฺธํ วนฺทาม โคตมํ ฯ  
 อาทิจฺโจ มณฺฑลํมหา  
 ทิวโสปี นิรุชฺฌติ  
 สํวรีติ ปวฺวจฺติ ฯ  
 สมนฺทโท สริโตทโก  
 สมนฺทโท สริโตทโก ฯ  
 อิติ นํ อาจิกฺขตํ ชโน  
 มหาราชา ยตฺถตฺถ โส  
 วิรูปกฺโข อิติ<sup>๑</sup> นามโส  
 นาเคหิ<sup>๒</sup> ปุรฺกฺขโต ฯ  
 เอกนามาติ เม สฺสํ  
 อินฺทนามา มหพฺพลา  
 พุทฺธํ อาทิจฺจพนฺธุนํ  
 มหนฺตํ วิตฺสารทํ ฯ  
 นโม เต ปุริสฺสคฺตม  
 อมฺนุสฺสาปิ ตํ วนฺทนฺติ ฯ  
 ตตฺถมา เอวํ วเทมฺหเส  
 ชินํ วนฺทาม โคตมํ  
 พุทฺธํ วนฺทาม โคตมํ ฯ



เยน อุตฺตรกฺขร รมมา  
 มนุสฺสา ตตฺถ ชายนฺติ  
 น เต พิชฺฐ ปวปฺพนฺติ<sup>๒</sup>  
 อกฺขสฺปากิมิ สํถิ  
 อกณิ อกฺุสฺ สํทฺธ  
 ตฺนุทิกิเร ปจิตฺวาน  
 คาวิ เอกชฺร กตฺวา  
 ปสฺสุ เอกชฺร กตฺวา  
 อิตฺถิ วาหณิ<sup>๔</sup> กตฺวา  
 ปุริสฺ วาหณิ กตฺวา  
 กุมาริ วาหณิ กตฺวา  
 กุมาริ วาหณิ กตฺวา  
 เต ยานเ อภิริหิตฺวา

หตฺถิยานิ อสฺสยานิ  
 ปาสาธา สิวิกา เจว  
 ตสฺส ๑ นครา อหุ  
 อาฆานาฆา กุสฺตินาฆา ปรกุสฺตินาฆา  
 อุตฺตเรน กบฺบิวนฺโต<sup>๗</sup>

นวนวติโย อมฺพรอมฺพรวติโย อาพกมนฺทา นาม ราชธานี

มหาเนรฺ สํทสฺสโน  
 อมมา อปฺริกฺคทา ๑  
 นปี นียนฺติ นงฺคตา  
 ปฺริกฺขณฺติ มานุสฺสา ๑  
 สํกนฺธิ ตณฺทตฺตปมฺถ  
 ตโต ภูณฺชนฺติ โภชนํ ๑  
 อณฺยนฺติ ทิโส ทิสํ  
 อณฺยนฺติ ทิโส ทิสํ ๑  
 อณฺยนฺติ ทิโส ทิสํ  
 อณฺยนฺติ ทิโส ทิสํ ๑  
 อณฺยนฺติ ทิโส ทิสํ  
 อณฺยนฺติ ทิโส ทิสํ ๑  
 สํพฺพา ทิสํ อณฺปฺริยนฺติ<sup>๕</sup>  
 ปจฺจารา ตสฺส ราชินิ ๑  
 ทิพฺพิ ยานิ อฺปฺยจฺจิตํ  
 มหาราชสฺส ยสฺสสฺสโน ๑  
 อณฺตฺติกฺเข สํมาปิตา  
 นาฏปฺริยา<sup>๖</sup> ปรกุสฺตินาฆา ๑  
 ชโนมฺมปเรน ๑

๑ ม. อุตฺตรกฺขร โห ๑ ๒ ม. อ. ปวปฺพนฺติ ๑ ๓ ม. อ. ตฺนุทิกิเร ๑  
 ๔ ม. อิตฺถิ วา วาหณิ ๑ อ. อิตฺถิ วาหณิ ๑ อิตฺ ปรี อธิสเมว ๑ ๕ ม. อณฺปฺริยณฺติ ๑  
 ๖ ม. นาฏสฺริยา อ. นาฏปฺริยา ๑ ๗ ม. กสฺบิวนฺโต ๑ ๘ ม. นวนวติโย ๑

กุเวรุตส์ ไช ปน มารีต มหาราชุตส์ วิสาณ นาม ราชธานี  
 ตลุมา กุเวโร มหาราชา เวตุตวโนติ ปวจุติ ๑  
 ปจุเจตุนโต ปกาเสนติ ตโตตา ตตุตตา ตโตตตา  
 โอชตึ เตชตึ ตโตชตึ  
 สุโร ราชา อริชชี เนมี ๑  
 รหโทปี ตตุถ ชรณิ นาม  
 ยโต เมฆา ปวตฺตุนติ  
 วตฺตสา ยโต ปตายนติ  
 สภาปี ตตุถ ภคตวตี<sup>๒</sup> นาม  
 ยตุถ ยกฺขา ปยิรฺปาตฺตุนติ ๑  
 ตตุถ นิจุณณตา รุกฺขา นานาทิชคณายุกา  
 มยฺวโกณจาภิรฺฐา โกกิตาภิหิ<sup>๓</sup> วคฺคฺภิ ๑  
 ชฺวณชฺวณตฺตเตตฺต อโต โอชฺชวจิตฺตกา  
 กุกฺกุกฺกา กุฬิรฺกา วเน ปอกฺขรสาตกา ๑  
 สุกฺสาติกตฺตเตตฺต ทณฺฑมาณวกานิ ๑  
 โสภติ สพฺพกาดิ ส่า กุเวรณพินิ สทา ๑  
 [๒๓๓] อิตโต ส่า อุตฺตรา ทิส่า อิติ นํ อากิฏฺตํ ชโน  
 ยํ ทิสํ อภิปาเลติ มหาราชา ยตฺตฺตํ โส ๑  
 ยกฺขานํ อากิปติ<sup>๔</sup> กุเวโร อิติ นามโส  
 รมตี นจุคฺคเตหิ ยกฺเขหิ<sup>๕</sup> ปุรฺกฺชโต ๑

๑ ม. ช. สุโร ๑ ๒ ม. ตาลวตี ๑ ๓ ม. โกกิตาภิหิ ๑ ๔ ม. อญฺจณณจ อภิปติ ๑  
 ๕ ม. ยกฺเขเหว ๑



ปุตุตาบี คัสส พหโว  
 อัสติ ทส เอโก จ  
 เต จาบี พุทฺธํ ทิสฺวาน  
 ทูโรโต ว นมสฺสํนฺติ  
 นโม เต ปุริสาชฌณ  
 กุสฺสเถน สฺเมกฺขสฺสี  
 สฺสํ เนตํ อภินฺนุโส  
 ชินํ วนฺตถ โคตมํ  
 วิชฺชาจรณสํปฺนํ

เอกนามาติ मे सुत्  
 อินฺทนามา महप्पदा ॥  
 พุทฺธํ อาทิจฺจพนฺธุนํ  
 มหนत्ตํ วิคฺคสารทํ ॥  
 นโม ते ปุริสฺสुत्तม  
 อมนุสฺสํบี คํ วนฺตหนฺติ ॥  
 คस्सมา เอวํ วนฺตเมหเส  
 ชินํ วนฺตทาม โคตมํ  
 พุทฺธํ วนฺตทาม โคตมหนฺติ ॥

[๒๓๔] อัย โห สํ มารีสฺส อานฺนาหาวิยา รกฺขา ภิกฺขุณฺํ ภิกฺขุณฺี  
 อุปาถกานํ อุปาถิกานํ คฺคฺคฺติยา รกฺขาย อวิหีสาย ผาสฺสฺวิหารายาติ ॥  
 ยสฺส กสฺสจฺจ มารีสฺส ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณฺิยา วา อุปาถกสฺส วา  
 อุปาถิกาย วา อัย อานฺนาหาวิยา รกฺขา สฺสคฺคิตา ภวิสฺสคฺคิ สมนฺตฺตา  
 ปรียาปฺตา คณฺเฏ อมนุสฺสํโส ยกฺโข วา ยกฺขินี วา ยกฺขโปตโก วา  
 ยกฺขโปติกา วา ยกฺขมฺหามตฺโต วา ยกฺขปาริสฺสฺโข วา ยกฺขปจาโร  
 วา คณฺธพฺโพ วา คณฺธพฺพี วา คณฺธพฺพโปตโก วา คณฺธพฺพโปติกา  
 วา คณฺธพฺพมฺหามตฺโต วา คณฺธพฺพปาริสฺสฺโข วา คณฺธพฺพปจาโร  
 วา กุมฺภณฺโฑ วา กุมฺภณฺที วา กุมฺภณฺทโปตโก วา กุมฺภณฺท-  
 โปติกา วา กุมฺภณฺทมฺหามตฺโต วา กุมฺภณฺทปาริสฺสฺโข วา  
 กุมฺภณฺทปจาโร วา นาคโค วา นาคินี วา นาคโปตโก วา

นาคไปติกา วา นาคมหามคฺโคติ วา นาคปาริฉุโธ วา นาคปจาวโร  
 วา ปทญฺจจิตฺโต ภิกฺขุ วา ภิกฺขุณี วา อุปาสกํ วา อุปาสิกํ  
 วา คจฺจนํ วา อหฺนฺคจฺเจยฺย จิตํ วา อุปติฏฺเฐยฺย นิสินฺนํ วา  
 อุปนิสฺสํเตยฺย นิปนฺนํ วา อุปนิปชฺเชยฺย ๑ น เม โส มารีต อมฺหุตฺโต  
 ตเถยฺย คาเมสฺสุ วา นิกเมสฺสุ วา สกฺกาโร วา ครุการํ วา ๑ น  
 เม โส มารีต อมฺหุตฺโต ตเถยฺย อาพกมฺนฺทาย นาม ราชนานิยา  
 วตฺถุ วา วาสํ วา ๑ น เม โส มารีต อมฺหุตฺโต ตเถยฺย  
 ยกฺขานํ สฺमितํ คนฺตํ ๑ อมฺีตฺตํ นํ มารีต อมฺหุตฺตา อมฺวยฺหมฺปี<sup>๑</sup>  
 กเรยฺยํ อวิวชฺหํ ๑ อมฺีตฺตํ นํ มารีต อมฺหุตฺตา อตฺตาหิ<sup>๒</sup> ปริปฺนฺณนาหิ  
 ปริภาสาหิ ปริภาเสยฺยํ ๑ อมฺีตฺตํ นํ มารีต อมฺหุตฺตา วิคฺตมฺปี<sup>๓</sup>  
 ปคฺคํ ตีเส นิกฺกชฺเชยฺยํ ๑ อมฺีตฺตํ นํ มารีต อมฺหุตฺตา สคฺตฺรามฺีตฺต  
 มุทฺธํ ฌาเญยฺยํ สฺนฺติ หิ มารีต อมฺหุตฺตา จณฺหา รุกฺขา<sup>๔</sup> รภสา  
 เต เหนว มหาราชา นํ อาทียนฺติ น มหาราชา นํ ปุริสฺกานํ อาทียนฺติ  
 น มหาราชา นํ ปุริสฺกานํ ปุริสฺกานํ อาทียนฺติ ๑ เต โห เต มารีต  
 อมฺหุตฺตา มหาราชา นํ อวฺรทฺธา นาม วุจฺจณฺติ ๑ เสยฺยถาปมฺี มารีต  
 รณฺโณ มาคฺชตฺส วิชิตฺเต จิรํ<sup>๕</sup> เต เหนว รณฺโณ มาคฺชตฺส  
 อาทียนฺติ น รณฺโณ มาคฺชตฺส ปุริสฺกานํ อาทียนฺติ น รณฺโณ  
 มาคฺชตฺส ปุริสฺกานํ ปุริสฺกานํ อาทียนฺติ เต โห เต มารีต  
 มหาจิรา รณฺโณ มาคฺชตฺส อวฺรทฺธา นาม วุจฺจณฺติ เณวเมว  
 โห มารีต สฺนฺติ หิ<sup>๖</sup> อมฺหุตฺตา จณฺหา รุกฺขา<sup>๔</sup> รภสา เต เหนว

๑ ม. อมฺวยฺหํปมฺี นํ ๑      ๒. อมฺวยฺหมฺปี นํ ๑      ๓ ม. ย. อตฺตาหิปี ๑  
 ๓ ม. วิคฺคํ ปิสฺส ๑    ๔ ย. รุกฺขา ๑    ๕ ม. ย. มหาจิรา ๑    ๖ ม. ย. หิสฺสทฺโท นคฺคิ ๑



มหาราชานํ อาทิตยํ น มหาราชานํ ปุริสกันํ อาทิตยํ น  
 มหาราชานํ ปุริสกันํ ปุริสกันํ อาทิตยํ เต โห เต มาริธ  
 อมฺหุตฺตา มหาราชานํ อวรุทฺธา นาม อฺจุจฺญติ ๑ โย หิ โกจิ  
 มาริธ อมฺหุตฺโต ยกฺโข वा ยกฺขิณํ वा ยกฺขโปตโก वा ยกฺขโปตिका  
 वा ยกฺขมหามตฺโต वा ยกฺขปาริธชฺโช वा ยกฺขปจาโร वा  
 คณฺหพฺโป वा คณฺหพฺพิ वा คณฺหพฺพโปตโก वा คณฺหพฺพโปตिका  
 वा คณฺหพฺพมหามตฺโต वा คณฺหพฺพปาริธชฺโช वा คณฺหพฺพปจาโร वा  
 กุมฺภณฺโฑ वा กุมฺภณฺที वा กุมฺภณฺทโปตโก वा กุมฺภณฺทโปตिका  
 वा กุมฺภณฺทมมหามตฺโต वा กุมฺภณฺทปาริธชฺโช वा กุมฺภณฺท-  
 ปจาโร वा นาคो वा นาคิณํ<sup>๑</sup> वा นาคโปตโก वा นาคโปตिका  
 वा นาคมหามตฺโต वा นาคปาริธชฺโช वा นาคปจาโร वा ปทฺฐจ-  
 จิตฺโต ภิกฺขุ वा ภิกฺขุณํ<sup>๒</sup> वा อุปาสกํ वा อุปาสิกํ वा กฺคฺคณฺตํ वा  
 อหฺคฺคฺคเจยฺย จิตํ वा อุปติฏฺเฐยฺย นิสฺสินํ<sup>๓</sup> वा อุปนิสฺสํเทยฺย นิปนํ<sup>๔</sup> वा  
 อุปนิปชฺเชยฺย ๑ อิมํ ยกฺขานํ มหายกฺขานํ เสนาปตฺตํ มหาเสนาปตฺตํ  
 อฺรชฺสาเปตพฺพํ วิกฺกณฺทิตพฺพํ วิรวิตพฺพํ อยํ ยกฺโข คณฺหาติ  
 อยํ ยกฺโข อาวิสฺติ<sup>๕</sup> อยํ ยกฺโข เทเชติ อยํ ยกฺโข วิเทเชติ อยํ  
 ยกฺโข หีสฺติ อยํ ยกฺโข วิหีสฺติ อยํ ยกฺโข น มุญฺจตฺติ ๑

[๒๓๕] กตเมตํ ยกฺขานํ มหายกฺขานํ เสนาปตฺตํ มหาเสนาปตฺตํ ๑

อินฺโท โสโม อรุโณ ๑ ภารทฺวาโห ปชาปติ

จนฺทโน กามเสฏฺโฐ ๑ กิณฺณฺชนฺทํ นิชนฺทํ ๑ ๑

๑ ม. นาคี ๑ ๒ อ. อวิสฺติ ๑

ปนาโท โอปมณฺโณ ๑	เทวสุโต ๑ มาตติ
จิตฺตเสโน ๑ คนฺธพฺโพ	นโพรชา ๒ โนโสภี
สาตาจิโร เหมวโต	ปุณฺณโก กรติโย ๓ คุตฺติ
สิวโก มุจฺจติบุโท ๑	เวสฺสคามิคุโต ๔ ยุกนฺธโร ๑
โคปาโต สุปฺปเคธี ๑	หิริ เนตฺติ ๑ มนฺทโย
ปณฺจาทจฺจนฺโท อาตวโก	ปชฺชนฺโณ สุมฺโฆ ๕ ทริมฺภู
มณิ มานิจโร ๖ ทิโฆ	อโธ เสวีสโก ๗ สหี ๑

[๒๓๖] อิมํ ยถา น มหายถา น เสนาปตํ มหาเสนาปตํ  
 อชฺชมาเปตพํ วิกฺกนฺทิตพํ วิรวิตพํ ๑ ยํ ยถา ๒ คณฺหาติ ๓ ยํ  
 ยถา ๔ อวิสฺติ ๕ ยํ ยถา ๖ เหเจติ ๗ ยํ ยถา ๘ วิเหเจติ ๙ ยํ  
 ยถา ๑๐ หีสฺติ ๑๑ ยํ ยถา ๑๒ วิหีสฺติ ๑๓ ยํ ยถา ๑๔ น มุญฺจคฺติ ๑

[๒๓๗] ยํ ๑๕ ส มาวิสฺ อชฺชานาฏียา รกฺขา ภิกฺขุํ ภิกฺขุณฺํ  
 อฺปาสกานํ อฺปาสิกานํ ๑๖ คุคฺติยา รกฺขาย ๑๗ อวิหีสาย ๑๘ ฆาตฺวิหารายาติ ๑  
 ๒๐ จทานิ ๒๑ มยํ มาวิสฺ ๒๒ คจฺฉาม ๒๓ พหุภิกฺขุจา ๒๔ มยํ พหุภิกฺขุณฺํ ๒๕  
 ยสฺสสฺทานิ ๒๖ ตุมฺเห ๒๗ มหาราชาโน ๒๘ กาลํ ๒๙ มณฺเณถาติ ๑

[๒๓๘] อถ ๑ จตฺตาโร ๒ มหาราชา ๓ อชฺชจายาสฺนา ๔ ภควนฺตํ  
 อภิวาเทตฺวา ๕ ปทกฺขิณํ ๖ กตฺวา ๗ ตตฺถเอว นุตฺตราชิยํ ๑ ๘ เตปิ ๙ โฆ  
 ยถา ๑๐ อชฺชจายาสฺนา ๑๑ อปฺเปกฺกเจ ๑๒ ภควนฺตํ ๑๓ อภิวาเทตฺวา ๑๔ ปทกฺขิณํ  
 ๑๕ กตฺวา ๑๖ ตตฺถเอว นุตฺตราชิยํ ๑๗ อปฺเปกฺกเจ ๑๘ ภควตา ๑๙ สทฺธิ ๒๐ สมฺโมทิตํ  
 ๒๑ สมฺโมทณฺียํ ๒๒ กถํ ๒๓ สาราณฺียํ ๒๔ วิตฺติสาเรตฺวา ๒๕ ตตฺถเอว นุตฺตราชิยํ

๑ ม. ย. ชเนสโก ๑ ๒ ม. คุโพ ๑ ๓ ม. สุปฺปโรโฆ ๑ ๔ ม. อาพาโก ๑  
 ๕ ม. ย. ปชฺชนฺโณ สุมฺโฆ สุมฺโฆ ๑ ๖ ม. มณิมานิโร ๑ ๗ ย. เสวีสโก สห ๑  
 ๘ ย. อวิสฺติ ๑



อปะเปกจุเจ เยน ภควา เตนณชติมุปณาเมตฺวา ตตฺถเอวณฺตรชายีสฺสุ  
อปะเปกจุเจ นามโคตฺตํ สํเวตฺวา ตตฺถเอวณฺตรชายีสฺสุ อปะเปกจุเจ  
ตฺถนํหิภูตา ตตฺถเอวณฺตรชายีสฺสุ ฯ

[๕๓๘] อถโฆ ภควา ตสฺสํสา รตฺติยา อจฺจุเยน ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ  
อิมํ ภิกฺขเว รตฺติ จตฺตาโร มหाराชา มหติยา จ ยกฺขเสณาย  
มหติยา จ คนฺชพฺพเสณาย มหติยา จ กุมฺภณฺฑเสณาย มหติยา จ  
นาคเสณาย จตฺตฺติสฺสํ รกฺขํ จเปตฺวา จตฺตฺติสฺสํ คุมฺภํ จเปตฺวา  
จตฺตฺติสฺสํ โอวฺรณํ จเปตฺวา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา  
เกวตฺถปฺปํ กิษฺณกฺกุณฺโณ โอภาเสตฺวา เยนํหิ เตนฺอุปสงฺกมิตฺตํ  
อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺหํ นิสฺสํทิสฺสุ ฯ เตปฺปี โฆ ภิกฺขเว  
ยกฺขา อปะเปกจุเจ มํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺหํ นิสฺสํทิสฺสุ อปะเปกจุเจ  
มยา สํทฺธิ สํมุโมทิสฺสุ สํมุโมทนียํ กถํ สํราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา  
เอกมฺหํ นิสฺสํทิสฺสุ อปะเปกจุเจ เยนํหิ เตนณชติมุปณาเมตฺวา  
เอกมฺหํ นิสฺสํทิสฺสุ อปะเปกจุเจ นามโคตฺตํ สํเวตฺวา เอกมฺหํ  
นิสฺสํทิสฺสุ อปะเปกจุเจ ตฺถนํหิภูตา เอกมฺหํ นิสฺสํทิสฺสุ ฯ เอกมฺหํ  
นิตฺติโน โฆ ภิกฺขเว เวสฺสํวโน มหाराชา มํ เอตฺถโวจ สํนฺติ หิ  
ภนฺเต อูพารา ยกฺขา ภควโต อปฺปสํนฺนา สํนฺติ หิ ภนฺเต อูพารา  
ยกฺขา ภควโต ปสํนฺนา สํนฺติ หิ ภนฺเต มชฺฌิมา ยกฺขา ภควโต  
อปฺปสํนฺนา สํนฺติ หิ ภนฺเต มชฺฌิมา ยกฺขา ภควโต ปสํนฺนา  
สํนฺติ หิ ภนฺเต นีจา ยกฺขา ภควโต อปฺปสํนฺนา สํนฺติ หิ ภนฺเต

นี้จา ยกฺขา ภควโต ปัสสนา เยภฺยุเยน โห ปน ภนฺเต ยกฺขา  
 อปฺปัสสนาเยว ภควโต ตํ ถิสฺสํ เหตุ ภควา हि ภนฺเต ปาณา-  
 ติปาตา เวรมณียา ชมฺมํ เทเสติ อทินฺนาทานา เวรมณียา ชมฺมํ  
 เทเสติ กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณียา ชมฺมํ เทเสติ มุสาသာทา  
 เวรมณียา ชมฺมํ เทเสติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺชานา เวรมณียา  
 ชมฺมํ เทเสติ ฯ เยภฺยุเยน โห ปน ภนฺเต ยกฺขา อปฺปฏิจฺฉิตตาเยว  
 ปาณาติปาตา อปฺปฏิจฺฉิตตา อทินฺนาทานา อปฺปฏิจฺฉิตตา กาเมสุ  
 มิจฺฉาจารา อปฺปฏิจฺฉิตตา มุสาသာทา อปฺปฏิจฺฉิตตา สุราเมรยมชฺช-  
 ปมาทญฺชานา เสดฺสนํ โหติ อปฺปิยํ อมฺหาปํ สํนฺติ हि ภนฺเต ภควโต  
 สํวกา อรณฺเณ วณฺสคฺคานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวณฺติ  
 อปฺปสทฺธานิ อปฺปนิกฺโขไสยานิ วิชนฺวาทานิ มนุสฺสํราหเสยฺยกานิ  
 ปฏิสฺสณฺตณฺดารูปฺพานิ คคฺค สํนฺติ อุพารา ยกฺขา นิวาสิโน ये  
 อิมํสมิ ภควโต ปาวจเน อปฺปัสสนา เสดํ ปสาทาย อุกฺคณฺหาตุ  
 ภนฺเต ภควา อายฺยานาญฺชิ รกฺขํ ภิกฺขุณํ ภิกฺขุณํ อุปาสกานํ  
 อุปาสิกานํ กุศฺตฺติยา รกฺขาย อวิหิตาย ผาสฺสํวิหารายาติ ฯ อธิวาเสตํ  
 โห อหํ ภิกฺขเว ศุณฺหิภาเวन ฯ อถ โห ภิกฺขเว เวตฺสวณฺ  
 มหาราชา มํ อธิวาสนํ วิทิตฺวา ตายํ เวตายํ อิมํ อายฺยานาญฺชิ รกฺขํ อภาสิ

[๒๒๐] วิปัสสิสฺสํ นมตฺตุ

จกฺขมฺมตฺสํ สิริมโต

สิจฺฉิสฺสํ นมตฺตุ

สพฺพภุทฺตานุกมฺปิโน

ฯ เปฯ ( โสเยว ปุริโม เปยฺยาโต วิตุถาเรตฺพุโ ) ฯ อโย โห ส่า



มารีต อาชวานาฏียา รกฺษา ภิกฺขุณฺโณ ภิกฺขุณฺโณ อูปาถกานํ อูปาถิกานํ  
 กุคฺคตียา รกฺษาย อวิหิํสํสา ย ฆาตฺตวิหารายาติ ฯ หนฺนททานิ มยํ มารีต  
 กจฺจาม พหุภิกฺขุจํ มยํ พหุภิกฺขุณฺเญยยาติ ฯ ยถาสํทธานิ ตุเมห  
 มหาราชาโน กาลํ มณฺเญยยาติ ฯ อถโฆ ภิกฺขเว จตฺตาโร มหาราชา  
 อญฺจุสาयाสนา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเอวหุตฺรชายีตฺถ ฯ  
 เคปํ โฆ ภิกฺขเว ยกฺขา อญฺจุสาयाสนา อปฺเปกฺกเจ มํ อภิวาเทตฺวา  
 ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเอวหุตฺรชายีตฺถ อปฺเปกฺกเจ มยา ตํทฺธิ สมนํโมทิตฺถ  
 สมนํโมนียํ กถิํ สํราณํยํ วิตฺติสาเรตฺวา ตตฺถเอวหุตฺรชายีตฺถ  
 อปฺเปกฺกเจ เยนาหิ เตนณฺขตฺติมฺปิณาเมตฺวา ตตฺถเอวหุตฺรชายีตฺถ  
 อปฺเปกฺกเจ นามโคตฺตํ สํเวตฺวา ตตฺถเอวหุตฺรชายีตฺถ อปฺเปกฺกเจ  
 ตุนฺนํหิภูตา ตตฺถเอวหุตฺรชายีตฺถ ฯ อุกฺคณฺหาถ ภิกฺขเว อาชวานาฏียํ รกฺขํ  
 ปริยาปฺณาถ ภิกฺขเว อาชวานาฏียํ รกฺขํ ชาเรถ ภิกฺขเว  
 อาชวานาฏียํ รกฺขํ อตฺถสํมฺหิตายํ” ภิกฺขเว อาชวานาฏียา รกฺษา ภิกฺขุณฺ  
 ภิกฺขุณฺโณ อูปาถกานํ อูปาถิกานํ กุคฺคตียา รกฺษาย อวิหิํสํสา  
 ฆาตฺตวิหารายาติ ฯ อิทมโวจ ภควา ฯ อตฺตมฺนา เต ภิกฺขุ ภควโต  
 ภาสิตํ อภินนฺตุนฺติ ฯ

อาชวานาฏียสํคตํ นิฏฺฐจิตํ นวมนํ ฯ

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๑

พระสุตตันตปิฎก เล่ม ๓ ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ในปีฉลองรัชดาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

พุทธศักราช ๒๕๑๔

## ๙. อาณานาฎิยสูตร (๓๒)

[๒๐๗] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้ :

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ภูเขาคิชฌกูฏ เขตพระนครราชคฤห์ ครั้นนั้นท้าวมหาราชทั้ง ๔ ตั้งการรักษาไว้ทั้ง ๔ ทิศ ตั้งพลชั้นไว้ทั้ง ๔ ทิศ ตั้งผู้ตรวจตราไว้ทั้ง ๔ ทิศ ด้วยเสนายักษ์กองใหญ่ ด้วยเสนาคณธรรพกองใหญ่ ด้วยเสนากุมภันท์กองใหญ่ และด้วยเสนานาคกองใหญ่ เมื่อราตรีล่วงปฐมยามไปแล้ว เปล่งรัศมีงามยิ่ง ยังภูเขาคิชฌกูฏทั้งสิ้นให้สว่างไสวแล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ

ฝ่ายยักษ์เหล่านั้น บางพวกถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกได้ปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกประนมอัญชลีไปทางที่พระผู้มีพระภาคประทับ แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกประกาศชื่อและโคตร แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกได้นั่งนิ่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ

[๒๐๘] ท้าวเวสวัณมหาราช ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ยักษ์ชั้นสูงบางพวกมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นสูงบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นกลางบางพวกมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นกลางบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นต่ำบางพวกมิได้



เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นต่ำบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ โดยมากยักษ์มิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคเลย ชื่อนั้นเหตุไร เพราะพระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากปาณาติบาต ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากอทินนาทาน ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากมุสาวาท ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท แต่โดยมากพวกยักษ์มิได้งดเว้นจากปาณาติบาต มิได้งดเว้นจากอทินนาทาน มิได้งดเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร มิได้งดเว้นจากมุสาวาท มิได้งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ข้อที่พระองค์ให้งดเว้นนั้น จึงไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของยักษ์เหล่านั้น

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็พระสาวกของพระผู้มีพระภาค บางพวกย่อมเสพราวไพรในป่าเสนาสนะอันสงัด มีเสียงน้อย มีเสียงกึกก้องน้อย ปราศจากลม แต่ชนผู้เดินเข้าออก ควรแก่การทำความอันเร้นลับของมนุษย์ ควรแก่การหลีกเลี่ยง ยักษ์ชั้นสูงบางพวกมักอยู่ในป่านั้น พวกใดมิได้เลื่อมใสในปาพจน์ของพระผู้มีพระภาคนี้ ขอพระผู้มีพระภาคจงทรงเรียนการรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะ เพื่อให้ยักษ์พวกนั้นเลื่อมใส คัมภีร์ เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่ออยู่สำราญของอุบาสก อุบาสิกา ภิกษุ ภิกษุณี ทั้งหลายเถิด พระพุทธเจ้าข้า ฯ

พระผู้มีพระภาคทรงรับโดยดุชนิภาพ ลำดับนั้น ท้าวเวสวัณมหาราช ทรงทราบการทรงรับของพระผู้มีพระภาค แล้วได้ทรงภาษิตอาฏานาฏิยรักขานี้ ในเวลานั้นว่า

[๒๐๙] ขอนอบน้อมแด่พระวิปัสสีพุทธเจ้า ผู้มีพระจักขุ มีพระสิริ  
ขอนอบน้อมแด่พระสิขีพุทธเจ้า ผู้ทรงอนุเคราะห์แก่สัตว์ทั่วหน้า  
ขอนอบน้อมแด่พระเวสสภูพุทธเจ้า ผู้ทรงชำระกิเลสมีความเพียร  
ขอนอบน้อมแด่พระกกุสันธพุทธเจ้า ผู้ทรงบำเพ็ญมารและเสนามาร

ขอนอบน้อมแต่พระโกนาคมน์พุทธเจ้า ผู้มีบาปอันลอยแล้ว อยู่จบ  
พรหมจรรย์

ขอนอบน้อมแต่พระกัสสปพุทธเจ้า ผู้พ้นพิเศษแล้วในธรรมทั้งปวง

ขอนอบน้อมแต่พระอังคีรสพุทธเจ้า ผู้ศากยบุตร ผู้มีพระสิริ

พระพุทธเจ้าพระองค์ใดได้ทรงแสดงธรรมนี้ อันเป็นเครื่องบรรเทาทุกข์  
ทั้งปวง อนึ่งพระพุทธเจ้าเหล่าใด ผู้ดับแล้วในโลก ทรงเห็นแจ้งแล้วตามเป็น  
จริง พระพุทธเจ้าเหล่านั้น เป็นผู้ไม่ส่อเสียด เป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจาก  
ความครั่นคร้าม เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายนอบน้อมพระพุทธเจ้าพระองค์ใด  
ผู้โคตรมโคตร ทรงเกื้อกูลแก่ทวยเทพและมนุษย์ ทรงถึงพร้อมด้วยวิชาและ  
จรณะ เป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจากความครั่นคร้าม พระสุริยาทิพย์ มีมณฑลใหญ่  
อุทัยขึ้นแต่ทิศใดแล เมื่อพระอาทิตย์อุทัยขึ้น ราตรีก็หายไป ครั้นพระอาทิตย์  
อุทัยขึ้น ย่อมเรียกกันว่ากลางวัน แม้น้ำในที่พระอาทิตย์อุทัยนั้นเป็นสมุทร  
ลึก มีน้ำแผ่เต็มไป ขนทั้งหลายย่อมรู้จักน่านน้ำนั้นในที่นั้นอย่างนี้ว่า สมุทรมี  
น้ำแผ่เต็มไป ฯ

[๒๑๐] แต่ที่นี้ไป ทิศที่ชนเรียกกันว่า ปุริมทิศ ที่ทำวมหาราษฎ์ทรงยศ  
เป็นเจ้าเป็นใหญ่ของพวกคนธรรพ์ ทรงนามว่าทำวธตัญญู อันพวกคนธรรพ์  
แวดล้อมแล้ว ทรงโปรดปรานด้วยการฟ้อนรำ ขับร้อง ทรงอภิบาลอยู่ ข้าพเจ้า  
ได้สดับมาว่า โอรสของทำวเธอมีมากองค์ มีพระนามเดียวกันทั้งเก้าสิบเอ็ด  
องค์ มีพระนามว่าอินทะ ทรงพระกำลังมาก ทั้งทำวธตัญญูและโอรสเหล่านั้น  
เห็นพระพุทธเจ้าผู้เบิกบานแล้ว ผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระอาทิตย์พากัน  
ถวายบังคมพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจากความครั่นคร้ามแต่ที่ไกลว่า  
ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแต่พระองค์ พระอุดมบุรุษ ข้าพระพุทธเจ้า  
ขอนอบน้อมแต่พระองค์ ขอพระองค์ทรงตรวจดูมหาชนด้วยพระญาณอันฉลาด  
แม้พวกอมมนุษย์ก็ถวายบังคมพระองค์ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้สดับมาอย่าง  
นั้นเนื่องๆ ฉะนั้น จึงกล่าวเช่นนี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายถามเขาว่า พวกท่าน  
ถวายบังคมพระชินโคตรหรือ เขาพากันตอบว่า ถวายบังคมพระชินโคตร



ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอถวายบังคมพระพุทธเจ้า ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและ  
จรรยา ชนทั้งหลายผู้กล่าวส่อเสียด ผู้กัดเนื้อข้างหลัง ทำปาณาติบาต ลามก  
เป็นโจร เป็นคนตลบตะแลง ตายแล้ว ชนทั้งหลายพากันกล่าวว่า จงนำออกไป  
โดยทิศใด ๆ

[๒๑๑] แต่ที่นี่ไป ทิศที่ชนเรียกกันว่า ทักขินทิศที่ทำวมหาราชผู้ทรงยศ  
เป็นเจ้าเป็นใหญ่ของพวกกุมภันท์ ทรงนามว่า ท้าววิรุฬหะอันพวกกุมภันท์  
แวดล้อมแล้ว ทรงโปรดปรานด้วยการฟ้อนรำ ขับร้อง ทรงอภิบาลอยู่ ข้าพเจ้า  
ได้สดับมาว่า โอรสของท้าวเธอมีมากองค์ มีพระนามเดียวกันทั้งเก้าสิบเอ็ด  
องค์ มีพระนามว่า อินทะ ทรงพระกำลังมาก ทั้งท้าววิรุฬหะและโอรสเหล่านั้น  
ได้เห็นพระพุทธเจ้าผู้เบิกบานแล้ว ผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระอาทิตย์ พากันถวาย  
บังคมพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจากความครั่นคร้ามแต่ที่ไกลว่า  
พระบุรุษอาชาไนย ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ พระบุรุษอุดม  
ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ ขอพระองค์ทรงตรวจดูมหาชนด้วย  
พระญาณอันฉลาด แม้พวกอมนุษย์ก็ถวายบังคมพระองค์ ข้าพระพุทธเจ้า  
ทั้งหลายได้สดับมาอย่างนั้นเนื่อง ๆ ฉะนั้น จึงกล่าวเช่นนี้ ข้าพระพุทธเจ้า  
ทั้งหลายถามเขาว่า พวกท่านถวายบังคมพระชินโคดมหรือ เขาพากันตอบว่า  
ถวายบังคมพระชินโคดม ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอถวายบังคมพระพุทธ-  
โคดม ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรรยา พระสุริยาทิตย์มีมณฑลใหญ่ อสดงคต  
ในทิศใด และเมื่อพระอาทิตย์อสดงคต กลางวันก็ดับไป ครั้นพระอาทิตย์  
อสดงคตแล้ว ย่อมเรียกกันว่ากลางคืน แม้น้ำในน้ำในที่พระอาทิตย์อสดงคต  
แล้ว เป็นสมุทรลึก มีน้ำแผ่เต็มไป ชนทั้งหลายย่อมรู้จักน้ำนั้น ในที่นั้น  
อย่างนี้ว่า สมุทรมีน้ำแผ่เต็มไป ฯ

[๒๑๒] แต่ที่นี่ไป ทิศที่มหาชนเรียกกันว่า ปัจฉิมทิศที่ทำวมหาราชผู้ทรงยศ  
เป็นเจ้าเป็นใหญ่ของพวกนาค ทรงนามว่าท้าววิรูปักษ์อันพวกนาคแวดล้อมแล้ว  
ทรงโปรดปรานด้วยการฟ้อนรำ ขับร้อง ทรงอภิบาลอยู่ ข้าพเจ้าได้สดับมาว่า  
โอรสของท้าวเธอมีมากองค์ มีพระนามเดียวกันทั้งเก้าสิบเอ็ดองค์ มีนามว่า

อินทะ ทรงพระกำลังมาก ทั้งท้าววิรูปักษ์และโอรสเหล่านั้น ได้เห็น  
พระพุทธเจ้า ผู้เบิกบานแล้ว ผู้เป็นเผ่าพันธุ์ แห่งพระอาทิตย์พากันถวายบังคม  
พระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจากความครั่นคร้าม แต่ที่ไกลทีเดียวว่า  
พระบุรุษอาชาไนย ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ พระอุดมบุรุษ  
ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ ขอพระองค์ทรงตรวจดูมหาชน ด้วย  
พระญาณอันฉลาด แม้พวกมนุษย์ก็ถวายบังคมพระองค์ ข้าพระพุทธเจ้า  
ทั้งหลาย ได้สดับมาอย่างนั้นเนื่อง ๆ ฉะนั้น จึงกล่าวเช่นนี้ ข้าพระพุทธเจ้า  
ทั้งหลายถามเขาว่า พวกท่านถวายบังคมพระชินโคดมหรือ เขาพากันตอบว่า  
ถวายบังคมพระชินโคดมข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอถวายบังคมพระพุทธโคดม  
ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ อุตตรกुरुทวีปเป็นรมณีสถาน มีภูเขาหลวง  
ชื่อสิเนรุแลดูงดงาม ตั้งอยู่ทิศใด พวกมนุษย์ซึ่งเกิดในอุตตรกुरुทวีปนั้น ไม่  
ยึดถือสิ่งใดว่าเป็นของตน ไม่หวงแหนกัน มนุษย์เหล่านั้น ไม่ต้องหว่านพืช  
และไม่ต้องนำไถออกไถ หมู่มนุษย์บริโภคข้าวสาลีอันผลิตผลในที่ไม่ต้องไถ  
ไม่มีรำ ไม่มีแกลบ บริสุทธิ์ มีกลิ่นหอม เป็นเมล็ดข้าวสาร หุง [ข้าวนั้น] ในเตา  
อันปราศจากควัน แล้วบริโภคโภชนะแต่ที่นั่น ทำแม่โคให้มีกีบเดียว แล้วเทียว  
ไปสู่ทิศน้อย ทิศใหญ่ ทำปศุสัตว์ให้มีกีบเดียว แล้วเทียวไปสู่ทิศน้อย ทิศใหญ่  
ทำหญิงให้เป็นพาหนะ แล้วเทียวไปสู่ทิศน้อยทิศใหญ่ ทำชายให้เป็นพาหนะ  
แล้วเทียวไปสู่ทิศน้อยทิศใหญ่ ทำกุมารให้เป็นพาหนะ แล้วเทียวไปสู่ทิศน้อย  
ทิศใหญ่ ทำกุมารให้เป็นพาหนะ แล้วเทียวไปสู่ทิศน้อยทิศใหญ่ บรรดา  
นางบำเรอของพระราชานั้น ก็ขึ้นยานเหล่านั้น ตามห้อมล้อมไปทุกทิศด้วย  
ยานช้าง ยานม้า ยานทิพย์ ปราสาท และวอ ก็ปรากฏแก่ท้าวมหาราชผู้ทรงยศ ฯ

และท้าวมหาราชนั้น ได้ทรงนิรมิตนครไว้ในอากาศ คือ อาณานาฏนคร  
กุสินาฏนคร ปรกุกสินาฏนคร นาฏปริยานคร ปรกุกสินาฏนคร ทางทิศอุดร  
มีกปีวันตนคร และอีกนครหนึ่งชื่อชโนมะ อีกนครหนึ่งชื่อนวนวตียะ อีกนคร  
หนึ่งชื่ออัมพรอัมพรวตียะ มีราชธานีนามว่าอาฬกมันทา ข้าแต่พระองค์  
ผู้นิรทุกข์ ก็ราชธานีของท้าวกุเวรมหาราช ชื่อวิสาณา ฉะนั้น มหาชนจึงเรียก



ท้าวฤๅรมหาราชว่า ท้าวเวสวัณ ยักษ์ชื่อตโตลา ชื่อตัตตลา ชื่อตโตตลา ชื่อโอชสี ชื่อเตชสี ชื่อตโตชสี ชื่อสุระ ชื่อราชา ชื่ออริฏฐะ ชื่อเนมิ ย่อมปรากฏ มีหน้าที่คนละแผนก ในวิสาณาราชธานีนั้น มีห้วงน้ำ ชื่อธรรณีเป็นแดนที่เกิดเมฆ เกิดฝนตก ในวิสาณาราชธานีนั้นมีสภาชื่อภคลาวดี เป็นที่ประชุมของพวกยักษ์ ณ ที่นั้น มีต้นไม้เป็นอันมาก มีผลเป็นนิจ ดารดาษด้วยหมุ่นกต่าง ๆ มีนกยูง นกกระเรียน นกคู้เหว่า อันมีเสียงหวานประสานเสียง มีนกร้องว่า ชีวะชีวะ และบางเหล่ามีเสียงปลุกใจ มีไก่ป่า มีปู และนกโปกขรสาตกะ อยู่ในสระปทุม ในที่นั้นมีเสียงนกสูกะ และนกสาลิกา และหมุ่นกทัณฑมานวกะ [มีหน้าเหมือน มนุษย์] สระนพินีของท้าวฤๅเรนนั้น งดงามอยู่ตลอดเวลาทุกเมื่อ ฯ

[๒๑๓] แต่ทศนี้ไป ทิศที่ชนเรียกกันว่าอุตตรทิศ ที่ท้าวมหาราชผู้ทรงยศ เป็นเจ้าเป็นใหญ่ของยักษ์ทั้งหลาย ทรงนามว่าท้าวฤๅเวร อันยักษ์ทั้งหลาย แวดล้อมแล้ว ทรงโปรดปรานด้วยการฟ้อนรำ ขับร้อง ทรงอภิบาลอยู่ ข้าพเจ้า ได้สดับมาว่า โอรสของท้าวเธอมีมากองค์มีพระนามเดียวกันทั้งเก้าสิบเอ็ด พระองค์ มีพระนามว่าอินทะ ทรงพระกำลังมาก ทั้งท้าวฤๅเวรและโอรสเหล่านั้น ได้เห็นพระพุทธเจ้า ผู้เบิกบานแล้ว ผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระอาทิตย์พากัน ถวายบังคมพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจากความครั่นคร้ามแต่ที่ไกล ว่า พระบุรุษอาชาไนย ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ พระอุดมบุรุษ ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ ขอพระองค์ทรงตรวจดูมหาชน ด้วยพระญาณอันฉลาด แม้พวกอมมนุษย์ก็ถวายบังคมพระองค์ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้สดับมาอย่างนั้นเนื่อง ๆ ฉะนั้น จึงกล่าวเช่นนี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายถามเขาว่า พวกท่านถวายบังคมพระชินโคดมหรือ เขาพากันตอบว่า ถวายบังคมพระชินโคดม ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอถวายบังคมพระพุทธโคดมผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ ฯ

[๒๑๔] ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ การรักษาอันชื่อว่าอาณานาฎิยะนี้นั้นแล ย่อมเป็นไปเพื่อค้ำครอง เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่ออยู่สำราญของภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ฉะนั้นแล ฯ

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้ใดผู้หนึ่ง  
จักเรียนการรักษาอันชื่อว่าอาณานาฎิยะนี้ให้แม่นยำ ให้บริบูรณ์แล้ว ถ้าอมนุษย์  
เป็นยักษ์ก็ตาม ยักษ์ณีก็ตาม บุตรยักษ์ก็ตาม ธิดายักษ์ก็ตาม ยักษ์มหาอำมาตย์  
ก็ตาม ยักษ์บริษัทก็ตาม ยักษ์ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นคนธรรพ์ก็ตาม นางคนธรรพ์  
ก็ตาม บุตรคนธรรพ์ก็ตาม ธิดาคนธรรพ์ก็ตาม คนธรรพ์มหาอำมาตย์ก็ตาม  
คนธรรพ์บริษัทก็ตาม คนธรรพ์ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นกุมภณัฑ์ก็ตาม นางกุมภณัฑ์  
ก็ตาม บุตรกุมภณัฑ์ก็ตาม ธิดากุมภณัฑ์ก็ตาม กุมภณัฑ์มหาอำมาตย์ก็ตาม  
กุมภณัฑ์บริษัทก็ตาม กุมภณัฑ์ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นนาคก็ตาม นางนาคก็ตาม  
บุตรนาคก็ตาม ธิดานาคก็ตาม นาคมหาอำมาตย์ก็ตาม นาคบริษัทก็ตาม  
นาคผู้รับใช้ก็ตาม ซึ่งมีจิตประทุษร้ายพึงเดินตาม ยืนใกล้ นั่งใกล้ นอนใกล้  
ภิกษุก็ดี ภิกษุณีก็ดี อุบาสกก็ดี อุบาสิกาที่ดี ซึ่งกำลังเดิน ยืน นั่ง นอนอยู่

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ อมนุษย์นี้ไม่พึงได้สักการะหรือเคารพ ในบ้าน  
หรือในนิคม ไม่พึงได้เหย้าเรือนหรือที่อยู่ ในราชธานีซึ่งมีนามว่าอาฬกมันทา  
ไม่พึงได้เข้าสู่ที่ประชุมของพวกยักษ์ อนึ่ง พวกอมนุษย์ทั้งหลายจะไม่พึงทำ  
อวาหะวิวาหะกับมัน พึงบริภาษมัน ด้วยคำบริภาษอย่างเหยียดหยามเต็มที่  
พึงคว่ำบาตรเปล่าบนศีรษะมัน หรือพึงทุบศีรษะของมันให้แตกออก ๗ เลี่ยง

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ มีอยู่บ้าง ที่พวกอมนุษย์ที่ดุร้าย หยาบเข้า กล้าแข็ง  
มันยอมไม่เชื่อถ้อยคำของท้าวมหาราช ไม่เชื่อถ้อยคำของราชบุรุษ  
ผู้ใหญ่แห่งท้าวมหาราช ไม่เชื่อถ้อยคำของราชบุรุษที่เป็นชั้นรองๆ แห่ง  
ท้าวมหาราช พวกมันนั้นเรียกได้ว่าเป็นข้าศึกของท้าวมหาราช เปรียบเหมือน  
พวกโจรในแคว้นแคว้นของพระเจ้ามคร พวกมันหาได้เชื่อถ้อยคำของ  
พระเจ้ามครไม่ หาเชื่อถ้อยคำของราชบุรุษผู้ใหญ่แห่งพระเจ้ามครไม่  
หาเชื่อถ้อยคำของพวกราชบุรุษที่เป็นชั้นรอง ๆ ของพระเจ้ามครไม่  
มหาโจรเหล่านั้น ๆ เรียกได้ว่าเป็นข้าศึกของพระเจ้ามครฉะนั้น

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ อมนุษย์ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นยักษ์ก็ตาม ยักษ์ณีก็ตาม  
บุตรยักษ์ก็ตาม ธิดายักษ์ก็ตาม ยักษ์มหาอำมาตย์ก็ตาม ยักษ์บริษัทก็ตาม ยักษ์



ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นคนธรรพ์ก็ตาม นางคนธรรพ์ก็ตาม บุตรคนธรรพ์ก็ตาม ธิดา  
คนธรรพ์ก็ตาม คนธรรพ์มหาอำมาตย์ก็ตาม คนธรรพ์บริษัทก็ตาม คนธรรพ์  
ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นกุมภณัฏ์ก็ตาม นางกุมภณัฏ์ก็ตาม บุตรกุมภณัฏ์ก็ตาม ธิดา  
กุมภณัฏ์ก็ตาม กุมภณัฏ์มหาอำมาตย์ก็ตาม กุมภณัฏ์บริษัทก็ตาม กุมภณัฏ์  
ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นนาคก็ตาม นางนาคก็ตาม บุตรนาคก็ตาม ธิดานาคก็ตาม  
นาคมหาอำมาตย์ก็ตาม นาคบริษัทก็ตาม นาคผู้รับใช้ก็ตาม มีจิตประทุษร้าย  
พึงเดินตาม ยืนใกล้ นั่งใกล้ นอนใกล้ ภิกษุก็ดี ภิกษุณีก็ดี อุบาสกก็ดี อุบาสิกา  
ก็ดี ซึ่งกำลังเดิน ยืน นั่ง นอนอยู่ อันภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก หรืออุบาสิกา นั้น  
พึงยกโทษ พึงคร่ำครวญ พึงร้องแก่งักษ์ มหายักษ์ เสนาบดี มหาเสนาบดีว่า  
ยักษ์ตนนี้ย่อมนจับ ยักษ์ตนนี้ย่อมนสิง ยักษ์ตนนี้ย่อมนเบียดเบียน ยักษ์ตนนี้  
ย่อมนบีบคั้น ยักษ์ตนนี้ย่อมนทำให้ลำบาก ยักษ์ตนนี้ย่อมนทำให้ยาก ยักษ์ตนนี้  
ย่อมนไม่ปล่อย ดังนี้ ฯ

[๒๑๕] พวกยักษ์ มหายักษ์ เสนาบดี มหาเสนาบดี เป็นไฉน คือ อินทะ ๑  
โสมะ ๑ วรุณะ ๑ ภารทวาชะ ๑ ปชาบดี ๑ จันทนะ ๑ กามเสฏฐะ ๑ กิณนุ ๑  
ฉัณฑุ ๑ นิฉัณฑุ ๑ ปนาทะ ๑ โอปมัณญะ ๑ เทวสุตะ ๑ มาตลิ ๑ จิตตเสนะ ๑  
คันธัพพะ ๑ นโพรราชา ๑ ชโนสกะ ๑ สาทาคิระ ๑ เหมวตะ ๑ ปุณณากะ ๑  
กรตियะ ๑ คุละ ๑ สีวกะ ๑ มุจจลินทะ ๑ เวสสามิตตะ ๑ ยุคันธะ ๑ โคपालะ ๑  
สุปปะเคระ ๑ หิริ ๑ เนตติ ๑ มันทิยะ ๑ ปัญจาลจันทะ ๑ อาลวกะ ๑ ปชุนณะ ๑  
สุมุขะ ๑ ทธิมุขะ ๑ มณิ ๑ มานิจระ ๑ ทีฆะ ๑ กับเสริสกะ ๑ ฯ

[๒๑๖] อันภิกษุเป็นต้นนั้น พึงยกโทษ พึงคร่ำครวญ พึงร้องแก่งักษ์  
มหายักษ์ เสนาบดี มหาเสนาบดี เหล่านี้ว่า ยักษ์ตนนี้ย่อมนจับ ยักษ์ตนนี้ย่อมน  
สิง ยักษ์ตนนี้ย่อมนเบียดเบียน ยักษ์ตนนี้ย่อมนบีบคั้น ยักษ์ตนนี้ย่อมนทำให้ลำบาก  
ยักษ์ตนนี้ย่อมนทำให้ยาก ยักษ์ตนนี้ย่อมนไม่ปล่อย ดังนี้ ฯ

[๒๑๗] ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ การรักษาอันชื่อว่าอภฺยานาฎิยะนี้นั้นแล  
ย่อมเป็นไปเพื่อความคุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่ออยู่สำราญ  
แห่งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ทั้งหลาย ฉะนี้ ฯ

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ และบัดนี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นผู้มึนมาก มีกรรมียมาก ขอทูลลาไป ฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรมหาบพิตร มหาบพิตร จงทรงทราบกาลอันควร ณ บัดนี้เถิด ฯ

[๒๑๘] ลำดับนั้นแล ท้าว महाराज ทั้ง ๔ เสด็จลุกขึ้นจากอาสนะถวายเป็นบังคม พระผู้มีพระภาคแล้ว ทรงกระทำประทักษิณ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นแล ฝ่าย ยักษ์เหล่านั้นก็พากันลุกขึ้นจากอาสนะ บางพวกถวายเป็นบังคมพระผู้มีพระภาค ทรงกระทำประทักษิณ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกได้ปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกประนมอัญชลีไปทางที่พระผู้มีพระภาคประทับ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกประกาศนามและโคตร แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกนั่งอยู่ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง ฯ

[๒๑๙] ครั้นนั้นแล พอล่วงราตรีนั้นไปแล้ว พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเรียก ภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในราตรีนี้นี้ท้าว महाराज ทั้ง ๔ ตั้งการรักษาไว้ทั้ง ๔ ทิศ ตั้งพลชั้นไว้ทั้ง ๔ ทิศ ตั้งผู้ตรวจตราไว้ทั้ง ๔ ทิศ ด้วยเสนายักษ์กองใหญ่ ด้วยเสนาคณธรรพ์กองใหญ่ ด้วยเสนากุมภภันฑ์ กองใหญ่ และด้วยเสนานาคกองใหญ่ เมื่อราตรีล่วงปฐมยามไปแล้ว ได้เปล่ง รัศมีงามยิ่งยงภูเขาศิขณภฏฐ์ทั้งสิ้นให้สว่างไสว แล้วเข้ามาหาเราถึงที่อยู่ ให้อำนาจแล้ว ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ส่วนยักษ์เหล่านั้น บางพวกให้อำนาจแล้ว ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกได้ปราศรัยกับเรา ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกประนมอัญชลีมาทางที่เราอยู่ แล้ว ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกประกาศนามและโคตร แล้ว ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกนั่งเฉย แล้ว ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ท้าวเวสวัณ महाराज ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วได้กล่าวกับเราว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ยักษ์ชั้นสูงบางพวกมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นสูงบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี



ยักข์ชั้นกลางบางพวกมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักข์ชั้นกลางบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักข์ชั้นต่ำบางพวกมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักข์ชั้นต่ำบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี พระพุทธเจ้าข้า แต่โดยมากยักข์ทั้งหลายมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคเลย ชื่อนั้นเพราะเหตุไร เพราะพระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากปาณาติบาต ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากอทินนาทาน ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากมุสาวาท ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท แต่โดยมากพวกยักข์มิได้งดเว้นจากปาณาติบาต มิได้งดเว้นจากอทินนาทาน มิได้งดเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร มิได้งดเว้นจากมุสาวาท มิได้งดเว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ข้อที่พระองค์ให้งดเว้นนั้น จึงไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่ชอบใจของยักข์เหล่านั้น ฯ

พระพุทธเจ้าข้า ก็พระสาวกของพระผู้มีพระภาคบางพวก ย่อมเสพราวไพรในป่า เสนาสนะอันสงัด มีเสียงน้อย มีเสียงกึกก้องน้อย ปราศจากลมแต่ชนผู้เดินเข้าออก ควรแก่การทำความอันเร้นลับของมนุษย์ ควรแก่การหลีกเร้น ยักข์ชั้นสูงบางพวกมักอยู่ในป่านั้น พวกใดมิได้เลื่อมใสในปาพจน์ของพระผู้มีพระภาคนี้ ขอพระผู้มีพระภาคจงทรงเรียนการรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะ เพื่อให้ยักข์พวกนั้นเลื่อมใส เพื่อกู้ครอง เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาทั้งหลายเถิด พระพุทธเจ้าข้า ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราได้รับอาราธนาโดยคุณิภาพแล้ว ลำดับนั้น ท้าวเวสวัณทราบ ว่า เรารับแล้ว ได้กล่าวอาฏานาฏิยะรักษานี้ ในเวลานั้น [ความว่า] ฯ

[๒๒๐] ขอนอบน้อมแด่พระวิปัสสีพุทธเจ้า ผู้มีพระจักขุ มีพระสิริ ขอนอบน้อมแด่พระสิขีพุทธเจ้า ผู้ทรงอนุเคราะห์แก่สัตว์ทั่วหน้า ฯล ฯ [บัณฑิตพึงให้พิสดาร เหมือนกับที่มีมาแล้วในก่อน] ฯ

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ การรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะนี้แล ย่อมเป็นไป เพื่อคุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่อความอยู่สำราญแห่งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ทั้งหลาย ฉะนี้ ฯ

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ และบัดนี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นผู้มึนมาก มีกรรมมาก ขอลุลาไป เราได้กล่าวว่า ตูกรมหาบพิตร มหาบพิตร จงทรง ทราบกาลอันควร ณ บัดนี้เถิด ฯ

ตุกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น ท้าวมหाराชทั้ง ๔ เสด็จลุกขึ้นจากอาสนะ ใ้เรา ทำประทักษิณ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง ฝ่ายยักษ์เหล่านั้นก็พากัน ลุกขึ้นจากอาสนะ บางพวกใ้เรา ทำประทักษิณ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกปราศรัยกับเรา ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว อันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกประนมอัญชลีมาทางที่เราอยู่ แล้วอันตรธาน ไปในที่นั้นเอง บางพวกประกาศนามและโคตร แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกนิ่งอยู่ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง ฯ

ตุกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเล่าเรียนการรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะ จงทรงไว้ซึ่งการรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะ การรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะ ประกอบด้วยประโยชน์ ย่อมเป็นไปเพื่อคุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ทั้งหลาย ดังนี้ ฯ

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระพุทธพจน์ นี้แล้ว ภิกษุเหล่านั้นยินดีชื่นชม พระภาสิตของพระผู้มีพระภาค ดังนี้แล ฯ

จบ อาฏานาฏิยสูตร ที่ ๙



# สยามรฎงสุส เตปิฏก

สตุตตตปิฏเก ที่ฌนิกายสส

มหาวคโค

ปุสสเทวมหาเถเรน อริยวสาคตถาณน

อหีสกตเถเรน เมธารมมรเสน จ อาโท โสธิต

ถาณวรรตเถเรน สาสนโสภณน ปุน โสธิต

มหามกฏราชวิทฺยาลเย คนฺถาธิการตเถเรหิ ปุนปิ โสธิต

ราชปฺปมุเขน สยามรฎงวาสิณา มหาชเนน มุททาปิโต

สยามรฎงสุส ราชธานี

มหามกฏราชวิทฺยาลเยน ปกาสิโต

พุทธปรินิพพานา ๒๕๕๓

ฉฏฐเม วาเร

มหาสมยสุตฺต

## มหาสมยสูตร

[๒๓๕] เอวเม สุตं ฯ เอกं สมยं ภควา สกฺเกสุ จิหฺรติ  
กปิถวตฺถุสฺมึ มหาวเน มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ ปณฺจมตฺเตหิ  
ภิกฺขุสฺเตหิ สพุเพเหว อรหฺนฺเตหิ ฯ ทสฺหิ ๑ โลกชาตฺหิ เทวตา  
เยภฺยฺเยน สนนฺิปปติคา โหนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสํนาย ภิกฺขุสงฺฆมฺ ๑  
อถโ ช จตฺถนํ สุตฺถาवासกายิกานํ เทวานํ เอตทโหสิ อยํ โช  
ภควา สกฺเกสุ จิหฺรติ กปิถวตฺถุสฺมึ มหาวเน มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ  
สทฺธิ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ สพุเพเหว อรหฺนฺเตหิ ทสฺหิ ๑  
โลกชาตฺหิ เทวตา เยภฺยฺเยน สนนฺิปปติคา โหนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสํนาย  
ภิกฺขุสงฺฆมฺ ๑ ยนฺนุน มยมฺบิ ๑ เยน ภควา เตนฺุปลงฺกเมยฺยาม  
อุปลงฺกมิตฺวา ภควโต สนนฺิเก ปจฺเจกคาลํ ภาเสยฺยามาติ ๑  
อถโ ตา เทวตา เสยฺยถาปี นาม พตฺวา ปุรโส สมนฺิณฺชิตํ  
วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาวิตํ วา พาทํ สมนฺิณฺชเยยฺย เอวเมว  
สุตฺถาวาเสสุ เทเวสุ อนฺตรหิตา ภควโต ปุรโต ปาตุรหํสุ ๑ อถโ  
ตา เทวตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐังสุ ๑ เอกมนฺตํ  
จิตา โช เอกา เทวตา ภควโต สนนฺิเก อิมํ คาลํ อภาสิ

[๒๓๖] มหาสมโย ปวณฺสฺมึ

เทวกาเย สํมาคตา

๑ ม. เทวตานํ ๑ ๒ ปาชโต เอว ๑ ปจฺเจกคาลาติปี ปาเรน ปน ภวิตพฺพํ ๑ ม.  
ปจฺเจก คาลํ ๑



อาคตมฺห อิมํ ชมฺมสํมยํ

ทกฺขิตฺตาเยว อปฺปราชิตสํวณฺนํ ๑

[๒๓๗] อถโฆ อปฺปรา เทวตา ภควโต สันฺตติเก อิมํ คถํ อภาสํ

คตฺตํ ภิกฺขโว สํมาทหํ

จิตฺตํ อตฺตโน อชฺชกมกํ

สํารถํ เนตฺตานํ คเหตฺวา

อินฺทฺริยานิ รกฺขณฺติ ปณฺทิตาติ ๑

[๒๓๘] อถโฆ อปฺปรา เทวตา ภควโต สันฺตติเก อิมํ คถํ อภาสํ

เนตฺวา ชีตํ เนตฺวา ปถิฆํ

อินฺทฺรชีตํ โหหิจฺจมนฺเษา

เต จรณฺติ สุตฺตา วิมฺลา

จกฺขุมฺตา สุตฺตนา สุตฺตนาคาคิ ๑

[๒๓๙] อถโฆ อปฺปรา เทวตา ภควโต สันฺตติเก อิมํ คถํ อภาสํ

เย เกจิ พุทฺธํ สรณํ คตาเส

น เต คมิตฺตสํวณฺติ อปายภูมึ

ปหาย มานุสํ เทหํ

เทวกายํ ปริปุเรตฺตสํวณฺตีติ ๑

[๒๔๐] อถโฆ ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสํ เขภฺยฺเยน ภิกฺขเว  
ทสฺสํ โถกฺชาตฺตํ เทวตา สันฺนิปตฺติกา โหนฺติ ตถาคตํ ทสฺสํนายน

๑ ม. อ. ทกฺขิตฺตาเย ๑ ๒ ม. อ. อุหจฺจมนฺเษา ๑ ๓ ม. อ. สุตฺตนาคาคิ ๑

๔ สหฺพคฺค ปายโต อปายณฺติ ปาโร หิสฺสตี ๑

ภิกขุสงฆนัจ เยปี เต ภิกขเว อเหตุ อติคตมทฺธานํ อรหนโต  
 สมนาสมพุทฺธา เตสุมปี ภควนฺตานํ เอตปฺรมาเยว เทวตา  
 สนนิปตฺติกา อเหตุ เสดฺยธมฺมํ มยฺหํ เอตฺรหิ เยปี เต ภิกขเว  
 ภวิสฺสํนฺติ อนาคตมทฺธานํ อรหนโต สมนาสมพุทฺธา เตสุมปี  
 ภควนฺตานํ เอตปฺรมาเยว เทวตา สนนิปตฺติกา ภวิสฺสํนฺติ เสดฺยธมฺมํ  
 มยฺหํ เอตฺรหิ อากฺขิยสฺสํมิมิ ภิกขเว เทวกายานํ นามานิ  
 กิตฺติยสฺสํมิมิ ภิกขเว เทวกายานํ นามานิ เทสฺสํมิมิ ภิกขเว  
 เทวกายานํ นามานิ ตํ สุนฺนํ สํสํมํ มนฺสิโกโร ภาสฺสํมิมิ ๑  
 เอวมนฺนํเตติ โห เต ภิกขุ ภควโต ปจฺจุตฺตํ ๑ ภควา เอตทโวจ

[๒๔๑] สติโลกมนุสฺสํมิมิ

เย สิตา คิริคพฺภวํ

ปฺปฏฺฐํ สํหาเว สํสํมํ

โธทาตมนฺธํ สํสํมํ

ภิกฺขุโย ปณฺณํสํเต ฅตฺวา

ตโต อามนฺตยิ สํสํมํ

เทวกายา อภิกฺกนฺตา

เต ๑ อตฺตปฺปมกรํ

เตสุมปาทุรฺหํ ฅาณํ

อปฺเปเก สํตมทฺทกฺขํ

สํสํมํ เอเก สํสํมํ

ยตฺถ ภูมฺมา ตทสฺสํมิมิ

ปหิตตฺตา สํมาหิตา ๑

โธมํสํมิมิ สํสํมํ

วิปฺปสฺสนนํมิมิ วิธา ๑

วเน กามิยํตฺถเว

สํสํมํ สํสํมํ ๑

เต วิชานาถ ภิกฺขโว

สํสํมํ พุทฺธสํสํมํ สํสํมํ ๑

อมนฺตฺตํ ทสฺสํ

สํสํมํ อถ สํสํมํ ๑

อมนฺตฺตํมทฺทํ



อปเปเนนตมทุกกฐิ  
 ตณฺจ สัพพํ อภินฺนํ  
 ตโต อามนฺตยิ สํตถา  
 เทวกาเย อภิกฺกนฺตา  
 เป โวหิ กิตฺตยิสฺสํมิ  
 สํตตสํหํสา ๒ ขกฺขา  
 อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต  
 โมทมานา อภิกฺกามุ  
 นสํหํสา เหมวตา  
 อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต  
 โมทมานา อภิกฺกามุ  
 สํตตาคิรา คิสํหํสา  
 อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต  
 โมทมานา อภิกฺกามุ  
 อิจฺเจเต สํสํหํสา  
 อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต  
 โมทมานา อภิกฺกามุ  
 เวสฺสํมิตฺตา ปณฺจสํตา  
 อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต

ทิสํ สัพพา ญฺญา อหุ ๑  
 ววกฺขิตฺวานํ จกฺขมา  
 สํวเก สํสเน รเต  
 เต วิชานาถ ภิกฺขโว  
 คิราหิ อนุปฺพุโส ๑  
 ญฺมมา กามิถวตฺถวา  
 วณฺณวนฺโต ยสฺสํสํโน  
 ภิกฺขุณํ สํมิตํ วณํ ๑  
 ขกฺขา นานตฺตวณฺณโน  
 วณฺณวนฺโต ยสฺสํสํโน  
 ภิกฺขุณํ สํมิตํ วณํ ๑  
 ขกฺขา นานตฺตวณฺณโน  
 วณฺณวนฺโต ยสฺสํสํโน  
 ภิกฺขุณํ สํมิตํ วณํ ๑  
 ขกฺขา นานตฺตวณฺณโน  
 วณฺณวนฺโต ยสฺสํสํโน  
 ภิกฺขุณํ สํมิตํ วณํ ๑  
 ขกฺขา นานตฺตวณฺณโน  
 วณฺณวนฺโต ยสฺสํสํโน

• ววกฺขิตฺวานาติ วา ปาโร ๑ ๒ ม. เต ๑ ๓ ส. ข. สัพพตฺถ ชุตฺติมนฺโต ๑

โมทนาภา อภิกุคามุ  
กุมภโร ราชคหโก  
ภิกุโย น สคตหตุ  
กุมภโร ราชคหโก

[๒๔๒] ปุริมณจ ทิส ราช  
คณพพหาน อธิปติ  
ปุตตปิ ตตุส พหโว  
อิทธิมนโต ชุติมนโต  
โมทนาภา อภิกุคามุ  
ทกขณณจ ทิส ราช  
กุมภณทาน อธิปติ  
ปุตตปิ ตตุส พหโว  
อิทธิมนโต ชุติมนโต  
โมทนาภา อภิกุคามุ  
ปจนิมณจ ทิส ราช  
นาคาน อธิปติ  
ปุตตปิ ตตุส พหโว  
อิทธิมนโต ชุติมนโต

ภิกุชุน สมิติ วน ๑  
เวปุตตตุส นิเวสน  
ยกุชาน ปิรุตตติ ๑  
โสภาค สมิติ วน ๑  
ชตรวุจ ปตตติ  
มหาราช ยตตติ โส ๑  
อินทนามา มหพพตา<sup>๒</sup>  
วณณวนโต ยตตติโน  
ภิกุชุน สมิติ วน ๑  
วิรุโพท คปุตตติ<sup>๓</sup>  
มหาราช ยตตติ โส ๑  
อินทนามา มหพพตา  
วณณวนโต ยตตติโน  
ภิกุชุน สมิติ วน ๑  
วิรุปกุช ปตตติ  
มหาราช ยตตติ โส ๑  
อินทนามา มหพพตา  
วณณวนโต ยตตติโน

• ภิกุชุน ปาโจ ๑ ๒ อณฺฐกถา สพพวารสุ มหพพตา ปาโจ ๑ ๓ ม. ย. ค  
ปสาสติ ๑ อิต ปริ อธิสเมว ๑



โมทมามา อภิกกามุ

อตุตฺตวณฺ ๑ ทิสํ ราชา

ยกฺขานํ อาชิปติ

ปุตฺตาปึ คตฺตํ พทฺโ

อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต

โมทมามา อภิกกามุ

ปฺริมทิสํ ๑ ตฺตวณฺ ๑

ปจฺฉิเมเน วิรูปกฺโข

จตุตฺตวโร เต มหาราชา

ททฺทตฺตมานา<sup>๑</sup> อฏฺฐจํ

[๒๔๓] เตสํ มายาวิโน ทาสา

มายา กุญฺเฌนฺทฺ ๑ เวญฺเฌนฺทฺ ๑

จณฺทโน กามเสฏฺโ ๑

ปนาโท โอบมณฺโ ๑

จิตฺตเสโน ๑ คณฺชพฺโพ

อาคฺ<sup>๑</sup> ปณฺจสฺสโร ๑ เจว

เอเต จณฺเบ ๑ ราชาโน

โมทมามา อภิกกามุ

อถาคฺ<sup>๑</sup> นากสา นาคา

ภิกฺขุณฺ สมิตฺติ ๑ ๑

กฺุเวโร ตปฺปสฺสาคฺติ

มหาราชา ยตฺตํ ๑ ๑

อินฺทนามา พทฺทพฺพา

วณฺณวณฺโต ยตฺตํ ๑ ๑

ภิกฺขุณฺ สมิตฺติ ๑ ๑

ทกฺขิณฺเนน วิรูปกฺโข

กฺุเวโร อตุตฺตวโร ทิสํ

ตฺตมานา จตุตฺตวโร ทิสํ

วเน กามปิตฺตวณฺ ๑

อาคฺ<sup>๒</sup> วณฺจณิกา ๑ ๑

วิญฺ<sup>๑</sup> ๑ วิญฺ<sup>๑</sup> ๑ ๑

กิณฺณชณฺทฺ ๑ นิชณฺทฺ ๑ ๑

เทวสฺสโร ๑ มาตติ

นโพรราชา ชโนสฺสโร

คิมฺพรุ สฺสริยวจฺจสา<sup>๑</sup> ๑

คณฺชพฺพา ๑ ๑ ราชา

ภิกฺขุณฺ สมิตฺติ ๑ ๑

เวธํสา ๑ ๑ ตจฺจณิกา

๑ ททฺทตฺตมานาติปิ ปาโ ๑ ๒ ม. อาคฺ ๑ ส. ย. อาคฺ ๑ อโ ๑ ปรี อธิสเมว ๑  
๓ มา. วิญฺ ๑ ๔ ม. ย. วิญฺ ๑ ๕ ย. วิญฺ ๑ ๖ ม. กิณฺนิ ชณฺทฺ ๑  
๗ ม. ย. ชเนสฺสโร ๑ ๘ ม. อาคา ๑ ย. อาคฺ ๑ ๙ ส. ย. สฺสริยวจฺจสา ๑  
๑๐ ม. อถาคฺ ๑ ย. อถาคฺ ๑ เอวมีทิสสฺ ปเทสฺ ๑

กมุพตัสตตรา อากู	ปายาคา สห ฌาติภิ
ยามูนา ชตวรรษ ๑	อากู นาคา ยสัสติโน
เอราจโน มหاناโค	โสปาก สมิติ วน ๑

[๒๔๔] เย นาคราเช สหสา หรณติ

ทิพพา ทิชา ปกฺขิ วิสฺสุทฺตจกฺขุ

เวหายัสสา เต วนมชฺฌปตฺตา

จิตฺตรา สุปฺณณา อิติ เตส นามํ

อภยนฺตทา นาคราชานมาถึ

สุปฺณณโต เขมมกาถิ พุทฺโธ

สณฺหาหิ วาจาหิ อปฺปวฺหยนฺตา

นาคา สุปฺณณา สรรณมกัสมิ พุทฺธิ ๑

ชิตา วชิรหตฺถเณ	สมุทฺทํ อสุรา สิตา
-----------------	--------------------

ภาตโร วาสวสฺสเถเต	อิทฺธิมนฺโต ยสัสติโน ๑
-------------------	------------------------

กาถกณฺธา มหาภิสฺมา <sup>๒</sup>	อสุรา ทานเวฆสา
---------------------------------	----------------

เวปจิตฺติ สฺวจิตฺติ ๑	ปหาราโท นมุจึ สห ๑
-----------------------	--------------------

สตมฺบจ พธิปฺตฺตานํ	สพฺเพ เวโรจนามกา
--------------------	------------------

สณฺนยฺหิตฺวา พถิ เตสนํ <sup>๓</sup>	ราหุภทฺทมฺปาคมํ
-------------------------------------	-----------------

สมโยทานิ ภทฺทนฺเต	ภิกฺขุณํ สมิติ วน ๑
-------------------	---------------------

[๒๔๕] อาโป ๑ เทวา ปสฺวี ๑      เตโช วาโย ตทาคมํ

วรุณา วารุณา <sup>๔</sup> เทวา	โสโม ๑ ยสสา สห ๑
--------------------------------	------------------

๑ ส. ย. เวหาสชา ๑ ๒ ส. ย. มหาภิสมา ๑ ๓ ม. พลิเสนํ ๑ ๔ ม. วารณา วารณา เทวา ๑



เมตฺตา กรุณา กายิกา  
 ทสฺส เต ทสฺสา กายา  
 อิทฺธิ มนฺโต ชุตฺติ มนฺโต  
 โมทมานา อภิกฺกามํ  
 เวณฺชํ ๑ เทวา สหสฺส ๑  
 จนฺตสฺส ปณฺธิตา เทวา  
 สํวริยสฺส ปณฺธิตา เทวา  
 นกฺขตฺตานิ ปุรฺกฺขตฺวา  
 วรฺสํ วาสวํ เสฏฺโฐ  
 ทสฺส เต ทสฺสา กายา  
 อิทฺธิ มนฺโต ชุตฺติ มนฺโต  
 โมทมานา อภิกฺกามํ  
 อถาคฺคํ สหสฺสํ เทวา  
 อวิญฺญูจกา ๑ โรชา ๑  
 วรฺธนา สหสฺสํ ๑  
 สํเตยฺย รุจิรา อากฺค  
 ทสฺส เต ทสฺสา กายา  
 อิทฺธิ มนฺโต ชุตฺติ มนฺโต  
 โมทมานา อภิกฺกามํ  
 สํมานา มหาสํมานา

อากฺค เทวา ยสฺส สํสํ  
 สํพเพ นานตฺตวณฺณนิโน  
 วณฺณวณฺโต ยสฺส สํสํ  
 ภิกฺกขุํ สํมิตฺติํ วณฺ ๑  
 อสฺมา ๑ ทฺเว ยมา  
 จนฺตมาคฺคํ ปุรฺกฺขิตา ๑  
 สํวริยมาคฺคํ ปุรฺกฺขิตา  
 อากฺค มนฺตวตฺตาทกา  
 สํกโก ปาติ ปุริณฺทโท ๑  
 สํพเพ นานตฺตวณฺณนิโน  
 วณฺณวณฺโต ยสฺส สํสํ  
 ภิกฺกขุํ สํมิตฺติํ วณฺ ๑  
 ชตมคฺคิณฺทวาริ  
 อุมฺมาปฺปณฺณิภาสํ  
 อจฺจุตา ๑ อเนชกา  
 อากฺค วาสวเนติโน ๑  
 สํพเพ นานตฺตวณฺณนิโน  
 วณฺณวณฺโต ยสฺส สํสํ  
 ภิกฺกขุํ สํมิตฺติํ วณฺ ๑  
 มานสา มานสํคตฺตมา

จิตฺตาทปทิสฺสกา<sup>๑</sup> อากุ  
 อากุ หรโย เทวา  
 ปารคา มหาปารคา  
 ทเลเต ทธชา กายา  
 อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต  
 โมทมานา อภิกุทฺตมํ  
 สุกฺกา กรุมฺหา<sup>๓</sup> อรุณา  
 โอทาคคยฺหา ปาโมกฺชา  
 สทามตฺตา หารคชา  
 กนยํ อาคา ปชฺชนโน  
 ทเลเต ทธชา กายา  
 อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต  
 โมทมานา อภิกุทฺตมํ  
 เขมิยา ตฺตฺติตา ยามา  
 ลมฺพิตกา<sup>๕</sup> ตามเลฏฺฐา  
 นิมนฺมานรติโน อากุ  
 ทเลเต ทธชา กายา  
 อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต  
 โมทมานา อภิกุทฺตมํ

อากุ มโนปทิสฺสกา<sup>๒</sup>  
 เย จ โถหิตวาสิโน  
 อากุ เทวา ยสฺสสฺสโน ๑  
 สฬฺเพ นานตฺตวณฺณโน  
 วณฺณวณฺโต ยสฺสสฺสโน  
 ภิกฺขุํ สมิคฺคิ วณํ ๑  
 อากุ เวชนสา สห ๑  
 อากุ เทวา วิจกฺขณา  
 มิสฺสกา จ ยสฺสสฺสโน  
 โย ทิสฺสา อภิวสฺสติ ๑  
 สฬฺเพ นานตฺตวณฺณโน  
 วณฺณวณฺโต ยสฺสสฺสโน  
 ภิกฺขุํ สมิคฺคิ วณํ ๑  
 กญฺจกา จ ยสฺสสฺสโน  
 ไชตินามา จ อาสวา  
 อากุ ปรมิณฺมิตา ๑  
 สฬฺเพ นานตฺตวณฺณโน  
 วณฺณวณฺโต ยสฺสสฺสโน  
 ภิกฺขุํ สมิคฺคิ วณํ ๑

๑ ม. จิตฺตาทปทิสฺสกา ๑ ๒ ม. มโนปทิสฺสกา ๑ ๓ ม. กรุมฺหา ๑ ๔ เขภฺยฺเขน อากุติ  
 ปาโร ทิสฺสติ ๑ ๕ ม. บ. ลมฺพิตกา ๑



ธัญเจเต เทวณิกายา  
นามนฺวเณ อากณฺฑุ  
ปฏฺฐกัชาติมกฺขัถิ  
ทกฺเขโมฆตรํ นาคํ

[๒๔๖] ธูปฺพหุมา ปรมคฺโค จ  
ธนฺงกฺมาโร ทิสฺสโต จ  
ธหฺธธูปฺพหุมาโลกานํ  
อุปฺปนฺโน ชฺฐติมฺนฺโต  
ทเธตฺถ อธิสฺสรา อากุ  
เตสฺสว จ มชฺฌโต อากา  
เต จ ธูปฺเพ อภิกฺกนฺเต  
मारเธนา อภิกฺกามิ  
เอถ คณฺหถ พนฺนถ  
ธมฺนฺตา ปรีวาเรถ  
อิติ ตตฺถ มหาเสโน  
ปาณินา ตถมาหจฺจ  
ยถา ปาวุสฺสโก เมโฆ  
ตทา โส ปจฺจุทาวตฺติ  
คณฺจ ธูปํ อภินฺนํ

ธูปฺเพ นานคฺคตวณฺณิน  
เย จณฺเณ ธฺมธํ ฐ  
โธมคฺคณฺณมฺนาสว  
จหนํว อธิตาคิ<sup>๒</sup> ๑  
ปฏฺฐตา อิทฺธิมฺโค ฐ  
โสปาค ธมฺมิตํ วนํ ๑  
มหาอุปฺพหุมาภิตฺติจฺจ  
ภิสฺสุมากาโย ยสฺสสฺส โส ๑  
ปจฺจุเจกฺวธวตฺติโน  
หาริโต ปรีวาริโต ๑  
ธินฺเท เทเว ธูปฺพหุมา  
ปสฺส กณฺหธธ มนฺธิยํ ๑  
ราเคน พนฺนมคฺคฺว โว  
มา โว มุณฺณจิตฺถ โกจิ นํ ๑  
กณฺหธธํ อเปสฺย  
ธวํ กตฺวาน เกรวํ ๑  
กณฺนฺโต ธวฺชฺชโก  
ธงฺกฺกฺว โธ อสฺยวเส<sup>๕</sup> ๑  
ววกฺกฺวธวณํ<sup>๖</sup> จกฺขุม

๑ ม. ปฏฺฐกัชาติมกฺขัถิ ๑ ส. ช. ปฏฺฐกัชาติ อจฺฉิ ๑ ๒ อธิตาคิณฺติ วา ปาโร ๑  
ช. อธิตาคิ ๑ ๓ ปาโยโต อากุติ ปาโย ทิสฺสติ ๑ ๔ ม. สอนฺเท ๑ ช. สอนฺทเทเว ๑  
๕ ส. ช. วสฺ ๑ ๖ ม. ววกฺกฺวธวณ ๑

ตโต อามนุตยิ สตุถา	ธาวเก ธาสเน รเต
มารเสนา อภิกุณฑา	เต วิชาณภ ภิภูวโว
เต ฯ อาตปฺปมกรุ	สตุถวา พุทฺธสฺส ธาสนํ ฯ
จิตฺราเคหิ ปกุกามุ	เนถํ โถมิมปิ อิมชฺชํ
สพฺเพ วิชิตสงฺคามา	ภยาคีตา ยสฺสสฺสโน
โมทนติ สห ภูเตหิ	ธาวกา เต ชเนสฺสตาติ ฯ
มหาสมยสฺสตุตํ นิฏฺฐิตํ สตุตมํ ฯ	

---



พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๐  
พระสุตตันตปิฎก เล่ม ๒ ทีฆนิกาย มหาวรรค

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ในปีฉลองรัชดาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร  
พุทธศักราช ๒๕๑๔

## ๗. มหาสมัยสูตร (๒๐)

[๒๓๕] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ป่ามหาวัน เขตพระนคร  
กบิลพัสดุ์ ในสักกชนบท พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ ประมาณ ๕๐๐ รูป ล้วน  
เป็นพระอรหันต์ ก็พวกเทวดาจากโลกธาตุทั้ง ๑๐ ประชุมกันมาก เพื่อทศนา  
พระผู้มีพระภาคและภิกษุสงฆ์ ฯ

ครั้งนั้น เทวดาชั้นสุทธาวาส ๔ องค์ ได้มีความดำริว่า พระผู้มีพระภาค  
พระองค์นี้แล ประทับอยู่ ณ ป่ามหาวัน เขตพระนครกบิลพัสดุ์ ในสักกชนบท  
พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ ประมาณ ๕๐๐ รูป ล้วนเป็นพระอรหันต์  
ก็พวกเทวดาจากโลกธาตุทั้ง ๑๐ ประชุมกันมาก เพื่อทศนาพระผู้มีพระภาค  
และภิกษุสงฆ์ ไฉนหนอ แม้พวกเราควรเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ  
ครั้นแล้ว พึงกล่าวคาถาเฉพาะองค์ละคาถา ในสำนักพระผู้มีพระภาค  
ลำดับนั้น เทวดาพวกนั้นหายไป ณ เทวโลกชั้นสุทธาวาสแล้วมาปรากฏเบื้อง  
พระพักตร์พระผู้มีพระภาค เหมือนบุรุษมีกำลังเหยียดแขนที่คู้ออกหรือคู้แขน  
ที่เหยียดออกเข้า ฉะนั้น เทวดาพวกนั้นถวายนิเวศน์พระผู้มีพระภาคแล้ว  
ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เทวดาองค์หนึ่งได้กล่าวคาถานี้ในสำนัก  
พระผู้มีพระภาคว่า

[๒๓๖] การประชุมใหญ่ในป่าใหญ่ หมู่เทวดามาประชุมกันแล้ว พวกเรา  
พากันมาสู่ธรรมสมัยนี้ เพื่อได้เห็นหมู่ท่านผู้ชนะมาร ฯ

[๒๓๗] ลำดับนั้น เทวดาอีกองค์หนึ่ง ได้กล่าวคาถาในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า ภิกษุทั้งหลายในที่ประชุมนั้น มั่นคง กระทำจิตของตน ๆ ให้ตรง บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมรักษาอินทรีย์ เหมือนสารถีถือบังเหียนขับม้า ฉะนั้น ฯ

[๒๓๘] ลำดับนั้น เทวดาอีกองค์หนึ่ง ได้กล่าวคาถาในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า ภิกษุเหล่านั้น ตัดกิเลสจตุตตะปุ ตัดกิเลสจตุลิมสลัก ถอนกิเลสจตุเสาเชือนได้แล้ว เป็นผู้ไม่หวั่นไหว หมดจต ปราศจากมลทิน เทียวไป ท่านเป็นหมู่ขนาดหนุ่ม อันพระผู้มีพระภาค ผู้มีจักขุทรงฝึกดีแล้ว ฯ

[๒๓๙] ลำดับนั้น เทวดาอีกองค์หนึ่ง ได้กล่าวคาถาในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ถึงพระพุทธเจ้าว่า เป็นสรณะ เขาก็ไม่ไป อบายภูมิ ละกายมนุษย์แล้ว จักยังเทวกายให้บริบูรณ์ ฯ

[๒๔๐] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายแล้วตรัสว่า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย พวกเทวดาในโลกธาตุทั้ง ๑๐ ประชุมกันมาก เพื่อทัศนาคทาตและภิกษุสงฆ์ พวกเทวดาประมาณเท่านี้แหละได้ประชุมกัน เพื่อทัศนาศระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้มีแล้วในอดีตกาล เหมือนที่ประชุมกันเพื่อทัศนาศเราในบัดนี้ พวกเทวดาประมาณเท่านี้แหละ จักประชุมกันเพื่อทัศนาศระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งจักมีในอนาคตกาล เหมือนที่ประชุมกันเพื่อทัศนาศเราในบัดนี้ เราจักบอกนามพวกเทวดา เราจักระบุนามพวกเทวดา เราจักแสดงนามพวกเทวดา พวกเธอจงฟังเรื่องนั้น จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว ภิกษุเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระคาถานี้ว่า

[๒๔๑] เราจากร้อยกรองโคลก ภูมเทวดาอาศัยอยู่ ณ ที่ใด พวกภิกษุก็อาศัยที่นั่น ภิกษุพวกใดอาศัยชอกเขา ส่งตนไปแล้ว มีจิตตั้งมั่น ภิกษุพวกนั้นเป็นอันมาก เร้นอยู่เหมือนราชสีห์ ครอบงำความชนพองสยองเกล้าเสียได้ มีใจผุดผ่อง เป็นผู้หมดจต ไสสะอาด ไม่ขุ่นมัว พระศาสดาทรงทราบภิกษุประมาณ ๕๐๐ เศษ ที่อยู่ ณ ปามหาวัน เขตพระนครกบิลพัสดุ์



แต่นั้นจึงตรัสเรียกสาวกผู้ยินดีในพระศาสนา ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย หมู่เทวดามุ่งมากันแล้ว พวกเธอจงรู้จักหมู่เทวดานั้น ภิกษุเหล่านั้นสดับรับสั่งของพระพุทธเจ้าแล้ว ได้กระทำความเพียร ญาณเป็นเครื่องเห็นพวกอมนุษย์ได้ปรากฏแก่ ภิกษุเหล่านั้น ภิกษุบางพวกได้เห็นอมนุษย์ร้อยหนึ่ง บางพวกได้เห็นอมนุษย์พันหนึ่ง บางพวกได้เห็นอมนุษย์เจ็ดหมื่น บางพวกได้เห็นอมนุษย์หนึ่งแสน บางพวกได้เห็นไม่มีที่สุด อมนุษย์ได้แผ่ไปทั่วทิศ พระศาสดาผู้มีพระจักขุทรงไคร้ครวญ ทราบเหตุนั้นสิ้นแล้ว

แต่นั้น จึงตรัสเรียกสาวกผู้ยินดีในพระศาสนา ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย หมู่เทวดามุ่งมากันแล้ว พวกเธอจงรู้จักหมู่เทวดานั้น เราจักบอกพวกเธอด้วยวาจาตามลำดับ ยักษ์เจ็ดพันเป็นภุมมเทวดาอาศัยอยู่ในพระนครกบิลพัสดุ์ มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ยักษ์หกพันอยู่ที่เขาเหมวตา มีรัศมีต่างๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ยักษ์สามพันอยู่ที่เขาสาตาคีรี มีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ยักษ์เหล่านั้นรวมเป็นหนึ่งหมื่นหกพัน มีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ยักษ์ห้าร้อยอยู่ที่เขาเวสสามิตตะ มีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ยักษ์ชื่อกุมภีระอยู่ในพระนครราชคฤห์ เขาเวปุลละเป็นที่อยู่ของยักษ์นั้น ยักษ์แสนเศษแวดล้อมยักษ์ชื่อกุมภีระนั้น ยักษ์ชื่อกุมภีระอยู่ในพระนครราชคฤห์แม้นั้น ก็ได้มายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ฯ

[๒๔๒] ท้าวธตัญญู อยู่ด้านทิศบูรพา ปกครองทิศนั้นเป็นอธิบดีของพวกคนธรรพ์ เธอเป็นมหาราช มียศ แม่บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

ท้าววิรุฬหก อยู่ด้านทิศทักษิณ ปกครองทิศนั้นเป็นอธิบดีของพวกกุมภภัณฑ์ เธอเป็นมหาราช มียศ แม่บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายัง ป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

ท้าววิรูปักษ์ อยู่ด้านทิศปัจฉิม ปกครองทิศนั้นเป็นอธิบดีของพวกนาค เธอเป็นมหาราช มียศ แม่บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

ท้าวกุเวร อยู่ด้านทิศอุดร ปกครองทิศนั้นเป็นอธิบดีของพวกยักษ์ เธอเป็นมหาราช มียศ แม่บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

ท้าวธรรมาธิบดีเป็นใหญ่ทิศบูรพา ท้าววิรุฬหกเป็นใหญ่ทิศทักษิณ ท้าววิรูปักษ์เป็นใหญ่ทิศปัจฉิม ท้าวกุเวรเป็นใหญ่ทิศอุดร ท้าวมหาราชทั้ง ๔ นั้น ยังทิศทั้ง ๔ โดยรอบให้รุ่งเรือง ได้ยืนอยู่แล้วในป่าเขตพระนครกบิลพัสดุ์ ฯ

[๒๔๓] พวกบ่าวของท้าวมหาราชทั้ง ๔ นั้น มีมายา ล่อลวง โอ้อวด เจ้าเล่ห์ มาด้วยกัน มีชื่อคือกุณฺเฑน ๑ เวณฺเฑน ๑ วิภู ๑ วิภูฏะ ๑ จันทนะ ๑ กามเสฏฐะ ๑ กิณนุฆณฺฑ ๑ นิฆณฺฑ ๑ และท้าวเทวราชทั้งหลายผู้มีนามว่า ปนาทะ ๑ โอปมัญญะ ๑ เทพสารถีนามว่า มาตลิ ๑ จิตตเสนะผู้คนธรรพ์ ๑ นโพราะ ๑ ชโนสกะ ๑ ปัญจลชี ๑ ติมพรุ ๑ สุริยวัจจสาเทพธิดา ๑ มาทั้งนั้น ราชาและคนธรรพ์ พวกนั้นและพวกอื่น กับเทวราชทั้งหลาย ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ อนึ่งเหล่านั้นที่อยู่ในสระชื่อนภสะบ้าง อยู่ในเมืองเวสาลีบ้าง พร้อมด้วยนาคบริษัทเหล่าตัจฉกะกัมพลนาค และอัสสตรนาคก็มา นาคผู้อยู่ในท่า ชื่อปายาคะ กับญาติ ก็มา นาคผู้อยู่ในแม่น้ำยมุนา เกิดในสกุลธรรมาธิบดี มียศ ก็มา เอราวัณเทพบุตรผู้เป็นช้างใหญ่ แม่นั้น ก็มายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ฯ

[๒๔๔] ปักษีทวิชาติผู้เป็นทิพย์ มีนัยน์ตาบริสุทธิ์ นำนาคราชไปได้ โดยพลันนั้น มาโดยทางอากาศถึงท่ามกลางป่า ชื่อของปักษีนั้นว่า จิตรสุบรรณ ในเวลานั้น นาคราชทั้งหลาย ไม่ได้มีความกลัว พระพุทธเจ้าได้ทรงกระทำให้ปลอดภัยจากครุฑ นาคกับครุฑเจรจากัน ด้วยวาจาอันไพเราะ กระทำ พระพุทธเจ้าให้เป็นสวณะ พวกอสูรอาศัยสมุทรรอบ อันท้าววชิรหัตถ์รบชนะแล้ว เป็นพี่น้องของท้าววาสพ มีฤทธิ์ มียศ เหล่านี้คือพวกกาลกัญชอสูร



มีกายใหญ่น่ากลัวก็มา พวกทานเวฬุสอสูรก็มา เวปจิตตอสูร สุจิตตอสูร  
ปหาราทอสูร และนมุจีพระยามารก็มาด้วยกัน บุตรของพลีอสูรหนึ่งร้อย  
มีชื่อว่าไพโรจน์ทั้งหมดผูกสอดเครื่องเสนาอันมีกำลัง เข้าไปใกล้อสูรินทรอาหุ  
แล้วกล่าวว่า ดูกรท่านผู้เจริญ บัดนี้ เป็นสมัยที่จะประชุมกันดังนี้แล้ว เข้าไป  
ยังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ฯ

[๒๔๕] ในเวลานั้น เทวดาทั้งหลาย ชื่ออาโป ชื่อปฐวี ชื่อเตโช ชื่อวาโย  
ได้พากันมาแล้ว เทวดา ชื่อวรุณะ ชื่อวรุณะ ชื่อโสมะ ชื่อยสสะ ก็มาด้วยกัน  
เทวดาผู้บังเกิดในหมู่เทวดาด้วยเมตตาและกรุณาตาม เป็นผู้มียศก็มา  
หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้ เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์  
มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

เทวดา ชื่อเวณชฺฐ ชื่อสทฺธิ ชื่ออสมมา ชื่อยมะ ทั้งสองพวกก็มา เทวดา  
ผู้อาศัยพระจันทรุ กระทำพระจันทรุไว้ในเบื้องหน้าก็มา เทวดาผู้อาศัย  
พระอาทิตย์ กระทำพระอาทิตย์ไว้ในเบื้องหน้าก็มา เทวดากระทำนักษัตรไว้  
ในเบื้องหน้าก็มา มันทพลาหกเทวดาก็มา แม้ท้าวสักกปุรินททวาสะ  
ซึ่งประเสริฐกว่าสุเทวดาทั้งหลายก็เสด็จมา หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้  
เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ  
ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

อนึ่ง เทวดา ชื่อสทฺถุ ผู้รุ่งเรืองดุจเปลวไฟก็มา เทวดา ชื่ออริฏฐกะ ชื่อโรชะ  
มีรัศมีดังสีดอกผักตบก็มา เทวดา ชื่อวรุณะ ชื่อสทฺธรรณ ชื่ออัจจุตะ ชื่อเนชกะ  
ชื่อสุเลยยะ ชื่อรุจิระ ก็มา เทวดาชื่อวาสวเนสี ก็มา หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้  
เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมด ล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ  
ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

เทวดา ชื่อสมานะ ชื่อมหาสมานะ ชื่อมานุสะ ชื่อมานุสุตตมะ  
ชื่อชิตทาปทุสสิกะ ก็มา เทวดาชื่อมโนปทุสสิกะก็มา อนึ่ง เทวดาชื่อหริ เทวดา  
ชื่อโลหิต วาสี ชื่อปารคะ ชื่อมหาปารคะ ผู้มียศ ก็มา หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้

เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังปาอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

เทวดา ชื่อสุกกะ ชื่อกรุมหะ ชื่ออรุณะ ชื่อเวณสะ ก็มาด้วยกัน เทวดา ชื่อโอทาคัยหะ ผู้เป็นหัวหน้า เทวดาชื่อวิจักขณะ ก็มา เทวดา ชื่อสทามัตตะ ชื่อหารคชะ และชื่อมิสสกะ ผู้มียศ ก็มา ปชุนนเทวบุตร ซึ่งคำรามให้ฝนตกทั่วทิศก็มา หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้ เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังปาอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

เทวดา ชื่อเขมิยะ เทวดาชั้นดุสิต เทวดาชั้นยามะ และเทวดา ชื่อกัฏฐกะ มียศ เทวดา ชื่อลัมพิตกะ ชื่อลามเสฏฐะ ชื่อโชตินามะ ชื่ออาสา และเทวดา ชั้นนิมมานรดี ก็มา อนึ่ง เทวดาชั้นปรนิมมิตะ ก็มา หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้ เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังปาอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

หมู่เทวดา ๖๐ เหล่านี้ ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มาแล้วโดยกำหนดชื่อ และเทวดาเหล่าอื่นผู้เช่นกัน มาพร้อมกันด้วยคิดว่า เราทั้งหลายจักเห็น พระนาค ผู้ปราศจากชาติ ไม่มีกิเลสจุดตะปู มีโอชะอันข้ามแล้ว ไม่มีอาสวะ ข้ามพ้นโอชะ ผู้ล่วงความยึดถือได้แล้ว ดุจพระจันทร์พ้นจากเมฆฉะนั้น ๆ

[๒๔๖] สุพรหมและปรหมัตตพรหม ซึ่งเป็นบุตรของพระพุทธเจ้าผู้มีฤทธิ์ ก็มาด้วย สันถกุมารพรหม และติสสพรหมเมื่อนั้น ก็มายังปาอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ท้าวมหาพรหมย่อมปกครองพรหมโลกพื้นหนึ่ง ท้าวมหาพรหมนั้น บังเกิดแล้วในพรหมโลก มีอานุภาพ มีกายใหญ่โต มียศ ก็มา พรหม ๑๐ พวก ผู้เป็นอิสระในพวกพรหมพื้นหนึ่ง มีอำนาจเป็นไปเฉพาะองค์ละอย่าง ก็มา มหาพรหมชื่อหาริตะ อันบริวารแวดล้อมแล้ว มาในท่ามกลางพรหมเหล่านั้น

มารเสนา ได้เห็นพวกเทวดา พร้อมทั้งพระอินทร์ พระพรหมทั้งหมดนั้น ผู้มุ่งมา ก็มาด้วย แล้วกล่าวว่า ท่านจงดูความเขลาของมาร พระยามารกล่าวว่า พวกท่านจงมาจับเทวดาเหล่านี้เสีย ความสำเร็จด้วยราคะ จงมีแก่ท่านทั้งหลาย พวกท่านจงล้อมไว้โดยรอบ อย่าปล่อยใคร ๆ ไป พระยามารบังคับ



เสนามารในที่ประชุมนี้ดังนี้แล้ว เอาฝ่ามือตบแผ่นดิน กระทำเสียงน่ากลัว เหมือนเมฆยังฝนให้ตก ค่ำรามอยู่ พร้อมทั้งฟ้าแลบ ฉะนั้น เวลานั้นพระยามาร นั้นไม่อาจยังใครให้เป็นไปในอำนาจได้ โกรธจัด กลับไปแล้ว

พระศาสดาผู้มีพระจักขุ ทรงพิจารณาทราบเหตุนี้ทั้งหมด แต่นั้นจึงตรัส เรียกสาวกผู้ยินดีในพระศาสนา ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย มารเสนามาแล้ว พวกเธอจงรู้จักเขา ภิกษุเหล่านั้นสดับพระดำรัสสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ได้กระทำความเพียร มารและเสนามารหลักไปจากภิกษุผู้ปราศจากราคะ ไม่ยัง แม้ชนของท่านให้ไหว (พระยามารกล่าวสรรเสริญว่า) พวกสาวกของพระองค์ ทั้งหมดชนะสงครามแล้ว ล่วงความกลัวได้แล้ว มีศปรากฎในหมู่ชน บันเทิง อยู่กับด้วยพระอริยเจ้า ผู้เกิดแล้วในพระศาสนา ดังนี้แล ฯ

จบมหาสมัยสูตร ที่ ๗

# สยามรัฐสส์ เทปิฏก

สุตตนต์ปิฏเก ขุททกนิกายสส

ปฐิสหมภิทามคโค

อหีสกตเถเรน เมธารมมรเสน อาโท โสธิต

สุมนนาคตเถเรน ธมมติลเกน ปุน โสธิต

มหามกุฏราชวิทยาลัย คนธาทิการตเถเรหิ ปุนปิ โสธิต

ราชปมฺเชน สยามรัฐวาสนา มหาชนน มุททาปิโต

สยามรัฐสส ราชธานี

มหามกุฏราชวิทยาลัยน ปกาสิโต

พุทธปรินิพพานา ๒๕๕๓

ฉฐเม วาเร

ยุคนทรวคโค

เมตตากถา



# ยุคนทฺธวคฺเค เมตฺตาทกถา

## ถาวคฺคณิธานํ

[๕๗๔] เมตฺตาย ภิกฺขเว เจโตวิมุตฺติยา อาเลวีตาย  
ภาวิตาย พหุลังกตายน ยานิกตายน วตฺตูกตายน อหฺมฺมจิตาย ปริจิตาย  
สุตฺตมารทฺธาย เอกาทสํนิสฺสา ปาฏิกงฺขา กตเม เอกาทสํ สุขํ  
สุปฺติ สุขํ ปฏิพฺพชฺชติ น ปาปกํ สุปฺปํ ปสฺสติ มนุสฺสํ  
ปีย ไหติ อมฺนุสฺสํ ปีย ไหติ เทวตา รกฺขณฺติ นาสฺส  
อคฺคิ วา วิสํ วา สคฺคํ วา กมฺติ ตฺวํ จิตฺกํ สฺมาธิยติ  
มฺหาวณฺโณ วิปฺปสฺสํติ อสฺมมฺพุทฺธ กถํ กโรติ อุตฺตรํ  
อปฺปวิชฺฌนํโต พุทฺธมฺโถกฺกปโค ไหติ เมตฺตาย ภิกฺขเว เจโต-  
วิมุตฺติยา อาเลวีตาย ภาวิตาย พหุลังกตายน ยานิกตายน วตฺตูกตายน  
อหฺมฺมจิตาย ปริจิตาย สุตฺตมารทฺธาย อิมํ เอกาทสํนิสฺสา

• ม. อธิสทฺโท นคฺคิ ฯ

ปาฏิภงฺขา ฯ

[๕๖๕] อตฺถิ อโนชิสฺสํ ฌรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อตฺถิ  
โอชิสฺสํ ฌรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อตฺถิ ทิสฺสา ฌรณา เมตฺตา  
เจโตวิมุตฺติ ฯ กตฺติหากาเรหิ อโนชิสฺสํ ฌรณา เมตฺตา เจโต-  
วิมุตฺติ กตฺติหากาเรหิ โอชิสฺสํ ฌรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
กตฺติหากาเรหิ ทิสฺสา ฌรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ ปญฺจหากาเรหิ  
อโนชิสฺสํ ฌรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํตฺตหากาเรหิ โอชิสฺสํ  
ฌรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ทสฺสหากาเรหิ ทิสฺสา ฌรณา เมตฺตา  
เจโตวิมุตฺติ ฯ

กตฺเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อโนชิสฺสํ ฌรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ  
สํพเพ สํตฺตา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนฺนิฆา สํชฺชํ อตฺตานํ ปริ-  
หฺรณฺตุ สํพเพ ปาณา ฯ เป ฯ สํพเพ ภฺตฺตา สํพเพ ปุคฺคตา  
สํพเพ อตฺตภาวปริยาปฺนฺหา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนฺนิฆา สํชฺชํ  
อตฺตานํ ปริหฺรณฺตุติ อิมฺเห ปญฺจหากาเรหิ อโนชิสฺสํ ฌรณา  
เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ

กตฺเมหิ สํตฺตหากาเรหิ โอชิสฺสํ ฌรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ  
สํพพา อิตฺถิโย อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนฺนิฆา สํชฺชํ อตฺตานํ  
ปริหฺรณฺตุ สํพเพ ปุริสฺสา ฯ เป ฯ สํพเพ อริยา สํพเพ อนริยา  
สํพเพ เทวา สํพเพ มนุสฺสฺสา สํพเพ วินิปฺาติกา อเวรา  
อพฺยาปชฺฌา อนฺนิฆา สํชฺชํ อตฺตานํ ปริหฺรณฺตุติ อิมฺเห สํตฺตหา-



กาเรหิ โอชิสโส ภรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ๑

[๕๑๖] กตเมหิ ทสฺสหากาเรหิ ทิสฺสา ภรณา เมตฺตา เจโต-  
วิมุตฺติ ๑ สํพุเพ ปุรตฺถิมาย ทิสฺสาย สํตฺตา อเวรา อพฺยาปชฺฌา  
อนฺนิฆา สํชฺชํ อตฺตानํ ปริหรนฺตุ สํพุเพ ปจฺฉิมาย ทิสฺสาย สํตฺตา  
๑ เป ๑ สํพุเพ อุตฺตราย ทิสฺสาย สํตฺตา สํพุเพ ทกฺขิณาย ทิสฺสาย  
สํตฺตา สํพุเพ ปุรตฺถิมาย อนฺนทิสฺสาย สํตฺตา สํพุเพ ปจฺฉิมาย  
อนฺนทิสฺสาย สํตฺตา สํพุเพ อุตฺตราย อนฺนทิสฺสาย สํตฺตา สํพุเพ  
ทกฺขิณาย อนฺนทิสฺสาย สํตฺตา สํพุเพ เหนฺจฺจิมาย ทิสฺสาย สํตฺตา  
สํพุเพ อปริมาย ทิสฺสาย สํตฺตา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนฺนิฆา สํชฺชํ  
อตฺตानํ ปริหรนฺตุ สํพุเพ ปุรตฺถิมาย ทิสฺสาย ปาณา ๑ เป ๑  
ภฺตฺตา ปุคฺคตา อตฺตภาวปริยาปฺนฺนา สํพุพา อิตฺถิโย สํพุเพ  
ปฺริสฺสา สํพุเพ อริยา สํพุเพ อนริยา สํพุเพ เทวา สํพุเพ  
มนุสฺสํ สํพุเพ วินิปาติกา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนฺนิฆา สํชฺชํ  
อตฺตानํ ปริหรนฺตุ สํพุเพ ปจฺฉิมาย ทิสฺสาย วินิปาติกา ๑ เป ๑  
สํพุเพ อุตฺตราย ทิสฺสาย วินิปาติกา สํพุเพ ทกฺขิณาย ทิสฺสาย  
วินิปาติกา สํพุเพ ปุรตฺถิมาย อนฺนทิสฺสาย วินิปาติกา สํพุเพ  
ปจฺฉิมาย อนฺนทิสฺสาย วินิปาติกา สํพุเพ อุตฺตราย อนฺนทิสฺสาย  
วินิปาติกา สํพุเพ ทกฺขิณาย อนฺนทิสฺสาย วินิปาติกา สํพุเพ  
เหนฺจฺจิมาย ทิสฺสาย วินิปาติกา สํพุเพ อปริมาย ทิสฺสาย วินิปาติกา  
อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนฺนิฆา สํชฺชํ อตฺตानํ ปริหรนฺตุติ อิมเห

ทสฺสหากาเรหิ ทิสฺสา ฆรณฺนา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํพุเพสฺส สํตฺตานํ  
 ปิพฺพนํ วชฺเชตฺวา อปิพฺพาย อุปฺปาทํ วชฺเชตฺวา อนฺอุปฺปาทน  
 สฺนฺตาปํ วชฺเชตฺวา อสฺนฺตาเปน ปริยาทानํ วชฺเชตฺวา อปริยา-  
 ทาเนน วิเหสฺสํ วชฺเชตฺวา อวิเหสฺสา ย สํพุเพ สํตฺตา อเวรีโน  
 โหนฺตุ มา เเวรีโน สฺสฺชินโน โหนฺตุ มา ทุกฺขิโน สฺสฺชิตฺตฺตา  
 โหนฺตุ มา ทุกฺขิตฺตฺตาติ อิมฺเห อฏฺฐสฺสหากาเรหิ สํพุเพ สํตฺเต  
 เมตฺตายตฺตํ เมตฺตา ตํ ฆมฺมํ เจตยตฺตํ เจโต สํพุพฺพยาปาท-  
 ปริยฺยอุจฺจาเนหิ มุจฺจตฺตํ วิมุตฺติ เมตฺตา จ เจโตวิมุตฺติ<sup>๒</sup> จาติ  
 เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ ฯ

[๕๘๘] สํพุเพ สํตฺตา อเวรีโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ  
 สฺสฺชินโน โหนฺตุติ สํทฺธาย อธิมฺุจฺจติ สํทฺธิญฺญทฺริยปริภาวิตา โหติ  
 เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํพุเพ สํตฺตา อเวรีโน โหนฺตุ เขมิโน  
 โหนฺตุ สฺสฺชินโน โหนฺตุติ วิริยํ ปคฺคณฺหาติ วิริยญฺญทฺริยปริภาวิตา  
 โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํพุเพ สํตฺตา อเวรีโน โหนฺตุ  
 เขมิโน โหนฺตุ สฺสฺชินโน โหนฺตุติ สํตํ อุปฺปฺยอุจฺจาเปติ สํตฺติญฺญทฺริย-  
 ปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํพุเพ สํตฺตา อเวรีโน  
 โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สฺสฺชินโน โหนฺตุติ จิตฺตํ สํมาทฺหติ สํมาชิญฺญ-  
 ทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํพุเพ สํตฺตา  
 อเวรีโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สฺสฺชินโน โหนฺตุติ ปณฺณาย  
 ปชานาติ ปณฺณญิตฺติญฺญทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ

๑ ม. อ. วิมฺุจฺจตฺตํ ๑ ๒ ม. อ. เจโต จ วิมุตฺติ จาติ ๑ เอวมฺุปรีเป ๑



อิมานิ ปณฺจินฺทฺรียานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺตียา อาเสวนา โหณฺติ  
 อิมเหิ ปณฺจหินฺทฺรียเหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อาเสวียติ อิมานิ  
 ปณฺจินฺทฺรียานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺตียา ภาวนา โหณฺติ อิมเหิ  
 ปณฺจหินฺทฺรียเหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ภาวียติ อิมานิ ปณฺจิน-  
 ทฺรียานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺตียา พหุตฺถมฺมา โหณฺติ อิมเหิ  
 ปณฺจหินฺทฺรียเหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ พหุตฺถกรียติ อิมานิ ปณฺจิน-  
 ทฺรียานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺตียา อตฺตการา โหณฺติ อิมเหิ  
 ปณฺจหินฺทฺรียเหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฺวตฺตการา โหติ อิมานิ  
 ปณฺจินฺทฺรียานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺตียา ปริกฺขารา โหณฺติ อิมเหิ  
 ปณฺจหินฺทฺรียเหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฺปริกฺขตา โหติ อิมานิ  
 ปณฺจินฺทฺรียานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺตียา ปริวารา โหณฺติ อิมเหิ  
 ปณฺจหินฺทฺรียเหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฺปริวตา โหติ อิมานิ  
 ปณฺจินฺทฺรียานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺตียา อาเสวนา โหณฺติ ภาวนา  
 โหณฺติ พหุตฺถมฺมา<sup>๑</sup> โหณฺติ อตฺตการา โหณฺติ ปริกฺขารา  
 โหณฺติ ปริวารา โหณฺติ ปาวิปฺร<sup>๒</sup> โหณฺติ สฺหคตา โหณฺติ  
 สฺหชาตา โหณฺติ สํสฺฐจฺา โหณฺติ สมฺปยุตฺตา โหณฺติ ปก-  
 ขนฺทนา โหณฺติ ปลฺลัทนา โหณฺติ สฺนตฺติฏฺชนา โหณฺติ วิมฺบุจนา  
 โหณฺติ เอตํ สฺนตฺตนา<sup>๓</sup> โหณฺติ ยานิกฺตา โหณฺติ  
 วตฺตฤกฺตา โหณฺติ อนฺนุจิจา โหณฺติ ปริจิจา โหณฺติ สฺสํมารทฺธา  
 โหณฺติ สฺภาวิจา โหณฺติ สฺวาธิจิจา โหณฺติ สฺสํมคฺคตา

๑ ม. พหุตฺถตา ๑ เอวมฺปรี ๑ ๒ ม. ผสฺสนา ๑ เอวมฺปรี ๑

โหนติ สฺวิมุคฺตา โหนติ นิพฺพุตฺเตนฺติ โหเตนฺติ ปตาเปนฺติ ๑

[๕๗๗] สฺพเพ สฺตฺตา อเวรีโน โหนตุ เขมิโน โหนตุ  
สฺขโน โหนตุติ อสฺสทฺธิเย น กมฺปติ สฺทฺธาพฺลปรีภาวิตา โหติ  
เมตฺตา เจโตวิมุคฺติ สฺพเพ สฺตฺตา อเวรีโน โหนตุ เขมิโน โหนตุ  
สฺขโน โหนตุติ โกสฺสเช น กมฺปติ วิริยพฺลปรีภาวิตา โหติ  
เมตฺตา เจโตวิมุคฺติ สฺพเพ สฺตฺตา อเวรีโน โหนตุ เขมิโน  
โหนตุ สฺขโน โหนตุติ ปมาเท น กมฺปติ สฺติพฺลปรีภาวิตา  
โหติ เมตฺตา เจโตวิมุคฺติ สฺพเพ สฺตฺตา อเวรีโน โหนตุ เขมิโน  
โหนตุ สฺขโน โหนตุติ อุตฺตฺตเจ น กมฺปติ สฺมาธิพฺลปรีภาวิตา  
โหติ เมตฺตา เจโตวิมุคฺติ สฺพเพ สฺตฺตา อเวรีโน โหนตุ  
เขมิโน โหนตุ สฺขโน โหนตุติ อวิชฺชาย น กมฺปติ ปญฺญา-  
พฺลปรีภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุคฺติ อิมานิ ปญฺจ พฺถานิ  
เมตฺตาย เจโตวิมุคฺติยา อาเสวนา โหนติ อิมเหิ ปญฺจเหิ พฺถเหิ  
เมตฺตา เจโตวิมุคฺติ อาเสวียติ อิมานิ ปญฺจ พฺถานิ เมตฺตาย  
เจโตวิมุคฺติยา ภาวนา โหนติ อิมเหิ ปญฺจเหิ พฺถเหิ เมตฺตา  
เจโตวิมุคฺติ ภาวียติ อิมานิ ปญฺจ พฺถานิ เมตฺตาย เจโตวิมุคฺติยา  
พหุตฺถกมฺมา โหนติ อิมเหิ ปญฺจเหิ พฺถเหิ เมตฺตา เจโตวิมุคฺติ  
พหุตฺถกรียติ อิมานิ ปญฺจ พฺถานิ เมตฺตาย เจโตวิมุคฺติยา อตฺต-

๑ ส. ข. สพฺพวาเรสุ ปภาเสนฺตฺติ ปาโร ๑



การรา โหนฺติ อิมฺหิ ปญฺหิ พเลหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
 สฺวาตฺตกา โหติ อิมานิ ปญฺจ พถานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา  
 ปริกฺขารรา โหนฺติ อิมฺหิ ปญฺหิ พเลหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
 สฺุปริกฺขตา โหติ อิมานิ ปญฺจ พถานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา  
 ปริวารรา โหนฺติ อิมฺหิ ปญฺหิ พเลหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
 สฺุปริวตา โหติ อิมานิ ปญฺจ พถานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา  
 อาเสวนา โหนฺติ ภาวนา โหนฺติ พหุตฺถกมฺมา โหนฺติ อตฺต-  
 การรา โหนฺติ ปริกฺขารรา โหนฺติ ปริวารรา โหนฺติ ปาริปุริ  
 โหนฺติ สหคตา โหนฺติ สหชาตา โหนฺติ สํสฺฐา โหนฺติ  
 สมนฺยตฺตา โหนฺติ ปกฺขนฺทนา โหนฺติ ปสฺสัทนนา โหนฺติ  
 สมนฺตฺติชฺชนา โหนฺติ วิมฺจุจฺจนา โหนฺติ เอตํ สมนฺตฺติ ปสฺสัสนา  
 โหนฺติ ยานํกตา โหนฺติ วตฺตฤกตา โหนฺติ อนฺนุจิจฺจนา โหนฺติ  
 ปริจิจฺจนา โหนฺติ สฺสํมารทฺธา โหนฺติ สฺสภาวิจฺจนา โหนฺติ สฺวาธิจฺจนา  
 โหนฺติ สฺสํมคฺคตา โหนฺติ สฺสํวิมุตฺตา โหนฺติ นิพฺพตฺเตนฺติ  
 ไชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๘๘] สพฺเพ สตฺตา อเวรีโน โหนตุ เหมโน โหนตุ  
 สฺสโน โหนตุ สฺสํ อปฺปจฺจาเปติ สฺสํสํโพชฺฌนฺคปรีภาวิตา โหติ  
 เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา ฯ เป ฯ ปญฺญา ย ปวิจฺจนาติ  
 ขมฺมวิจยสํโพชฺฌนฺคปรีภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ  
 สตฺตา ฯ เป ฯ วิริยํ ปคฺคณฺหาติ วิริยสํโพชฺฌนฺคปรีภาวิตา

โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํพเพ สํตฺตา ฯ เป ฯ ปริพาหํ  
 ปฏิปฺปตฺตํสมฺภเวตี ปิตีสมฺโพชฺฌนํคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
 สํพเพ สํตฺตา ฯ เป ฯ ทฺวํชฺชํ ปฏิปฺปตฺตํสมฺภเวตี ปตฺตํทฺธิสมฺ-  
 โพชฺฌนํคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํพเพ สํตฺตา  
 อเวรีโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สฺสฺสิโน โหนฺตุ จิตฺตํ สฺมา-  
 ทฺหิตี สฺมาธิสมฺโพชฺฌนํคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
 สํพเพ สํตฺตา อเวรีโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สฺสฺสิโน โหนฺตุ  
 ฉาเนน กิเลเส ปฏิสงฺขาคี อฺเปกฺขาสฺมฺโพชฺฌนํคปริภาวิตา โหติ  
 เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อิมे สํตฺต โพชฺฌนํค เมตฺตาย เจโต-  
 วิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ อิมหิ สํตฺตหิ โพชฺฌนํเคหิ เมตฺตา  
 เจโตวิมุตฺติ อาเสวียติ อิมे สํตฺต โพชฺฌนํค เมตฺตาย เจโต-  
 วิมุตฺติยา ภาวนา โหนฺติ อิมหิ สํตฺตหิ โพชฺฌนํเคหิ เมตฺตา  
 เจโตวิมุตฺติ ภาวียติ อิมे สํตฺต โพชฺฌนํค เมตฺตาย เจโต-  
 วิมุตฺติยา พหุตฺถกมฺมา โหนฺติ อิมหิ สํตฺตหิ โพชฺฌนํเคหิ เมตฺตา  
 เจโตวิมุตฺติ พหุตฺถกรียติ อิมे สํตฺต โพชฺฌนํค เมตฺตาย เจโต-  
 วิมุตฺติยา อตฺตการา โหนฺติ อิมหิ สํตฺตหิ โพชฺฌนํเคหิ เมตฺตา  
 เจโตวิมุตฺติ สฺวาทนํกตา โหติ อิมे สํตฺต โพชฺฌนํค เมตฺตาย  
 เจโตวิมุตฺติยา ปริกฺขารา โหนฺติ อิมหิ สํตฺตหิ โพชฺฌนํเคหิ  
 เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฺปริกฺขตา โหติ อิมे สํตฺต โพชฺฌนํค  
 เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริวารา โหนฺติ อิมหิ สํตฺตหิ



โพชฌงเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สุปฺปวิจฺจตา โหติ อิมे สํตฺต  
 โพชฌงคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหณฺติ ภาวนา โหณฺติ  
 พหุํถักมฺมา โหณฺติ อตฺตการา โหณฺติ ปริกฺขารา โหณฺติ ปริ-  
 วารา โหณฺติ ปาริปุรี โหณฺติ สหคตา โหณฺติ สหชาตา โหณฺติ  
 สํสํญฺชา โหณฺติ สํมปยุตฺตา โหณฺติ ปกฺขนฺทนา โหณฺติ ปลํสํทนา  
 โหณฺติ สํนติญฺจนา โหณฺติ วิมฺจุจนา โหณฺติ เอตํ สํนตฺนติ  
 ปลํสํสนา โหณฺติ ยานํกตา โหณฺติ วตฺตูกตา โหณฺติ อนฺนุจฺจिता  
 โหณฺติ ปริจฺจिता โหณฺติ สํสํมารทฺฐา โหณฺติ สํภาวิตา โหณฺติ  
 สํวาทิญฺจिता โหณฺติ สํสํมุกฺคตา โหณฺติ สํวิมุตฺตา โหณฺติ  
 นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๘๐] สํพฺเพ สํตฺตา อเวรีโน โหณฺตุ เขมิโน โหณฺตุ  
 สํชฺชีโน โหณฺตุติ สํมฺมา ปลํสํสํติ สํมฺมาทิญฺจิปริภาวิตา โหติ  
 เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํพฺเพ สํตฺตา อเวรีโน โหณฺตุ เขมิโน  
 โหณฺตุ สํชฺชีโน โหณฺตุติ สํมฺมา อภินิโรเปติ สํมฺมาสงฺกปฺปปริภาวิตา  
 โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํพฺเพ สํตฺตา อเวรีโน โหณฺตุ เขมิโน  
 โหณฺตุ สํชฺชีโน โหณฺตุติ สํมฺมา ปริกฺคณฺหาติ สํมฺมาวจาปริ-  
 ภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํพฺเพ สํตฺตา อเวรีโน  
 โหณฺตุ เขมิโน โหณฺตุ สํชฺชีโน โหณฺตุติ สํมฺมา สํมฺมฺญฺชาเปติ  
 สํมฺมากมฺมมฺนตฺตปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สํพฺเพ สํตฺตา  
 อเวรีโน โหณฺตุ เขมิโน โหณฺตุ สํชฺชีโน โหณฺตุติ สํมฺมา

โวทาเปติ สมนุมาอาชีวปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ  
 สตฺตา อเวรีโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สฺขีโน โหนฺตุติ สมนุมา  
 ปคฺคณฺหาติ สมนุมาวายามปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
 สพฺเพ สตฺตา อเวรีโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สฺขีโน โหนฺตุติ  
 สมนุมา อปฺปญฺชาเปติ สมนุมาสตีปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโต-  
 วิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวรีโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สฺขีโน  
 โหนฺตุติ สมนุมา สฺมาทฺหติ สมนุมาสฺมาชิปริภาวิตา โหติ เมตฺตา  
 เจโตวิมุตฺติ อิมเ อญฺช มคฺคํคฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา  
 อาเสวฺนา โหนฺติ อิมฺหิ อญฺชํหิ มคฺคํเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
 อาเสวียติ อิมเ อญฺช มคฺคํคฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ภาวฺนา  
 โหนฺติ อิมฺหิ อญฺชํหิ มคฺคํเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ภาวียติ  
 อิมเ อญฺช มคฺคํคฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา พหุํถักฺกมนุมา โหนฺติ  
 อิมฺหิ อญฺชํหิ มคฺคํเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ พหุํถักฺกรียติ อิมเ  
 อญฺช มคฺคํคฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อตฺตํการา โหนฺติ อิมฺหิ  
 อญฺชํหิ มคฺคํเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฺวาทฺตํกตา โหติ อิมเ  
 อญฺช มคฺคํคฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริกฺขารา โหนฺติ อิมฺหิ  
 อญฺชํหิ มคฺคํเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฺปริกฺขตา โหติ อิมเ  
 อญฺช มคฺคํคฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริวารา โหนฺติ อิมฺหิ  
 อญฺชํหิ มคฺคํเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฺปริวฺรตา โหติ อิมเ  
 อญฺช มคฺคํคฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวฺนา โหนฺติ ภาวฺนา



โหนฺติ พหุํถักมฺมา โหนฺติ อตฺถการา โหนฺติ ปริกฺขารา  
 โหนฺติ ปริวารา โหนฺติ ปาริปุรี โหนฺติ สหคตา โหนฺติ  
 สหชาตา โหนฺติ สํสฺสฺสา โหนฺติ สมนฺยยุตฺตา โหนฺติ ปกฺ-  
 ขนฺทนา โหนฺติ ปลัฏฺทนา โหนฺติ สมนฺติอฺชฺชา โหนฺติ วิมฺจุจฺณา  
 โหนฺติ เอตํ สมนฺตฺนฺติ ปลสฺสฺนา โหนฺติ ยานํกตา โหนฺติ  
 วตฺตูกฺกตา โหนฺติ อนฺนุจฺจिता โหนฺติ ปรีจिता โหนฺติ สุตฺมา-  
 รทฺธา โหนฺติ สฺภาวิตา โหนฺติ สฺวาจฺญฺจिता โหนฺติ สุตฺมฺกฺกตา  
 โหนฺติ สุตฺวิมฺกฺกตา โหนฺติ นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๘๑] สํพฺเพสํ ปาณานํ สํพฺเพสํ ญฺตานํ สํพฺเพสํ ปุคฺคณานํ  
 สํพฺเพสํ อตฺตภาวปรียาปนฺนานํ สํพฺพาสํ อิตฺถินํ สํพฺเพสํ  
 ปุริสํ สํพฺเพสํ อริยานํ สํพฺเพสํ อนริยานํ สํพฺเพสํ เทวานํ  
 สํพฺเพสํ มนุสฺสํ สํพฺเพสํ วินิปาติกานํ ปิพนํ วชฺเชตฺวา  
 อปิพนาย อุปฆาตํ วชฺเชตฺวา อนุปฆาเตน สมนฺตาปี วชฺเชตฺวา  
 อสมนฺตาเปน ปรียาทานํ วชฺเชตฺวา อปรียาทาเนน วิเหสํ วชฺเชตฺวา  
 อวิเหสํ สํพฺเพ วินิปาติกา อเวรีโน โหนฺตุ มา เวรีโน  
 สฺุชฺโน โหนฺตุ มา ทฺกุชฺโน สฺุชฺิตฺตฺตา โหนฺตุ มา ทฺกุชฺิตฺตฺตฺตาติ  
 อิเมหิ ออฺจฺหากาเรหิ สํพฺเพ วินิปาติกเ เมตฺตายตฺตํ เมตฺตา ตํ  
 ธมฺมํ เจตยตฺตํ เจโต สํพฺพพฺยาปาทปรียฺยฺจฺฉาเนหิ มุจฺจตฺตํ วิมฺกฺติ  
 เมตฺตา ฯ เจโตวิมฺกฺติ จาติ เมตฺตา เจโตวิมฺกฺติ สํพฺเพ  
 วินิปาติกา อเวรีโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สฺุชฺโน โหนฺตุติ

สทฺธาย อธิมุจฺจติ สทฺธินทฺธิยปรีภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
ฯเปฯ นิพฺพตฺเตนฺติ โสฺเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๘๒] สทฺธเพสํ ปุรตฺถิมา ย ทิสาย สตฺตานํ สทฺธเพสํ  
ปจฺจิมาย ทิสาย สตฺตานํ สทฺธเพสํ อุตฺตราย ทิสาย สตฺตานํ  
สทฺธเพสํ ทกฺขิณาย ทิสาย สตฺตานํ สทฺธเพสํ ปุรตฺถิมา อนุทิสาย  
สตฺตานํ สทฺธเพสํ ปจฺจิมาย อนุทิสาย สตฺตานํ สทฺธเพสํ  
อุตฺตราย อนุทิสาย สตฺตานํ สทฺธเพสํ ทกฺขิณาย อนุทิสาย  
สตฺตานํ สทฺธเพสํ เหฏฺฐิมา ย ทิสาย สตฺตานํ สทฺธเพสํ  
อุปฺริมาย ทิสาย สตฺตานํ ปิฬํ วชฺเชตฺวา อปฺภินาย อุปฺฆาตํ  
วชฺเชตฺวา อนุปฺฆาเตน สนฺตํ วชฺเชตฺวา อสนฺตาเปน ปรียาทานํ  
วชฺเชตฺวา อปรียาทาเนน วิหสํ วชฺเชตฺวา อวิหสํ ย สทฺธเพ  
อุปฺริมาย ทิสาย สตฺตา อเวรีโน โหนฺตุ มา เวรีโน สฺฐิโน  
โหนฺตุ มา ทกฺขิโน สฺฐิตตฺตา โหนฺตุ มา ทกฺขิตตฺตาติ อิมํ  
อญฺชหากาเรหิ สทฺธเพ อุปฺริมาย ทิสาย สตฺเต เมตฺตายตฺติ เมตฺตา  
ตํ ชมฺมํ เจตยตฺติ เจโต สทฺธพฺพยาปาทปริยฺยจฺ्ञาเนหิ มุจฺจตฺติ  
วิมุตฺติ เมตฺตา ฯ เจโตวิมุตฺติ จาติ เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ สทฺธเพ  
อุปฺริมาย ทิสาย สตฺตา อเวรีโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สฺฐิโน  
โหนฺตฺติ สทฺธาย อธิมุจฺจติ สทฺธินทฺธิยปรีภาวิตา โหติ เมตฺตา  
เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ นิพฺพตฺเตนฺติ โสฺเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๘๓] สทฺธเพสํ ปุรตฺถิมา ย ทิสาย ปาณานํ ฏฺฏานํ



ปุคฺคณํ อตฺตภาวปริยาปนฺนํ สฬฺหํ อิตฺถํ สฬฺหํ  
 ปุริสํ สฬฺหํ อริยํ สฬฺหํ อนริยํ สฬฺหํ เทวํ  
 สฬฺหํ มนุสฺสํ สฬฺหํ วินิปาติกํ สฬฺหํ ปจฺจิมาย  
 ทิสาย วินิปาติกํ สฬฺหํ อุตฺตราย ทิสาย วินิปาติกํ  
 สฬฺหํ ทกฺขณาย ทิสาย วินิปาติกํ สฬฺหํ ปุรตฺถิมาย  
 อนุทิสาย วินิปาติกํ สฬฺหํ ปจฺจิมาย อนุทิสาย วินิปาติกํ  
 สฬฺหํ อุตฺตราย อนุทิสาย วินิปาติกํ สฬฺหํ ทกฺขณาย  
 อนุทิสาย วินิปาติกํ สฬฺหํ เหฏฺฐิมาย ทิสาย วินิปาติกํ  
 สฬฺหํ อุมฺปริมาย ทิสาย วินิปาติกํ ปิฬํ วชฺเชตฺวา อุมฺพนาย  
 อุมฺพาคํ วชฺเชตฺวา อุมฺพาคเตน สันตํปํ วชฺเชตฺวา อสฺสันตํเปน  
 ปริยาทํ วชฺเชตฺวา อปริยาทาเนน วิหํ วชฺเชตฺวา อวิหํสํ  
 สฬฺหํ อุมฺปริมาย ทิสาย วินิปาติกา อเวรีโน โหนฺตุ มา เวรีโน  
 สฺสฺสโน โหนฺตุ มา ทกฺขโน สฺสฺสคฺคตา โหนฺตุ มา ทกฺขคฺคคฺคตา  
 อิมํ อฏฺฐหํกาเรหิ สฬฺหํ อุมฺปริมาย ทิสาย วินิปาติเก  
 เมตฺตํคฺคตํ เมตฺตํ คํ ชมฺมํ เจตฺยคฺคตํ เจโต สฬฺหํ พุทฺธาปา-  
 ปริยฺยอุจฺจาเนหิ มุจฺจคฺคตํ วิมุตฺติ เมตฺตา จ เจโตวิมุตฺติ จาติ  
 เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ ฯ

[๕๔๔] สฬฺหํ อุมฺปริมาย ทิสาย วินิปาติกา อเวรีโน โหนฺตุ  
 เขมิโน โหนฺตุ สฺสฺสโน โหนฺตุคฺคตํ สทฺธาย อิมุจฺจคฺคตํ สทฺธินทฺธิ-  
 ปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฬฺหํ อุมฺปริมาย ทิสาย

วินิปาติกา อเวรีโน โหนตุ เหมโน โหนตุ สฺขโน โหนตุติ  
 วัริยํ ปคฺคณหาติ วัริยิณฺหุริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโต-  
 วิมุตฺติ ฯ เป ฯ สติ อปฺปฐาเปติ สติณฺหุริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา  
 เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ จิตฺตํ สมาทหติ สมาธิณฺหุริยปริภาวิตา  
 โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ ปณฺณาย ปชานาติ ปณฺณิณ-  
 หุริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อิมานิ ปณฺจิณฺหุริยานิ  
 เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนติ อิมเหิ ปณฺจหิณฺหุริเยหิ  
 เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อาเสวียติ ฯ เป ฯ นิพฺพุตฺเตนฺติ โสฺเตนฺติ  
 ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๔๕] สัพเพ อุปริมาย ทิสาย วินิปาติกา อเวรีโน โหนตุ  
 เหมโน โหนตุ สฺขโน โหนตุติ อสฺสทฺธิเย น กมฺปติ  
 สทฺธาพทปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ โกธชฺเช น  
 กมฺปติ วัริยพทปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ ปมาเท  
 น กมฺปติ สติพทปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ  
 อุกฺกชฺชเจ น กมฺปติ สมาธิพทปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโต-  
 วิมุตฺติ ฯ เป ฯ อวิชฺชาย น กมฺปติ ปณฺญาพทปริภาวิตา โหติ  
 เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อิมานิ ปณฺจ พถานิ เมตฺตาย เจโต-  
 วิมุตฺติยา อาเสวนา โหนติ อิมเหิ ปณฺจหิ พถเหิ เมตฺตา  
 เจโตวิมุตฺติ อาเสวียติ ฯ เป ฯ นิพฺพุตฺเตนฺติ โสฺเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๔๖] สัพเพ อุปริมาย ทิสาย วินิปาติกา อเวรีโน โหนตุ



เขมิโน โหนตุ สฺวโน โหนตุติ สติ อปฺปจําเปติ สติสมุ-  
 โพชฺฌนุคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ ปณฺณาย  
 ปวิจินาติ สมฺมวิจยสมฺโพชฺฌนุคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
 ฯ เป ฯ วิริยํ ปคฺคณฺหาติ วิริยสมฺโพชฺฌนุคปริภาวิตา โหติ  
 เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ ปริพาหํ ปฏิปฺปสฺสสมฺภติ ปิตติสมุ-  
 โพชฺฌนุคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ ทฺวํสฺสํ  
 ปฏิปฺปสฺสสมฺภติ ปสฺสทฺธิสมฺโพชฺฌนุคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา  
 เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ จิตฺตํ สฺมาทฺหติ สฺมาชิตฺมฺโพชฺฌนุคปริภาวิตา  
 โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ จาณณํ กิเลเส ปฏิสงฺขาคิ  
 อฺเปกฺขาสมฺโพชฺฌนุคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อิมे  
 สํคตํ โพชฺฌนุคํ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาสวณฺหา โหนฺติ  
 อิมํ สํคตํ โพชฺฌนุคํ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อาสวณฺหาติ ฯ เป ฯ  
 นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๔๗] สํพเพ อฺปริมาย ทิสาย วิธิปาติกา อเวรีโน โหนตุ  
 เขมิโน โหนตุ สฺวโน โหนตุติ สมฺมา ปสฺสติ สมฺมาทิจฺจิปริ-  
 ภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ สมฺมา อภินิโรเปติ  
 สมฺมาสงฺกปฺปปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ สมฺมา  
 ปริคฺคณฺหาติ สมฺมาวาจาปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
 ฯ เป ฯ สมฺมา สํมฺมจําเปติ สมฺมากมฺมณฺตปริภาวิตา โหติ เมตฺตา  
 เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ สมฺมา โวทาเปติ สมฺมาอาชีวปริภาวิตา

โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ๑ เป ๑ สมนฺมา ปคฺคณฺหาติ  
 สมนฺมาวายามปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ๑ เป ๑ สมนฺมา  
 อฺปฺปญฺจาเปติ สมนฺมาลตฺติปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ๑ เป ๑  
 สมนฺมา สฺมาธิยติ สมนฺมาลตฺติปริภาวิตา โหติ เมตฺตา  
 เจโตวิมุตฺติ อิมเ อฏฺฐ มคฺคํคฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา  
 อาเสวฺนา โหฺนติ อิมฺเหิ อฏฺฐํหิ มคฺคํคฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
 อาเสวฺยติ ๑ เป ๑ อิมเ อฏฺฐ มคฺคํคฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา  
 ปริวารํ โหฺนติ อิมฺเหิ อฏฺฐํหิ มคฺคํคฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ  
 สฺปฺริวฺตา โหติ อิมเ อฏฺฐ มคฺคํคฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา  
 อาเสวฺนา โหฺนติ ภาวฺนา โหฺนติ พหุตฺถํมฺมา โหฺนติ อตฺถการา  
 โหฺนติ ปริกฺขารํ โหฺนติ ปริวารํ โหฺนติ ปาริปฺรํ โหฺนติ  
 สหคฺคา โหฺนติ สหชาตา โหฺนติ ลํสฺสญฺสา โหฺนติ สมนฺปยุตฺตา  
 โหฺนติ ปกฺขนฺทนา โหฺนติ ปลฺลํทนา โหฺนติ สนฺตฺติญฺจนา  
 โหฺนติ วิมฺจุจฺนา โหฺนติ เอตํ สนฺตฺนํติ ปลฺลํสฺนา โหฺนติ  
 ยานํกตา โหฺนติ วตฺถกฺตา โหฺนติ อนฺนญฺจिता โหฺนติ ปริจฺจिता  
 โหฺนติ สฺสํมารทฺธา โหฺนติ สฺสํภาวิตา โหฺนติ สฺสํวาจฺญฺจिता  
 โหฺนติ สฺสํมคฺคตา โหฺนติ สฺสํวิมุตฺตา โหฺนติ นิพฺพตฺเตนฺติ  
 โสเตนฺติ ปตาเปนฺตฺติ ๑

เมตฺตาภา ๑



พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๓๑  
พระสุตตันตปิฎก เล่ม ๒๓ ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค  
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ในปีฉลองรัชดาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร  
พุทธศักราช ๒๕๑๔

## เมตตากถา

สาวัตถินิทาน

[๕๗๔] ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเมตตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดั่งยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนื่อง ๆ อบรมแล้ว พรารภดีแล้ว อานิสงส์ ๑๑ ประการเป็นอันหวังได้ อานิสงส์ ๑๑ ประการเป็นไฉน คือ ผู้เจริญเมตตาย่อมหลับเป็นสุข ๑ ตื่นเป็นสุข ๑ ไม่ฝันลามก ๑ ย่อมเป็นที่รักของมนุษย์ ๑ ย่อมเป็นที่รักของอมมนุษย์ ๑ เทวดาย่อมรักษา ๑ ไฟ ยาพิษ หรือศาสตราย่อมไม่กล้ำกลาย ๑ จิตของผู้เจริญเมตตาเป็นสมาธิ ได้รวดเร็ว ๑ สีสหน้าของผู้เจริญเมตตาย่อมผ่องใส ๑ ย่อมไม่หลงใหล กระทำกาละ ๑ เมื่อยังไม่แทงตลอดธรรมอันยิ่งย่อมเข้าถึงพรหมโลก ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเมตตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดั่งยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนื่อง ๆ อบรมแล้ว พรารภดีแล้ว อานิสงส์ ๑๑ ประการนี้เป็นอันหวังได้ ฯ

[๕๗๕] เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงก็มี แผ่ไปโดยเจาะจงก็มี แผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายก็มี เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงด้วยอาการเท่าไร แผ่ไปโดยเจาะจงด้วยอาการเท่าไร แผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายด้วยอาการเท่าไร เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงด้วยอาการ ๕ แผ่ไปโดยเจาะจงด้วยอาการ ๗ แผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายด้วยอาการ ๑๐ ฯ

เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงด้วยอาการ ๕ เป็นไฉน เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน

ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเกิด ปาณะทั้งปวง ฯลฯ ภูตทั้งปวง บุคคลทั้งปวง ผู้ที่นับเนื่องด้วยอรรถภาพทั้งปวง จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเกิด เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงด้วยอาการ ๕ นี้ ฯ

เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงด้วยอาการ ๗ เป็นไฉน เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงว่า ขอหญิงทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเกิด ชายทั้งปวง ฯลฯ อารยชนทั้งปวง อนารยชนทั้งปวง เทวดาทั้งปวง มนุษย์ทั้งปวง วินิปาติกสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเกิด เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงด้วยอาการ ๗ นี้ ฯ

[๕๗๖] เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายด้วยอาการ ๑๐ เป็นไฉน เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายว่า ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศบูรพาจงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเกิด ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศปัจจิม ฯลฯ ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศอุดร ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศทักษิณ ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศอาคเนย์ ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศพายัพ ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศอีสาน ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศหรดี ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องล่าง ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเกิด ขอปาณะทั้งปวงในทิศบูรพา ฯลฯ ภูต บุคคล ผู้ที่นับเนื่องด้วยอรรถภาพหญิงทั้งปวง ชายทั้งปวง อารยชนทั้งปวง อนารยชนทั้งปวง เทวดาทั้งปวง มนุษย์ทั้งปวง วินิปาติกสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเกิด วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศปัจจิม ฯลฯ วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศอุดร วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศทักษิณ วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศอาคเนย์ วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศพายัพ วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศอีสาน วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศหรดี วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องล่าง วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเกิด เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายด้วยอาการ ๑๐ นี้



เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปสู่สัตว์ทั้งปวงด้วยอาการ ๘ นี้ คือ ด้วยการเว้นความบีบคั้น ไม่บีบคั้นสัตว์ทั้งปวง ๑ ด้วยเว้นการฆ่า ไม่ฆ่าสัตว์ทั้งปวง ๑ ด้วยเว้นการทำให้เดือดร้อน ไม่ทำสัตว์ทั้งปวงให้เดือดร้อน ๑ ด้วยเว้นความย่ำยี ไม่ย่ำยีสัตว์ทั้งปวง ๑ ด้วยการเว้นการเบียดเบียน ไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งปวง ๑ ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร อย่าได้มีเวร ๑ จงเป็นผู้มีสุข อย่ามีทุกข์ ๑ จงมีตนเป็นสุข อย่ามีตนเป็นทุกข์ ๑ จิตชื่อว่าเมตตาเพราะรัก ชื่อว่าเจโตเพราะคิดถึงธรรมนั้น ชื่อว่าวิมุตติเพราะพ้นจากพยาบาทและปริยฐานกิเลสทั้งปวง จิตมีเมตตาด้วย เป็นเจโตวิมุตติด้วย เพราะฉะนั้นจึงชื่อว่าเมตตาเจโตวิมุตติ ฯ

[๕๗๗] บุคคลผู้เจริญเมตตาอ่อนน้อมใจไปด้วยศรัทธา ว่าขอสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาปรอง ความเพียรว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยวิริยินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาตั้งสติไว้ เป็นมันว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสตินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาตั้งจิตไว้ ว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสมาธิินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาทราบชัด ด้วยปัญญาว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัญญาธิินทรีย์ อินทรีย์ ๕ ประการนี้เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕ ประการนี้ เป็นภาวนาของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเจริญเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕ ประการนี้เป็นพหุกรรมของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลทำให้มากซึ่งเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕ ประการนี้ เป็นอสังการของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมประดับเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕

ประการนี้ เป็นบริวารของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมปรุ้งแต่งเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕ ประการนี้ เป็นบริวารของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมห้อมล้อมเมตตาเจโตวิมุตติดีแล้วด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕ ประการนี้ เป็นอาเสวนะ เป็นภาวนา เป็นพหุสิกกรรม เป็นอสังการ เป็นบริวาร เป็นบริวาร เป็นความบริบูรณ์ เป็นสหระศ เป็นสหชาติ เป็นความเกี่ยวข้อง เป็นสัมปยุต เป็นความเล่นไป เป็นความผ่องใส เป็นความตั้งอยู่ดี เป็นความพ้นวิเศษ เป็นความเห็นว่าเป็นละเอียดยของเมตตาเจโตวิมุตติ เมตตาเจโตวิมุตติอันบุคคลทำให้เป็นดังยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนื่อง ๆ สัมสมแล้ว ปรารภดีแล้ว เจริญดีแล้ว อธิษฐานดีแล้ว ดำเนินขึ้นไปดีแล้ว พ้นวิเศษแล้ว ย่อมยังบุคคลนั้นให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๗๘] ผู้เจริญเมตตาย่อมไม่หวั่นไหวไปในความไม่มีศรัทธา ด้วยมนสิการว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธาพละ ผู้เจริญเมตตาย่อมไม่หวั่นไหวไปในความเกียจคร้าน ด้วยมนสิการว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยวิริยพละ ผู้เจริญเมตตาย่อมไม่หวั่นไหวไปในความประมาท ด้วยมนสิการว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสติพละ ผู้เจริญเมตตาย่อมไม่หวั่นไหวไปในอุทธัจจะ ด้วยมนสิการว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสมาธิพละ ผู้เจริญเมตตาย่อมไม่หวั่นไหวไปในอวิชชา ด้วยมนสิการว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัญญาพละ พละ ๕ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยพละ ๕ ประการนี้ ... เมตตาเจโตวิมุตติอันบุคคลทำให้เป็นดังยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง



ตั้งไว้เนือง ๆ สั่งสมแล้ว พรารถดีแล้ว เจริญดีแล้ว ดำเนินขึ้นไปดีแล้ว อริชฐาน  
ดีแล้ว พันวิเศษแล้ว ย่อมยังบุคคลนั้นให้เกิด ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๗๙] ผู้เจริญเมตตาตั้งสติไว้มั่นว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร  
มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสติสัมโพชฌงค์ ผู้เจริญเมตตา  
เลือกเฟ้นด้วยปัญญาว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ฯลฯ ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยธรรมวิจยสัมโพชฌงค์ ผู้เจริญ  
เมตตาประกอบความเพียรไว้ว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ฯลฯ ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยวิริยสัมโพชฌงค์ ผู้เจริญเมตตา  
ระงับความเร้าร้อนว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ฯลฯ ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปีติสัมโพชฌงค์ ผู้เจริญเมตตา  
ระงับความคิดชั่วหยาบไว้ว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ฯลฯ ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ ผู้เจริญ  
เมตตาตั้งจิตไว้ว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ฯลฯ ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสมาธิสัมโพชฌงค์ ผู้เจริญเมตตา  
ย่อมวางเฉยกิเลสทั้งหลายด้วยญาณว่า ขอสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้ไม่มีเวร  
จึงมีความปลอดโปร่ง จึงมีสุขเกิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยอุเบกขาสัมโพชฌงค์ โพชฌงค์  
๗ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโต  
วิมุตติด้วยโพชฌงค์ ๗ ประการนี้ ... เมตตาเจโตวิมุตติอันบุคคลทำให้เป็น  
ดังยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนือง ๆ สั่งสมแล้ว พรารถดีแล้ว เจริญดีแล้ว  
อริชฐานดีแล้ว ดำเนินขึ้นไปดีแล้ว พันวิเศษแล้ว ย่อมยังบุคคลนั้นให้เกิด  
ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๐] ผู้เจริญเมตตาย่อมเห็นชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร  
มีความปลอดโปร่ง มีสุขเกิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาทิฐิ ผู้เจริญเมตตาย่อมดำริโดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาสังกัปปะ ผู้เจริญเมตตาย่อมกำหนดโดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาวาจา ผู้เจริญเมตตาย่อมตั้งการงานไว้โดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมากัมมันตะ ผู้เจริญเมตตาย่อมชำระอาชีวะให้ขาวผ่องโดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาอาชีวะ ผู้เจริญเมตตาย่อมระคองความเพียรไว้โดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาวายามะ ผู้เจริญเมตตาย่อมตั้งสติไว้โดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาสติ ผู้เจริญเมตตาย่อมตั้งไว้โดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาสมาธิ องค์มรรค ๘ ประการนี้เป็นอาเสวนะของเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้เป็นภาวนาของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเจริญเมตตาเจโตวิมุตติด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้เป็นพหุสิทธิ์ของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมทำให้มากซึ่งเมตตาเจโตวิมุตติด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้เป็นอสังการของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมประดับเมตตาเจโตวิมุตติ ด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้เป็นบริวารของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมปรุ้งแต่งเมตตาเจโตวิมุตติด้วย องค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้เป็นบริวารของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมห้อมล้อมเมตตาเจโตวิมุตติด้วยดี ด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้เป็นอาเสวนะ เป็นภาวนา



เป็นพลีหุกรรม เป็นอสังการ เป็นบริขาร เป็นบริวาร เป็นความบริบูรณ์ เป็นสหระต เป็นสหชาติ เป็นความเกี่ยวข้อง เป็นสัมปยุต เป็นความเล่นไป เป็นความเผ่งใส เป็นความตั้งอยู่ด้วยดี เป็นความพ้นวิเศษ เป็นความเห็นว่า นี่ละเอียดยของเมตตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลทำให้เป็นดังยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนื่อง ๆ สัมสมแล้ว ประารถดีแล้ว เจริญดีแล้ว อริชฐานดีแล้ว ดำเนินขึ้นไปดีแล้ว พ้นวิเศษแล้ว ย่อมยังบุคคลนั้นให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๑] เมตตาเจโตวิมุตติ แผ่ไปด้วยอาการ ๘ นี้ คือ ด้วยการเว้นความบีบคั้น ไม่บีบคั้น ๑ ด้วยเว้นการฆ่า ไม่ฆ่า ๑ ด้วยเว้นการทำให้เดือดร้อน ไม่ทำให้เดือดร้อน ๑ ด้วยเว้นความย่ำยี ไม่ย่ำยี ๑ ด้วยเว้นการเบียดเบียน ไม่เบียดเบียน ๑ ซึ่งปาณะทั้งปวง ภูตทั้งปวง บุคคลทั้งปวง สัตว์ผู้นับเนื่องด้วยอรรถภาพทั้งปวง หญิงทั้งปวง ชายทั้งปวง อารยชนทั้งปวง อนารยชนทั้งปวง เทวดาทั้งปวง มนุษย์ทั้งปวง วินิปาติกสัตว์ทั้งปวง ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงจะเป็นผู้ไม่มีเวร อย่างมีเวรกันเกิด ๑ จงมีความสุข อย่างมีความสุขเกิด ๑ จงมีตนเป็นสุข อย่างมีตนเป็นทุกข์เกิด ๑ จิตชื่อว่าเมตตาเพราะรักวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงชื่อว่าเจโตเพราะคิดถึงธรรมนั้น ชื่อว่าวิมุตติเพราะพ้นจากพยาบาทและปรัญฐานกิเลสทั้งปวง จิตมีเมตตาด้วยเป็นเจโตวิมุตติด้วย เพราะฉะนั้นจึงชื่อว่าเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลผู้เจริญเมตตาย่อมโน้มใจไปด้วยศรัทธาว่า ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงจะเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธินทรีย์ ฯลฯ ย่อมให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๒] เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปด้วยอาการ ๘ นี้ คือ ด้วยการเว้นความบีบคั้น ไม่บีบคั้น ๑ ด้วยเว้นการฆ่า ไม่ฆ่า ๑ ด้วยเว้นการทำให้เดือดร้อน ไม่ทำให้เดือดร้อน ๑ ด้วยเว้นความย่ำยี ไม่ย่ำยี ๑ ด้วยเว้นการเบียดเบียน ไม่เบียดเบียน ๑ ซึ่งสัตว์ทั้งปวงในทิศบูรพา ในทิศปัจจิม ในทิศอุดร ในทิศทักษิณ ในทิศอาคเนย์ ในทิศพายัพ ในทิศอีสาน ในทิศหรดี ในทิศเบื้องต่ำ ในทิศเบื้องบน ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร อย่างมีเวรกัน

เกิด ๑ จงมีความสุข อย่ามีความสุขทุกข์เกิด ๑ จงมีตนเป็นสุข อย่ามีตนเป็นทุกข์  
เกิด ๑ จิตชื่อว่าเมตตาเพราะรักสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน ชื่อว่าเจโตเพราะ  
คิดถึงธรรมนั้น ชื่อว่าวิมุตติเพราะหลุดพ้นจากพยาบาทและปริยฐานกิเลส  
ทั้งปวง จิตมีเมตตาด้วย เป็นเจโตวิมุตติด้วย เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่าเมตตา  
เจโตวิมุตติ บุคคลผู้เจริญเมตตา ย่อมโน้มใจไปด้วยศรัทธาว่า ขอสัตว์ทั้งปวง  
ในทิศเบื้องบนจงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้ เมตตา  
เจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธินทรีย์ ฯลฯ ย่อมให้เกิด (ให้รุ่งเรือง)  
ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๓] เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปด้วยอาการ ๘ นี้ คือ ด้วยการเว้นความ  
บีบคั้น ไม่บีบคั้น ๑ ด้วยเว้นการฆ่า ไม่ฆ่า ๑ ด้วยเว้นการทำให้เดือดร้อน  
ไม่ทำให้เดือดร้อน ๑ ด้วยเว้นความย่ำยี ไม่ย่ำยี ๑ ด้วยเว้นการเบียดเบียน  
ไม่เบียดเบียน ๑ ซึ่งปาณะทั้งปวง ภูตทั้งปวง บุคคลทั้งปวง สัตว์ผู้นับเนื่องด้วย  
อรรถาทั้งปวง หญิงทั้งปวง ชายทั้งปวง อารยชนทั้งปวง อนารยชนทั้งปวง  
เทวดาทั้งปวง มนุษย์ทั้งปวง วินิปาติกสัตว์ทั้งปวง ในทิศบูรพา ในทิศปัจจิม  
ในทิศอุดร ในทิศทักษิณ ในทิศอาคเนย์ ในทิศพายัพ ในทิศอีสาน ในทิศหรดี  
ในทิศเบื้องต่ำ ในทิศเบื้องบน ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศบูรพา จงเป็นผู้  
ไม่มีเวร อย่ามีเวรกันเกิด ๑ จงมีความสุข อย่ามีความสุขทุกข์เกิด ๑ จงมีตน  
เป็นสุข อย่ามีตนเป็นทุกข์เกิด ๑ จิตชื่อว่าเมตตาเพราะรักวินิปาติกสัตว์ทั้ง  
ปวงในทิศเบื้องบน ชื่อว่าเจโตเพราะคิดถึงธรรมนั้น ชื่อว่าวิมุตติเพราะพ้นจาก  
พยาบาทและปริยฐานกิเลสทั้งปวง จิตมีเมตตาด้วย เป็นเจโตวิมุตติด้วย  
เพราะฉะนั้นจึงชื่อว่า เมตตาเจโตวิมุตติ ฯ

[๕๘๔] บุคคลผู้เจริญเมตตา ย่อมโน้มใจไปด้วยศรัทธาว่าขอวินิปาติก-  
สัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด  
ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาปรคอง  
ความเพียรไว้ว่า ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร  
มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วย  
วิริยินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาตั้งสติไว้มั่น ฯลฯ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้ว



ด้วยสตินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาตั้งจิตมั่น ฯลฯ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรม แล้วด้วยสมาธิทรีย์ ผู้เจริญเมตตารู้ชัดด้วยปัญญา ฯลฯ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัญญาธิทรีย์ อินทรีย์ ๕ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ ฯลฯ ย่อมให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๕] ผู้เจริญเมตตาไม่หวั่นไหวไปในการเป็นผู้ไม่มีศรัทธา ด้วยมนสิการว่า ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธา-พละ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาไม่หวั่นไหวไปในการเกียจคร้าน เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยวิริยพละ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาไม่หวั่นไหวไปในการประมาท เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสติพละ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาไม่หวั่นไหวไปในการอุทธัจจะ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสมาธิพละ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาไม่หวั่นไหวไปในการอวิชชา เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัญญาพละ พละ ๕ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยพละ ๕ ประการนี้ ฯลฯ ย่อมให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๖] ผู้เจริญเมตตาตั้งสติไว้มั่นว่า ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสติสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาเลือกเฟ้นด้วยปัญญา เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยธรรมวิจยสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาประกอบความเพียรไว้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยวิริย-สัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาระงับความเร่าร้อนไว้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปีติสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาระงับความชั่วหยาบไว้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาตั้งจิตไว้มั่น เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสมาธิสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาว่างเฉยกิเลสทั้งปวงด้วยญาณ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอัน

อบรมแล้วด้วยอุเบกขาสัมโพชฌงค์ โพชฌงค์ ๗ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของ  
เมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยโพชฌงค์ ๗ ประการ  
นี้ ฯลฯ ย่อมให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๗] ผู้เจริญเมตตาย่อมเห็นโดยชอบว่า ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวง  
ในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้ เมตตา-  
เจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาทิฐิ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาดำริโดยชอบ  
เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาสังกัปปะ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตา  
กำหนดโดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาวาจา ฯลฯ  
ผู้เจริญเมตตาดังการงานไว้โดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วย  
สัมมากัมมันตะ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาชำระอาชีวะให้ผ่องแผ้วโดยชอบ เมตตา-  
เจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาอาชีวะ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาประคอง  
ความเพียรไว้โดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาวายามะ  
ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาดังสติไว้โดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วย  
สัมมาสติ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาดังมโนโดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรม  
แล้วด้วยสัมมาสมาธิ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโต  
วิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ ฯลฯ องค์  
มรรค ๘ ประการนี้ เป็นบริวารของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลห้อมล้อมเมตตา  
เจโตวิมุตติด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นอาเสวนะ  
เป็นภาวนา เป็นพหุสิทธิ์ เป็นอสังการ เป็นบริหาร เป็นบริวาร เป็นความ  
บริบูรณ์ เป็นสหระต เป็นสหชาติ เป็นความเกี่ยวข้อง เป็นสัมปยุต เป็นความ  
เล่นไป เป็นความผ่องใส เป็นความดำรงมั่น เป็นความพิเศษ เป็นความ  
เห็นว่าเป็นละเอียดยของเมตตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลทำให้เป็นดังยาน ทำให้เป็น  
ที่ตั้ง ตั้งไว้เนื่อง ๆ สั่งสมแล้ว ปราภวดีแล้ว เจริญดีแล้ว อธิษฐานดีแล้ว ดำเนิน  
ขึ้นไปดีแล้ว พิเศษแล้ว ย่อมยังบุคคลนั้นให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง  
ให้สว่างไสว ฯ

จบเมตตากถา ฯ



# บทเจริญพระพุทธรูป\*

## บูชาพระรัตนตรัย

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา, พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ ฯ

(กราบ ๑ ครั้ง)

สัพพัญญูโต ภะคะวะตา ธัมโม, ธัมมัง นะมัสสามิ ฯ

(กราบ ๑ ครั้ง)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สังฆัง นะมามิ ฯ

(กราบ ๑ ครั้ง)

\*บทเจริญพระพุทธรูป ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๑ สืบสานพระราชปณิธาน “ธรรมราชินี”

# บทนอบน้อมพระผู้มีพระภาคเจ้า

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ

## พระไตรสรณคมน์

พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ

ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ

สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ

ทุติยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ

ตะติยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ



# นมการลิตธิคาถา

## สัมพุทเธ

สัมพุทเธ อัญญะวิสัยจะ  
ปัญจะสะตะสะหัสสานิ  
เตสัง รัมมัญจะ สังขัญจะ  
นะมะการานุภาเวนะ  
อะเนกา อันตะรายาปิ

สัมพุทเธ ปัญจะปัญญาสัยจะ  
ทะสะสะตะสะหัสสานิ  
เตสัง รัมมัญจะ สังขัญจะ  
นะมะการานุภาเวนะ  
อะเนกา อันตะรายาปิ

สัมพุทเธ นะวุตตะระสะเต  
วิสะติสะตะสะหัสสานิ  
เตสัง รัมมัญจะ สังขัญจะ  
นะมะการานุภาเวนะ  
อะเนกา อันตะรายาปิ

ท้าวทะสัยจะ สะหัสสะเก  
นะมามิ สิริสา อะหัง  
อาทะเรนนะ นะมามิหัง  
หันตฺวา สัพเพ อุปัททะเว  
วินัสสันตุ อะเสสะโต ฯ

จะตุวิสะติสะหัสสะเก  
นะมามิ สิริสา อะหัง  
อาทะเรนนะ นะมามิหัง  
หันตฺวา สัพเพ อุปัททะเว  
วินัสสันตุ อะเสสะโต ฯ

อัญญะจัตตาฬิสะสะหัสสะเก  
นะมามิ สิริสา อะหัง  
อาทะเรนนะ นะมามิหัง  
หันตฺวา สัพเพ อุปัททะเว  
วินัสสันตุ อะเสสะโต ฯ

# นมการสืทธิคาถา

## โย จักขุมา

โย จักขุมา โมหะมะลาปะกัฏฐ  
สามัง วะ พุทโธ สุกะโต วิมุตโต  
มารัสสะ ปาสา วินิโมจะยันโต  
ปาเปสี เขมัง ชะนะตัง วิเนยยัง ฯ  
พุทัง ะรันตัง สิริสะ นะมามิ  
โลกัสสะ นาถัญจะ วินายะกัญจะ  
ตันเตชะสา เต ชะยะสืทธิ โหตุ  
สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมนตุ ฯ

ธัมโม ะโซ โย วียะ ตัสสะ สัตถุ  
ทัสเสสิ โลกัสสะ วิสุทธิมัคคัง  
นียยานิโก ธัมมะธะรัสสะ ธารี  
สาตาเวโห สันติกะโร สุจิณโณ ฯ  
ธัมมัง ะรันตัง สิริสะ นะมามิ  
โมหัพปะทาลัง อุปะสันตะทาหัง  
ตันเตชะสา เต ชะยะสืทธิ โหตุ  
สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมนตุ ฯ

สัทธัมมะเสนา สุกะตานุโค โย  
โลกัสสะ ปาปุปะกิเลสะเซตา  
สันโต สะยัง สันตินิโยชะโก จะ  
สัฎฐาชาตะธัมมัง วิทิตัง กะโรติ ฯ  
สังฆัง ะรันตัง สิริสะ นะมามิ  
พุทธานุพุทัง สะมะสีละทิฏฐัง  
ตันเตชะสา เต ชะยะสืทธิ โหตุ  
สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมนตุ ฯ



## นโมการอัญญกคาถา

นะโม อะระหะโต สัมมา-	สัมพุทฺธัสสะ มะเหลิโน
นะโม อุตตะมะธัมมัสสะ	สํวากขาตัสสะเว เตนิระ
นะโม มะหาสังฆัสสาปิ	วิสุทฺธะสีละทิฏฐิโน
นะโม โอมัตถยารัถัสสะ	ระตะนัตตะยัสสะ สารุกัง
นะโม โอมะกาตีสสะ	ตัสสะ วัตถุตตะยัสสะปิ
นะโมการัปปะภาเวนะ	วิคัจฉันตุ อุปัททเว
นะโมการานุภาเวนะ	สุวัตถิ โหตุ สัพพะทา
นะโมการัสสะ เตเชนะ	วิริมิหิ โหมิ เตชะวา ฯ

## บทขัตติมมจักกัปปวัตตนสูตร

อะนุตตะรัง อะภิสัมโพธิ	สัมพุชฌิตฺวา ตะถาคะโต
ปะฐะมัง ยัง อะเทเสสิ	ธัมมะจักกััง อะนุตตะรัง
สัmmะเทวะ ปะวัตเตนโต	โลเก อปปะฏิวัตติยัง
ยัตถากขาตา อุกโธ อันตา	ปะฏิปัตติ จะ มัชฌิมา
จะตุสํวาริยะสัจเจสุ	วิสุทฺธัง ญาณะทัสสะนัง
เทสิตัง ธัมมะราเชนะ	สัmmาสัมโพธิกิตตะนัง
นาเมนะ วิสสุตัง สุตตัง	ธัมมะจักกัปปะวัตตะนัง
เวยยากะระณะปาฐะนะ	สังคีตันตัมภะณามะ เส ฯ

## ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภะคะวา, พาราณสียัง วิหะระติ,  
อิสิปะตะเน มิคะทาเย ฯ ตัตตระ โข ภะคะวา ปญฺจะวัคคิเย ภิกขุ อามันเตสิ ฯ

เทวเม ภิกขเว อันตา ปัพพะชิเตนะ นะ เสวิตัพพา, โย จายัง กาเมสุ  
กามะสุขัลลิกานุโยโค, หิโน คัมโม โปถุชชะนิโก อะนาระโย อนัตถะสัณฺหิโต,  
โย จายัง อัตตะกิลมะถานุโยโค, ทุกโข อะนาระโย อนัตถะสัณฺหิโต ฯ

เอเต เต ภิกขเว อุโก อันเต อะนุปะคัมมะ, มัชฌิมา ปะฏิปะทา  
ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทฺธา, จักขุกระระณี ญาณะกระระณี อุปะสมะมายะ  
อะภิญญายะ สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ ฯ

กะตะมา จะ ส่า ภิกขเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ  
อะภิสัมพุทฺธา, จักขุกระระณี ญาณะกระระณี อุปะสมะมายะ อะภิญญายะ  
สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ ฯ

อะยะเมวะ อะริโย อัญฺจํคิโก มัคโค ฯ เสยยะถิทัง ฯ สัมมาทิฏฺฐิ  
สัมมาสังกัปปो สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว, สัมมาวายาโม  
สัมมาสะติ สัมมาสะมาธิ ฯ

อะยัง โข ส่า ภิกขเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ  
อะภิสัมพุทฺธา, จักขุกระระณี ญาณะกระระณี อุปะสมะมายะ อะภิญญายะ  
สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ ฯ

อิทัง โข ปะนะ ภิกขเว ทุกขัง อะริยะสัจจัง ฯ ชาตีปิ ทุกขา ชะราปิ  
ทุกขา มะระณัมปิ ทุกขัง, โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปิ ทุกขา,  
อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ  
ตัมปิ ทุกขัง, สังขิตเตนะ ปญฺจุปาทานักขันธา ทุกขา ฯ

อิทัง โข ปะนะ ภิกขเว ทุกขะสมุททะโย อะริยะสัจจัง ฯ ยายัง ตัณหา  
โปโนพพะวิกา นันทิราคะสะหะคะตา ตัตตระ ตัตถารากิณันทินี ฯ เสยยะถิทัง ฯ  
กามะตัณหา ภะวะตัณหา วิภะวะตัณหา ฯ



อิหัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะ อริยะะสัจจัง ฯ โย ตัสสาเยวะ  
ตัณหาเย อะเสสะวิราคะนิโรธะ จาโค ปะภินิสสัคโค มุตติ อะนาละโย ฯ

อิหัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อริยะะสัจจัง ฯ  
อะยะเมวะ อะริโย อัญ्ञัณฺโณ มัคโค ฯ เสยยะถิทัง ฯ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปो  
สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว, สัมมาวายาโม สัมมาสะติ  
สัมมาสมาธิ ฯ

อิหัง ทุกขัง อริยะะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ,  
จักขุ อุทะปาติ ญานัง อุทะปาติ ปัญญา อุทะปาติ วิชา อุทะปาติ อาโลโก  
อุทะปาติ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อริยะะสัจจัง ปะริญญะยันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ  
อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ, จักขุ อุทะปาติ ญานัง อุทะปาติ ปัญญา อุทะปาติ  
วิชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อริยะะสัจจัง ปะริญญาตันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ  
อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ, จักขุ อุทะปาติ ญานัง อุทะปาติ ปัญญา อุทะปาติ  
วิชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติ ฯ

อิหัง ทุกขะสะสมุทะโย อริยะะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ  
ัมเมสุ, จักขุ อุทะปาติ ญานัง อุทะปาติ ปัญญา อุทะปาติ วิชา อุทะปาติ  
อาโลโก อุทะปาติ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะสะสมุทะโย อริยะะสัจจัง ปะหาตัพพันติ เม ภิกขะเว,  
ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุ อุทะปาติ ญานัง อุทะปาติ ปัญญา  
อุทะปาติ วิชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะสะสมุทะโย อริยะะสัจจัง ปะทีนันติ เม ภิกขะเว,  
ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ, จักขุ อุทะปาติ ญานัง อุทะปาติ ปัญญา  
อุทะปาติ วิชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติ ฯ

อิทัง ทุกขะนิโรธो อริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อณะนุสสุเตสุ  
ธัมเมสุ, จักขุ อุตตะปาติ ญาณัง อุตตะปาติ ปัญญา อุตตะปาติ วิชชา อุตตะปาติ  
อาโลโก อุตตะปาติ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธอ อริยะสัจจัง สัจฉิกาตัพพันติ เม ภิกขะเว,  
ปุพเพ อณะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุ อุตตะปาติ ญาณัง อุตตะปาติ ปัญญา  
อุตตะปาติ วิชชา อุตตะปาติ อาโลโก อุตตะปาติ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธอ อริยะสัจจัง สัจฉิกะตันติ เม ภิกขะเว,  
ปุพเพ อณะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุ อุตตะปาติ ญาณัง อุตตะปาติ ปัญญา  
อุตตะปาติ วิชชา อุตตะปาติ อาโลโก อุตตะปาติ ฯ

อิทัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ  
อณะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ จักขุ อุตตะปาติ ญาณัง อุตตะปาติ ปัญญา อุตตะปาติ  
วิชชา อุตตะปาติ อาโลโก อุตตะปาติ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อริยะสัจจัง ภาเวตัพพันติ  
เม ภิกขะเว, ปุพเพ อณะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุ อุตตะปาติ ญาณัง อุตตะปาติ  
ปัญญา อุตตะปาติ วิชชา อุตตะปาติ อาโลโก อุตตะปาติ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อริยะสัจจัง ภาวิตันติ  
เม ภิกขะเว, ปุพเพ อณะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุ อุตตะปาติ ญาณัง อุตตะปาติ  
ปัญญา อุตตะปาติ วิชชา อุตตะปาติ อาโลโก อุตตะปาติ ฯ

ยาวะกัวิญจะ เม ภิกขะเว อิมะสุ จะตุสุ อริยะสัจเจสุ, เอวันติปะริวัณ्हัง  
ท้าวทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง นะ สุวิสุทธัง อะโหสิ ฯ

เนวะ ตาวาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพรัทมะเก  
สัสสะมะณะพรัทมะณียา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย, อะนุตตะรัง  
สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทโธ ปัจจัญญาสิง ฯ

ยะโต จะ โข เม ภิกขะเว อิมะสุ จะตุสุ อริยะสัจเจสุ, เอวันติปะริวัณ्हัง  
ท้าวทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง สุวิสุทธัง อะโหสิ ฯ



อะถาหัง ภิกขเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพรัหฺมะเก  
สัสสะมะณะพฺร่าหฺมะณียา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย อะนุตตะรัง  
สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทฺโธ ปัจจัญญาสิง ฯ

ญาญญจะ ปะนะ เม ทัสสะนัง อุทะปาติ, อะกุปปา เม วิมุตติ,  
อะยะมันติมา ชาติ, นัตถิทานิ पुณฺณพะโวติ ฯ

อิทมะโวจะ ภะคะวา ฯ อตตะมะนา ปัญจะวัคคิยา ภิกขุ ภะคะวะโต  
ภาสีตัง อะภินันฺทุง ฯ อิมัสมิญจะ ปะนะ เวยยากะระณัสสัมภัง ภาณูญะมานะ,  
อายัสมะโต โกณฑัญญัสสะ วิระชัง วิตะมะลัง ธัมมะจักขุง อุทะปาติ, ยังกิญจิ  
สมุททะยะธัมมัง สัพพันตัง นิโรธะธัมมันติ ฯ

ปะวัตติเต จะ ภะคะวะตา ธัมมะจักเก, ภูมมา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุ,  
เอตัมภะคะวะตา พาราณะสิยัง อัสสีปะตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง ธัมมะจักกัง  
ปะวัตติตัง, อัปปะฏิวัตติยัง สะมะเณนะ วา พฺร่าหฺมะเณนะ วา เทเวนะ วา  
มาเรนะ วา พฺรหฺมึนา วา เกนะจิ วา โลกัสสมินติ ฯ

ภูมานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา, จาตุम्मะหาราชิกา เทวา  
สัททะมะนุสสาเวสุ ฯ จาตุम्मะหาราชิกานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา, ตาวะติงสา  
เทวา สัททะมะนุสสาเวสุ ฯ ตาวะติงसानัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา, ยามา  
เทวา สัททะมะนุสสาเวสุ ฯ ยามานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา, ตุสิตา เทวา  
สัททะมะนุสสาเวสุ ฯ ตุสิตานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา, นิมมานะระตี เทวา  
สัททะมะนุสสาเวสุ ฯ นิมมานะระตีนัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา,  
ปะระนิมมิตะวะสะวัตตี เทวา สัททะมะนุสสาเวสุ ฯ ปะระนิมมิตะวะสะวัตตีนัง  
เทวานัง สัททัง สุตฺวา, พฺรหฺมะกายิกา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุ ฯ

เอตัมภะคะวะตา พาราณะสิยัง อัสสีปะตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง  
ธัมมะจักกัง ปะวัตติตัง, อัปปะฏิวัตติยัง สะมะเณนะ วา พฺร่าหฺมะเณนะ วา  
เทเวนะ วา มาเรนะ วา พฺรหฺมึนา วา เกนะจิ วา โลกัสสมินติ ฯ

อิติหะ เตนะ ชะณนะ เตนะ มุหุตเตนะ, ยาวะ พรัหฺมะโลกา สัทโท  
อัพภุคคัจฉิ ฯ อะยฺญจะ ทะสะสะหฺสสี โลกะธาตุ, สังกัมปิ สัมปะกัมปิ  
สัมปะเวริ ฯ อัปปะมาโณ จะ โอะฬาโร โอะภาโส โลกะ ปาตุระโหสิ, อะติกกัมเมวะ  
เทวานัง เทวานุภาวัง ฯ

อะถะโข ภาคะวา อุทานัง อุทาเนสิ, อัญญาสิ ะตะ โภ โภณทัณฺณโย  
อัญญาสิ ะตะ โภ โภณทัณฺณโยติ ฯ

อิติหิทัง आयัสมะโต โภณทัณฺณยฺสสะ, อัญญาโภณทัณฺณโยเตววะ นามัง  
อะโหสิตีติ ฯ

## มงคลสูตร

พะหุ เทวา มะนุสสา จะ  
อากังขะมานา โสถถานัง

อะเสวะนา จะ พาลานัง

ปุชา จะ ปุชนะนียานัง

ปะฏิรูปะเทสะวาโส จะ

อิตตะสัมมาปะณิธิ จะ

พาหุสัจจัญจะ สิปปัญจะ

สุภาสิตา จะ ยา วาจา

มาตาปิตุอุปัฏฐานัง

อะนาคุลา จะ กัมมันตา

ทานัญจะ ธัมมะจะริยา จะ

อะนะวัชชานิ กัมมานิ

อาระตี วิระตี ปาปา

อัปปะมาโท จะ ธัมเมสุ

การะโว จะ นิวาโต จะ

กาเลนะ ธัมมัสสะวะนัง

มังคะลานิ อะจินตะยุง

พรัหฺมิ มังคะละมุตตะมัง ฯ

ปีณชิตานัญจะ เสวะนา

เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ

ปุพเพ จะ กะตะปุญฺญะตา

เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ

วินะโย จะ สุสิกขิโต

เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ

ปุตตะทารัสสะ สังกะโห

เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ

ญาคะกานัญจะ สังกะโห

เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ

มัชชะปาณา จะ สัณฺญะโม

เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ

สันตุฏฐี จะ กะตัญญูตา

เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ



ขันตี จะ โสวะจัสสะตา  
กาเลนะ ธัมมะสากัจฉา  
ตะโป จะ พรัหมะจะริยัญจะ  
นิพพานะสังฆิกิริยา จะ  
บุญฐัสสะ โลกะธัมเมหิ  
อะโสกัง วิระชัง เขมัง  
เอตาทิสานิ กัตถวานะ  
สัพพัตถะ โสตถิง คัจฉันติ

สมะณานัญจะ ทัสสะนัง  
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ  
อะริยะะสัจจานะ ทัสสะนัง  
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ  
จิตตัง ยัสสะ นะ กัมปะติ  
เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ  
สัพพัตถะมะปะราชาทา  
ตันเตสัง มังคะละมุตตะมันติ ฯ

## รตนสูตร (ย่อ)

ยังกิญจิ วิตตัง อิธะ วา หุรัง วา  
สัคเคสุ วา ยัง ระตะนัง ปะณีตัง  
นะ โน สมะมัง อตถิ ตะถาคะเตนะ  
อิทัมปิ พุทธะ ระตะนัง ปะณีตัง  
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ  
ชะยัง วิราคัง อะมะตัง ปะณีตัง  
ยะทังขณะคา สักกัยะมุนี สะมาหิโต  
นะ เตนะ ธัมเมนะ สัมมัตถิ กิญจิ  
อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง  
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ  
ยัมพุทธะเสฏโฐ ปะริวัณณะยิ สุกัง  
สะมาธิมานันตะริกัณณะมาหุ  
สะมาธินา เตนะ สะโม นะ วิชชะติ  
อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง  
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ

เย ปุคคะลา อัญญะ สะตัง ปะสัณฐา  
จัตตาริ เอตานิ ยุกานิ โหนติ  
เต ทักขิณียา สุกะตัสสะ สาวะกา  
เอเตสุ ทินนานิ มะหัพพะลานิ  
อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง  
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ

เย สุปปะยุตตา มะณะสา ทัพเพนะ  
นิกกามิโน โคตะมะสาสะนัมहि  
เต ปัตติปัตตา อะมะตัง วิคัยหะ  
ลัทธิรา มุธา นิพพุตัง ภูณชะมานา  
อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง  
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ

ชีณัง ปุราณัง นะวัง นัตถิ สัมภะวัง  
วิรัตตะจิตตายะติเก ภาวะสัมมิง  
เต ชีณะพีชา อะวิรุฬ्हิฉันทา  
นิพพันติ ธีรา ยะถายัมปะทีโป  
อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง  
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ



## กรณียเมตตสูตร

กระระณียะมัตถะกุสะเลนะ

สัฏโฏ อุชฺฐ จะ สุหุชฺฐ จะ  
สันตฺตสสะโก จะ สุภะโร จะ  
สันตินทริโย จะ นิปะโก จะ  
นะ จะ ขุพทัง สะมาจะเร กิณฺณจิ  
สุขิโน วา เขมิโน โหนตฺ  
เย เกจิ ปาณะภูตฺตติ  
ทีฆา วา เย มะหันทา วา  
ทีฆฐา วา เย จะ อะทีฆฐา  
ภูตา วา สัมภะเวสี วา  
นะ ปะโร ปะรัง นิกุพเพถะ  
พียาโรสะนา ปะฐิฆะสัณฺณยา  
มาตา ยะถา นิยัง ปุตตัง  
เอวัมปิ สัพพะภูเตสุ  
เมตตัญจะ สัพพะโลกัสสิมัง  
อุทรัง อะโร จะ ติริยัญจะ  
ติฏฐัญจะรัง นิสินโน วา  
เอตัง สะติง อะธิฏฺเฐยยะ  
ทีฏฺฐิณฺจะ อะนุปะคัมมะ  
กาเมสุ วิเนยยะ เคธัง

ยัณตัง สันตัง ปะทัง อะภิสะเมจจะ  
สุวะโจ จัสสะ มุทุ อะนะติมานิ  
อัปปะกิจโจ จะ สัลละหุกะวุตติ  
อัปปะคัพโภ กุเลสุ อะนะนุคิทโธ  
เยนะ วิณฺณู ปะเร อุปะวะเทยฺยง  
สัพเพ สัตตา ภาวันตฺ สุขิตตตา  
ตะสา วา ถาวะรา วา อะนะวะเสสา  
มัชฌิมา รัสสะกา อะนุกะถฺถา  
เย จะ ทูเร วะสันติ อะวิทูเร  
สัพเพ สัตตา ภาวันตฺ สุขิตตตา  
นาติมัญญะถะ กัตถะจิ นัง กิณฺณจิ  
นาณฺณะมัญญัสสะ ทุกขะมิจเฉยยะ  
อายุสา เอกะปุตตะมะนุรักเข  
มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง  
มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง  
อะสัมพารัง อะเวรัง อะสะปัตตัง  
สะยาโน วา ยาวะตัสสะ วิคะตะมิตโธ  
พรัหฺมะเมตัง วิหารัง อีระมาหุ  
สีละวา ทัสสะเนนะ สัมปันโน  
นะ หิ ชาตุ คัพพะเสยยัง ปุณะเรตติ ฯ

## ขันธปริตร

วิรูปักเขติ เม เมตตัง  
ฉัพฺพยาปุตเตหิ เม เมตตัง  
อะปาหะเกหิ เม เมตตัง  
จะตูปปะเทหิ เม เมตตัง  
มา มัง อะปาหะโก หิงสิ  
มา มัง จะตูปปะโท หิงสิ  
สัพเพ สัตตา สัพเพ ปาณา  
สัพเพ ภัทธานิ ปัสสันตุ

เมตตัง เอราปะเถหิ เม  
เมตตัง กัณหาโคตะมะเกหิ จะ  
เมตตัง ทิปาหะเกหิ เม  
เมตตัง พะหุปปะเทหิ เม  
มา มัง หิงสิ ทิปาหะโก  
มา มัง หิงสิ พะหุปปะโท  
สัพเพ ภูตา จะ เกวะลา  
มา กิณฺณจิ ปาปะมาคะมา

อัปปะมาโน พุทฺโธ, อัปปะมาโน ธัมโม, อัปปะมาโน สังโฆ,  
ปะมาณะวันตานิ สิริงสะปานิ, อะหิ วิจฉิกา สะตะปะที อุณฺณนาภี สะระพู  
มุสิกา, กะตา เม รักษา กะตา เม ปะริตตา, ปะฏิกกะมันตุ ภูตานิ, โสหัง นะโม  
กะคะวะโต, นะโม สัตตันทัง สัมมาสัมพุทธานัง ฯ



## เมตตานิสั่งสวดปาฐะ

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภะคะวา, สาวัตถิยัง วิหะระติ, เชตะวะเน  
อะนาถะปิณฑิกัสสะ อารามे ฯ ตัตถะ โข ภะคะวา ภิกขุ อามันเตสิ ภิกขะโวติ ฯ  
ภะทันเตติ เต ภิกขุ ภะคะวะโต ปัจจัสโสสงฺ ๑ ภะคะวา เอตะทะโวจะ ๑

เมตตายะ ภิกขะเว เจโตวิมุตติยา อาเสวิตายะ ภาวิตายะ พะหุลีกะตายะ,  
ยานีกะตายะ วัตถุกะตายะ อะนุญฺฐิตายะ ปะริจิตายะ สุตตะมารัทธายะ,  
เอกาทะसानิสังสา ปาฎิกังขา ๑ กะตะเม เอกาทะสะ ๑ สุขัง สุขะติ ๑ สุขัง  
ปะฏิพุชชะติ ๑ นะ ปาปะกัง สุขินัง ปัสสะติ ๑ มะนุสสานัง ปิโย โหติ ๑  
อะมะนุสสานัง ปิโย โหติ ๑ เทวะตา รักขันติ ๑ นาสสะ อัคคิ วา วิสัง วา  
สัตถัง วา กะมะติ ๑ ตุวะภูงฺ จิตตัง สะมาธิยะติ ๑ มุขะวัณโณ วิปะสัทธิยะติ ๑  
อะสัมมุฬโห กาลัง กะโรติ ๑ อุตตะริง อัมปะณฺวิชณฺโต พรัหมะโลกุปะโค  
โหติ ๑ เมตตายะ ภิกขะเว เจโตวิมุตติยา อาเสวิตายะ ภาวิตายะ พะหุลีกะตายะ,  
ยานีกะตายะ วัตถุกะตายะ อะนุญฺฐิตายะ ปะริจิตายะ สุตตะมารัทธายะ, อิเม  
เอกาทะसानิสังสา ปาฎิกังขาติ ๑ อิทะมะโวจะ ภะคะวา ๑ อัตตะมะนา เต  
ภิกขุ ภะคะวะโต ภาสีตัง, อะภินันทุนติ ๑

# โมรปริตร

อุเทตะยัญจักขุมา เอกะราชา

หะริสสะวัณโณ ปะฐะวิปปะภาโส

ตัง ตัง นะมัสสามิ หะริสสะวัณณัง ปะฐะวิปปะภาสัง

ตะยัชชะ คุตตา วิหะเรมุ ทิวะสัง

เย พรัหมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม

เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ

นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา

นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา

อิมัง โส ปะริตตัง กัตถวา โมโร จะระติ เอสะนา ฯ

อะเปตะยัญจักขุมา เอกะราชา

หะริสสะวัณโณ ปะฐะวิปปะภาโส

ตัง ตัง นะมัสสามิ หะริสสะวัณณัง ปะฐะวิปปะภาสัง

ตะยัชชะ คุตตา วิหะเรมุ รัตติง

เย พรัหมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม

เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ

นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา

นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา

อิมัง โส ปะริตตัง กัตถวา โมโร วาสะมะกัปปะยิตี ฯ



# จันทปริตตปาฐะ

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภะคะวา, สāvātthiyā viharati, setthaveṇa  
oṇaṇaṇapīṇṭhikāssa, āraṃe ฯ तेन चो पन्ने सम्मयेन जันतिमा เทวะปุตโต  
ราहुนา อะสุรินเทนะ คหิตโต โหติ ฯ อะถะ โข จันติมา เทวะปุตโต ภะคะวันตัง  
อะนุสสะระมานโน ตายัง เวลายัง อิมัง คาลัง อะภาสิ

นะโม เต พุทธะวীরัตถุ

วิปปะมุตโตสิ สัพพะธิ

สัมพาระปะฏิปันโนสมิ

ตัสสะ เม สาระณัง ภะวาติ ฯ

อะถะ โข ภะคะวา จันติมัง เทวะปุตตัง อารัพพะ ราहुง อะสุรินทัง คากายะ  
อัชณะภาสิ

ตะถาคะตัง อะระหันตัง

จันติมา สาระณัง คะโต

ราहु จันทัง ปะมูญจัสสุ

พุทธา โลกานุกัมปะกาติ ฯ

อะถะ โข ราहु อะสุรินโท จันติมัง เทวะปุตตัง มุญจิต्वा ตะระมานะรูป  
เยนะ เวปะจิตติ อะสุรินโท เตนุปะสังกะมิ อุปะสังกะमित्वा สังวิคโค  
โลมะหฺฏฐะชาโต เอกะมันตัง อฏฺฐาสิ ฯ เอกะมันตัง จุตัง โข ราहुง อะสุรินทัง  
เวปะจิตติ อะสุรินโท คากายะ อัชณะภาสิ

กินนุ สันตะระมานโน วะ

ราहु จันทัง ปะมูญจะสิ

สังวิคคะรูปो อาคัมมะ

กินนุ ภิตโต วะ ติฏฐะสีติ ฯ

สัตตะธา เม ผะเล มุทธา

ชีวันโต นะ สุขัง สะเภา

พุทเธคากาภิกิโตมहि

โน จะ มุญเจยยะ จันติมันติ ฯ

## สุริยปริตตปาฐะ

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภะคะวา, สาวัตถิยัง วิหะระติ, เขตตะวะเน  
อะนาถะปิณฑิกัสสะ, อารามे ฯ เตนะ โข ปะนะ สมะเยนะ สุริโย เทวะปุตโต  
ราहुนา อะสุรินเทนนะ คะหิโต โหติ ฯ อะถะ โข สุริโย เทวะปุตโต ภะคะวันตัง  
อะนุสสะระมาโน ตายัง เวลายัง อิมัง คากัง อะภาสิ

นะโม เต พุทธะวีรัตถุ

วิปปะมุตโตสิ สัพพะธิ

สัมพาธะปะฏิปันโนสมิ

ตัสสะ เม สาระณัง ภะวาติ ฯ

อะถะ โข ภะคะวา สุริยัง เทวะปุตตัง อารัพพะ ราहुง อะสุรินทัง คากายะ  
อัมมะภาสิ

ตะถาคะตัง อะระหังตัง

สุริโย สาระณัง คะโต

ราहु สุริยัง ปะมูญจัสสุ

พุทธา โลกานุกัมปะกา ฯ

โย อันธะกาเร ตะมะสี ปะภังกะโร

เวโรจะโน มัณฑะลิ อุกกะเตโข

มา ราहु คิสี จะระมันตะลิกเข

ปะชัง มะมะ ราहु ปะมูญจะ สุริยันติ ฯ

อะถะ โข ราहु อะสุรินโท สุริยัง เทวะปุตตัง มุญจิต์วา ตะระมานะรูปุเ ยนะ  
เวปะจิตติ อะสุรินโท เตนุปะสังกะมิ อุกะสังกะมิต์วา สังวิคโค โลมะหังฐะชา  
โต เอกะมันตัง อัมมฐาสิ ฯ เอกะมันตัง จูตัง โข ราहुง อะสุรินทัง เวปะจิตติ  
อะสุรินโท คากายะ อัมมะภาสิ

กินนุ สันตะระมาโน วะ

ราहु สุริยัง ปะมูญจะสิ

สังวิคคะรูปุเ อาคัมมะ

กินนุ ภิโต วะ ติฏฐะสีติ ฯ

สัตตะธา เม ณะเล มุทธา

ชีวันโต นะ สุขัง สะเภา

พุทเธคาถาภิกิโตมहि

โน จะ มุญเจยยะ สุริยันติ ฯ



## วิญญูกปริตร

อตฺถิ โลเก สึละคุณฺ

เตนนะ สัจเจนะ กาหามิ  
อาวัชชิตฺวา ธัมมะพะลัง  
สัจจะพะละมะวัสสาเย  
สันติ ปักขา อะปัตตตะนา  
มาตา ปิตา จะ นิกขันตา  
สะหะ สัจเจ กะเต มัยหัง  
วัชเชสิ โสพะสะ กะรีสานิ  
สัจเจนะ เม สะโม นตฺถิ

สัจจัง โสเจยยะนุททะยา

สัจจะกิริยะมะนุตตะรัง  
สะริตฺวา ปุพพะเก ชิเน  
สัจจะกิริยะมะกาสะหัง  
สันติ ปาธา อะวัญจะนา  
ชาตะเวทะ ปะฏิกกะมะ  
มะหาปัชชะลิโต สึชี  
อุทะกัง ปัตฺวา ยะถา สึชี  
เอสา เม สัจจะปาระมีติ ฯ

## ธัชคสูตร

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สมะยัง ภะคะวา สาวัตถิยัง วิหะระติ เขตตะวะเน  
อะนาถะปิณฑิกัสสะ อารามे ฯ ตัตตระ โข ภะคะวา ภิกขุ อามันเตสิ ภิกขะโวติ ฯ  
ภะทันเตติ เต ภิกขุ ภะคะวะโต ปัจจัสโสสุง ฯ ภะคะวา เอตะทะโวจะ ฯ

ภูตะบุพพัง ภิกขะเว เทวาสุระสังคาโม สะมุပ္พยัณ्हโ อะโหสิ ฯ อะถะ  
โข ภิกขะเว สักโก เทวานะมินโท เทเว ตาเวตังเส อามันเตสิ ฯ สะเจ มาริสา  
เทวานัง สังคามะคะตานัง อุปปัชเชยยะ ภะยัง วา ฉัมภิตตัตถัง วา โลมะหังโส  
วา ฯ มะเมวะ ตัสมิง สะมะเย ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ มะมัง หิ โว ธะชัคคัง  
อุลโลกะยะตัง ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตตัตถัง วา โลมะหังโส วา โส  
ปะหิยยิสสะติ ฯ โน เจ เม ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ,

อะถะ ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ  
ปะชาปะติสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ยัมภะวิสสะติ  
ภะยัง วา ฉัมภิตตัตถัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ โน เจ  
ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ,

อะถะ วะรุณัสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ วะรุณัสสะ  
หิ โว เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตตัตถัง  
วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ โน เจ วะรุณัสสะ เทวะราชัสสะ  
ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ,

อะถะ อีสานัสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ อีสานัสสะ  
หิ โว เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตตัตถัง  
วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติติ ฯ

ตัง โข ปะนะ ภิกขะเว สักกัสสะ วา เทวานะมินทัสสะ ธะชัคคัง  
อุลโลกะยะตัง ฯ ปะชาปะติสสะ วา เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ฯ  
วะรุณัสสะ วา เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ฯ อีสานัสสะ วา  
เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ฯ ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตตัตถัง  
วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยเยถาปิ โนปิ ปะหิยเยถะ ฯ ตัง กิสสะ เหตุ ฯ



ลักโก หิ ภิกขะเว เทวานะมินโท อะวิตะราโค อะวิตะโทโส อะวิตะโมโห  
ภิกขุ ฉัมภี อุตฺตราสี ปะลาयीติ ฯ อะหังญะ โข ภิกขะเว เอวัง วะทามิ ฯ สะเจ  
ตุ้มหากัง ภิกขะเว อะรัญญะคะตานัง วา รุกขะมูละคะตานัง วา  
สุญญาคาระคะตานัง วา อุปปัชเชยยะ ภายัง วา ฉัมภิตฺตัง วา โลมะหังโส วา  
มะเมวะ ตัสมิง สะมะเย อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

อิติปิ โส ภาคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน  
สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ  
ภาคะวาติ ฯ มะมัง หิ โว ภิกขะเว อะนุสสะระตัง ฯ ยัมภาวิสสะติ ภายัง วา  
ฉัมภิตฺตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ โน เจ มัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ  
อะถะ ธัมมัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

สํวากขาโต ภาคะวะตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก  
โอปะนะยิโก ปังจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ ฯ ธัมมัง หิ โว ภิกขะเว อะนุสสะระตัง ฯ  
ยัมภาวิสสะติ ภายัง วา ฉัมภิตฺตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ โน  
เจ ธัมมัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ อะถะ สังฆัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

สุปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุกุปะฏิปันโน ภาคะวะโต  
สาวะกะสังโฆ ญายะปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ สามิจิปะฏิปันโน  
ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา  
เอสะ ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิณเณยโย  
อัญชะลิกระณีโย อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ ฯ

สังฆัง หิ โว ภิกขะเว อะนุสสะระตัง ฯ ยัมภาวิสสะติ ภายัง วา ฉัมภิตฺตัง  
วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ ตัง กิสสะ เหตุ ฯ ตะถาคะโต หิ ภิกขะเว  
อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิตะราโค วิตะโทโส วิตะโมโห อะภิกขุ อัจฉัมภี  
อะนุตฺตราสี อะปะลาयीติ ฯ อิทะมะโวจะ ภาคะวา อิทัง วัตฺวานะ สุคะโต  
อะถาปะรัง เอตะทะโวจะ สัตถา ฯ

อะรัญญู รุกขะมุเล วา  
อะนุสสะเรถะ สัมพุทธี  
โน เจ พุทธี สะเรยยาถะ  
อะถะ ธัมมัง สะเรยยาถะ  
โน เจ ธัมมัง สะเรยยาถะ  
อะถะ สังฆัง สะเรยยาถะ  
เอวัมพุทธี สะรันตานัง  
ภะยัง วา ฉัมภิตตัง วา

สุญญาคาเร วะ ภิกขะโว  
ภะยัง ตุมหากะ โน สียา  
โลกะเชฏฐัง นระสะกัง  
นียยานิกัง สุเทสิตัง  
นียยานิกัง สุเทสิตัง  
ปุญญักเขตตัง อะนุตตะรัง  
ธัมมัง สังฆัญจะ ภิกขะโว  
โลมะหังโส นะ เหสสะตีติ ฯ

## อนุสตรณปาฐะ

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, วิชชาจะระณะสัมปันโน  
สุคะโต โลกะวิทู, อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ, สัตถา เทวะมะนุสสานัง,  
พุทโธ ภะคะวาติ ฯ

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก, เอหิปัสสิโก,  
โอปะนะยิโก, ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ ฯ

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต  
สาวะกะสังโฆ, ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สามีจิปะฏิปันโน  
ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา,  
เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อาหุเนยโย, ปาหุเนยโย, ทักขิณเณยโย,  
อัญชะลิกระณีโย, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ ฯ



## อาถรรพณ์ปริตร

วิปัสสิสสะ นะมัตถุ	จักขุมนัตัสสะ สิริมะโต
สิขิสสะปิ นะมัตถุ	สัพพะภูตานุกัมปิโน
เวสสะภุสสะ นะมัตถุ	นัหาตะกัสสะ ตะปัสสิโน
นะมัตถุ กะกุสันธัสสะ	มาระเสนปัปะมัททิโน
โกนาคะมะนัสสะ นะมัตถุ	พรัหมะณัสสะ วุสสิมะโต
กัสสะปัสสะ นะมัตถุ	วิปปะมุตตัสสะ สัพพะธิ
อังกิระสัสสะ นะมัตถุ	สัักยะปุตตัสสะ สิริมะโต
โย อิมัง ธัมมะมะเทเสสิ	สัพพะทุกขาปะนุหะนัง
เย จาปิ นิพพุตา โลเก	ยะถาภูตัง วิปัสสิสสุ
เต ชะนา อะปิสุณา	มะหันตา วีตะสาระทา
หิตัง เทวะมะนุสสานัง	ยัง นะมัสสันติ โคตะมัง
วิชชาจะระณะสัมปันนัง	มะหันตัง วีตะสาระทัง
วิชชาจะระณะสัมปันนัง	พุทธัง วันทามะ โคตะมันติ ฯ

## อังคุลิมาลปริตร

ยะโตหัง ภะคินิ อะริยาเย ชาตียา ชาโต, นาภิชานามิ สันญิจจจะ ปาณัง  
ชีวีตา โวโรเปตา ฯ เตนะ สัจเจนะ โสตถิ เต โหตุ โสตถิ คัพภัสสะ ฯ

# โพชฌังคปริตร

โพชฌังโค สะติสังขาโต  
วิริยัมปีติปัสสัทธิ-

สมาธูปেকฺขโพชฌังคา  
มุนินา สัมมะทักขาตา  
สังวัตตันติ อะภิญญาเย  
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

เอกัสมิํ สะมะเย นาโถ  
คิลาเน ทุกฺขิเต ทิสฺวา  
เต จะ ตัง อะภินันฺทิตฺวา  
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

เอกะทา ธัมมะราชาปี  
จุนทตฺเถเรนะ ตัญญูวะ  
สัมโมทิตฺวา จะ อาพาธา  
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

ปะหีนา เต จะ อาพาธา  
มัคคาหะตะกิเลสา วะ  
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

ธัมมานัง วิจะโย ตะเถ  
โพชฌังคา จะ ตะเถปะเร  
สัตเตเต สัพพะทสฺสีนา  
ภาวิตา พะหุลิกะตา  
นิพพานายะ จะ โพธิยา  
โสตถิ เต โหตุ สัพพะทา ฯ  
โมคคัลลานัญญะ กัสสะปัง  
โพชฌังเค สัตตะ เทสเย  
โรคา มุจฺจิงสุ ตังขะณ  
โสตถิ เต โหตุ สัพพะทา ฯ  
เคลฺลัญญะนาภิปิฬิต  
ภะณาเปตฺวานะ สาทะรัง  
ตัมहा วุฏฺฐาสิ ฐานะโส  
โสตถิ เต โหตุ สัพพะทา ฯ  
ติณณันนัมปิ มะเหลสีนัง  
ปัตตานุปปัตติธัมมะตัง  
โสตถิ เต โหตุ สัพพะทา ฯ



## อภยปริตร

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ  
โย จามะนาโป สะกุนัสสะ สัทโท  
ปาปคคะโท ทุสสุปินัง อะกันตัง  
พุทธานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ  
โย จามะนาโป สะกุนัสสะ สัทโท  
ปาปคคะโท ทุสสุปินัง อะกันตัง  
ธัมมานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ  
โย จามะนาโป สะกุนัสสะ สัทโท  
ปาปคคะโท ทุสสุปินัง อะกันตัง  
สังฆานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ

## บทสีกกัตถ์ว่า

สีกกัตถ์ว่า พุทธะระตะนัง	โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง
หิตัง เทวะมะนุสสานัง	พุทเธเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตูปัททะวา สัพเพ	ทุกขา วูปะสะเมนตุ เต
สีกกัตถ์ว่า ธัมมะระตะนัง	โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง
ปะริฬาหูปะสะมะนัง	ธัมมะเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตูปัททะวา สัพเพ	ภะยา วูปะสะเมนตุ เต
สีกกัตถ์ว่า สังฆะระตะนัง	โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง
อาหุเนยยัง ปาหุเนยยัง	สังฆะเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตูปัททะวา สัพเพ	โรคา วูปะสะเมนตุ เต ฯ

## บทนัตถิ เม

นัตถิ เม สรรณัง อัญญัง  
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

นัตถิ เม สรรณัง อัญญัง  
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

นัตถิ เม สรรณัง อัญญัง  
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

พทุโธ เม สรรณัง วะรัง  
โหตุ เต ชะยะมังคะลัง

ธัมโม เม สรรณัง วะรัง  
โหตุ เต ชะยะมังคะลัง

สังโฆ เม สรรณัง วะรัง  
โหตุ เต ชะยะมังคะลัง ฯ

## บทยังกิญจิ

ยังกิญจิ ระตะนัง โลเก  
ระตะนัง พุทธะสะมัง นัตถิ

ยังกิญจิ ระตะนัง โลเก  
ระตะนัง ธัมมะสะมัง นัตถิ

ยังกิญจิ ระตะนัง โลเก  
ระตะนัง สังฆะสะมัง นัตถิ

วิชชะติ วิวิธัง ปุณฺณ  
ตัสมา โสตถิ ภาวันตุ เต

วิชชะติ วิวิธัง ปุณฺณ  
ตัสมา โสตถิ ภาวันตุ เต

วิชชะติ วิวิธัง ปุณฺณ  
ตัสมา โสตถิ ภาวันตุ เต ฯ



# มงคลจักรวาลใหญ่

สิริอิติมะติเตโชชะยะสิทธิมะหิทธิมะหาคณาปะริมิตะปัญญาธิการัสสะ  
สัพพันตะรายะนิวาระณะสมัตถัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมา-  
สัมพุทฺธัสสะ ทวัตติงสะมะหาปริสะลักขะณานุภาเวนะ อะสีตยานุพฺพยัญชนะนา-  
นุภาเวนะ อัญจุตตะระสะตะมังคะลานุภาเวนะ จัปปัพณณะรังสียานุภาเวนะ  
เกตุมาลानุภาเวนะ ทะสะปาระมิตานุภาเวนะ ทะสะอุปะปาระมิตานุภาเวนะ  
ทะสะปะระมัตถะปาระมิตานุภาเวนะ สีละสะมาธิปัญญานุภาเวนะ พุทธา-  
นุภาเวนะ ธัมมานุภาเวนะ สังฆานุภาเวนะ เตชานุภาเวนะ อิทธานุภาเวนะ  
พะลานุภาเวนะ เญยยะธัมมานุภาเวนะ จะตุราสีติสะหัสสะธัมมกัณฺฐานุภาเวนะ  
นะวะโลกุตตะระธัมมานุภาเวนะ อัญจุงคิกะมัคคานุภาเวนะ อัญฐะสะมาปัตติยา-  
นุภาเวนะ ฉะพะภิญญานุภาเวนะ จะตุสัจจะญาณานุภาเวนะ ทะสะพะละ-  
ญาณานุภาเวนะ สัพพะปัญญะตะญาณานุภาเวนะ เมตตากะรุณามุทิตาอุเปกขา-  
นุภาเวนะ สัพพะปะริตตานุภาเวนะ ระตะนัตตะยะสะระณานุภาเวนะ ตุยหัง  
สัพพะโรคะโสกุปฺพทะวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสา วินัสสันตุ สัพพะอันตะรายา-  
ปิ วินัสสันตุ สัพพะสังกัปปา ตุยหัง สะมิขณฺฑุ ทิฆายูตา ตุยหัง โหตุ  
สะตะวัสสะซีเวนะ สะมังคิโก โหตุ สัพพะทา อากาสะปฺพพะตะวะนะภูมิ-  
คังคามะหาสะมุททา อารักขะกา เทวะตา สะทา ตุมहे อะนุรักขันตุ ฯ

# รตนัตตยัปปภาวากิยาจนคาถา

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ

มหาสังฆัง ปะโพเธติ  
พุทโธ ธัมโม สังโฆ จาติ  
อัญญะมัญญาวิโยคา วะ  
พุทโธ ธัมมัสสะ โพเธตา  
สังโฆ จะ สาวโก พุทธัสสะ  
วิสุทธี อุตตะมัง เสฏฐัง  
สังวัตตะติ ปะสันนัง  
สัมมา ปะฏิปัทตัง  
วิสุตติ สัพพะกเลเสหิ  
นิพพานัง ปะระมัง สุญญัง  
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ  
ระตนะตตะยานุภาเวนะ  
อุปัทเทวันตะรายา จะ  
มา กะทาจิ สัมมุติงสุ  
อาโรคิยะสุขัญญะ  
ตัพพัตถุนัญจะ สัมปัตติโย  
ภาวันตุ สัมปะวัตตันตุ  
เต จะ รัฏฐัญจะ รักขันตุ  
สัยามานัง รัฏฐะปาสิหิ  
สิทธิมัตถุ สิทธิมัตถุ  
เอตัสสิมิง ระตนะตตะยัสสิมิง

อุตตะมัง ธัมมะมัจฉะคา

อิจเจตัง ระตนะตตะยัง  
นানাโหนดัมปิ วัตถุโต  
เอกัฏฐัมปะนัตตะโต  
ธัมโม สังฆะนะ ธาโรโต  
อิจเจกาพัทธะเมวิทัง  
โลกัสสิมิง ระตนะตตะยัง  
อัตตะโน สุทธิกามินัง  
ปะระมาเย วิสุตติยา ฯ  
โหติ ทุกเขหิ นิพพุติ  
นิพพานัง ปะระมัง สุขัง  
สุวัตถิ โหตุ สัพพะทา ฯ  
ระตนะตตะยะเตชะสา  
อุปะสัคคา จะ สัพพะโส  
รัฏฐัง สัยามานะเมวิทัง  
ตะโต ทิฆายุตานิ จะ  
สุขัง สัพพัตตะ สอตถิ จะ  
สัยามานัง รัฏฐะปาสิณัง  
สัยามรัฏฐิกะเทวะตา  
ธัมมามิเสหิ ปุชิตา  
สิทธิมัตถุ อิหัง ะลัง  
สัมปะสาทะนะเจตะโส ฯ



## สุขาภิยาจนคาถา

ยัง ยัง เทวะมนุสสถานัง

ตัสสะ ตัสสาณูภาเวนะ  
เย เย อารักขะกา เทวา  
อิมินา รัมมะทาเนนะ  
สทา ภัทธานิ ปัสสันตุ  
อัปปะมัตตา จะ อัมहेสุ  
ยัญจะ โน ภาสสะมานะหิ  
ตันโน เทวานุโมทนต์  
เย วา ชะลาพุชฌชะชา  
อะเวรา โหนตุ สัพเพ เต  
ปัสสันตุ อะนะวัชชานิ  
จิรัง ติฏฐะตุ โลกัสสิมัง  
ทัสเสนตัง โสตะวันตุนัง  
ยาวะ พุทโธติ นามัมปิ  
สัมมาเทสิตะรัมมัสสะ  
ปะสันนา โหนตุ สัพเพปิ  
สัมมา ธารัง ปะเวจจันโต  
วุทฒิภาวายะ สัตตาทัน  
มาตา ปิตา จะ อตฺตระชัง  
เอวัง รัมเมนะ ราชาโน

มังคะลัตถายะ ภาสิตัง

โหตุ ราชะกุเล สุขัง  
ตัตถะ ตัตถาธิวาสิน  
สัพเพ อัมเหติ ปุชิตา  
สุขिता โหนตุ นิพพะยา  
สัพเพ รักขันตุ โน สทา  
กุสะลัง ปะสุตัง พะหุง  
จิรัง ติฏฐันตุ สาทะตัง  
สังเสทะโชปะปาติกา  
อะนีฆา นิรุปัททะวา  
มา จะ สาวัชชะมาคะมา  
สัมมาสัมพุทฺธะสาสะนัง  
มัคคัง สัตตะวิสุทฺธิยา  
โลกะเชฏฐัสสะ สัตถุโน  
ปะวัตตะติ มะเหลสิน  
ปาณิน โน พุทฺธะสาสะเน  
กาเล เทโว ปะวัสสะตุ  
สะมิทัง เนตุ เมทะนิง  
นิจจัง รักขันติ ปุตตะกัง  
ปะชัง รักขันตุ สัพพะทา ฯ

## เทวตาอุยโยชนคาถา

ทุกข์ปัดตา จะ นิททุกขา	ภะยัปัดตา จะ นิพภะยา
โสกะปัดตา จะ นิสโสกา	โหนตุ สัพเพปิ ปาณิน
เอตตาวะตา จะ อัมเหหิ	สัมภะตัง ปุณฺณะสัมปะทัง
สัพเพ เทวานุโมทนต์	สัพพะสัมปัตติสัทธา
ทานัง ทะทนต์ สัทธาเย	สีลัง รักขันตุ สัพพะทา
ภาวะนาภิระตา โหนตุ	คัจฉันตุ เทวะตาเคตา ฯ
สัพเพ พุทธา พระลัปัดตา	ปัจเจกานัญจะ ยัง พระลั
อะระหันตานัญจะ เตชะนะ	รักขัง พันธามิ สัพพะโส ฯ

## พุทธชัยมงคลคาถา (พาหุง)

พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง  
คิริเมขะลัง อุทิตะโฆระสะเสนะมารัง  
ทานาธิรัम्मะวิธินา ชิตะวา มุนินโท  
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

มาราติเรกะมะภิยุชฌิตะสัพพะรัตติง  
โฆรัมปะนาฬะวะกะมักกะมะถัทธะยักขัง  
ขันตีสุทนต์ะวิธินา ชิตะวา มุนินโท  
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

นาฬาคิริง คะชะวะรัง อะติมัตตะภูตัง  
ท้าวคคิจักกะมะสะนีวะ สุทธารุณันตัง  
เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตะวา มุนินโท  
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ



อุกขิตตะชัคคมะติหัตถะสุทธารุณันตัง  
ธาวันติโยชณะปะถังคฺลิมาละวันตัง  
อิทธิภิสังขะตะมะโน ชิตะวา มุนินโท  
ตันเตชะสา ภาวะะตุ เต ชะยะมังคละลानी ฯ

กัถ்வานะ กัฏฐะมฺหะรัง อิวะ คัฬภินียา  
จิณฺญาเย ทฺฐะวะจะนัง ชะณะกายะมฺชฌเม  
สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท  
ตันเตชะสา ภาวะะตุ เต ชะยะมังคละลानी ฯ

สัจจัง วิหาเย มะติสัจจะกะวาทะเกตุง  
วาทาภิโรปิตะมะนัง อะติอันธะภูตัง  
ปัญฺญาปะทีปะชะลิตโต ชิตะวา มุนินโท  
ตันเตชะสา ภาวะะตุ เต ชะยะมังคละลानी ฯ

นันทะปะนันทะภุชะคัง วิพุธัง มะหิทธิง  
ปุตเตนะ เถระภุชะเคนะ ทะมาปะยันโต  
อิทธูปะเทสะวิธินา ชิตะวา มุนินโท  
ตันเตชะสา ภาวะะตุ เต ชะยะมังคละลानी ฯ

ทฺคคาหะทีฏฐิภุชะเคนะ สุทฺถุสฺสัหัตถัง  
พฺรหฺมมัง วิสุทฺธิชฺฐติมิทฺธิพะกาภิธานัง  
ญานาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท  
ตันเตชะสา ภาวะะตุ เต ชะยะมังคละลानी ฯ

เอตาปิ พุทฺธะชะยะมังคละอัฐฐะคาถา  
โย วาจะโน ทินะทิเน สระะเต มะตันที  
หิถ்வานะเนกะวิวิธานิ จุปฺปทะวานิ  
โมกขัง สุขัง อะธิคะเมยยะ นะโร สะปัญฺโญ ฯ

## ชยปริตร

มะหาการุณโก นาโถ  
ปุเรตฺวา ปาระมี สัพพา  
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ  
ชะยฺนโต โพธิยา มูเล  
เอวํ ตํวํ วิชะโย โหหิ  
อะปะราชิตะปัลลเก  
อะภิสสเก สัพพะพุทธานัง  
สฺนุกัชฺตตัง สุมังคะลัง  
สุชะโน สุมุหุตโต จะ  
ปะทักขิณัง กายะกัมมัง  
ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง  
ปะทักขิณานิ กัตถวานะ

หิตายะ สัพพะปาณินัง  
ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง  
โหตุ เต ชะยะมังคะลัง ฯ  
สํกฺยานัง นันทิวัทธมโน  
ชะยฺสสุ ชะยะมังคะเล ฯ  
สีเส ปะฐะวีโปกชะเร  
อัคคํปัตโต ปะโมหะติ ฯ  
สุปะภาตัง สุหุณฺฐิตัง  
สุยฺยฺฐัง พริทฺธะจาริสฺสุ  
วาจากัมมัง ปะทักขิณัง  
ปะณิธี เต ปะทักขิณา  
ละภันตฺตเถ ปะทักขิणे ฯ

## ภาวตุ สัพพะมังคะลัง

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง  
สัพพะพุทธานุภาเวนะ  
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง  
สัพพะธัมมานุภาเวนะ  
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง  
สัพพะสังฆานุภาเวนะ

รักขันตุ สัพพะเทวะตา  
สทา โสตถิ ภะวันตุ เต ฯ  
รักขันตุ สัพพะเทวะตา  
สทา โสตถิ ภะวันตุ เต ฯ  
รักขันตุ สัพพะเทวะตา  
สทา โสตถิ ภะวันตุ เต ฯ



## นักขัตตยักษ

นักขัตตะยักขะภูตานัง  
ปะริตตัสถานุภาเวนะ  
นักขัตตะยักขะภูตานัง  
ปะริตตัสถานุภาเวนะ  
นักขัตตะยักขะภูตานัง  
ปะริตตัสถานุภาเวนะ

ปาปคคะหะนิวาระณา  
หั้นตฺวา เตสฺส อุปฺปะทะเว ฯ  
ปาปคคะหะนิวาระณา  
หั้นตฺวา เตสฺส อุปฺปะทะเว ฯ  
ปาปคคะหะนิวาระณา  
หั้นตฺวา เตสฺส อุปฺปะทะเว ฯ

## ชัยมงคลคาถา

ชะยันโต โพธิยา มูเล  
เอวํ ต்வํ วิชะโย โหหิ  
อะปะราชิตะปัลลังเก  
อะภิสเสเก สัพพะพุทธานัง  
สฺนุกขัตตัง สุมังคะลัง  
สุชะโน สุมุหุตโต จะ  
ปะทักขิณัง กายะกัมมัง  
ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง  
ปะทักขิณานิ กัตถวานะ

สํกัยานัง นันทิวัทตะนโน  
ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล ฯ  
สีเส ปะฐะวะวิโปกชะเร  
อัคคัปปัตโต ปะโมหะติ ฯ  
สุปะภาตัง สุหุณฺฐิตัง  
สุยฺยญฺฐัง พฺรหฺมะจาริสฺสุ  
วาจากัมมัง ปะทักขิณัง  
ปะณิธี เต ปะทักขิณา  
ละภันตฺตเถ ปะทักขิणे ฯ





ด้วยอันสืบส่งในการจัดพิมพ์  
พระไตรปิฎก ๔ คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์เล่มนี้  
ข้าพเจ้า นายเวียงชัย จงพิพัฒน์สุข  
ขอถวายกุศลผลบุญแด่องค์ทวยเทพ  
ผู้ปกปักรักษาผืนแผ่นดินไทย บรรพบุรุษ  
และครอบครัว จงพิพัฒน์สุข  
ตลอดจนผู้มีพระคุณต่อครอบครัว  
รวมทั้งเจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย ทุกชาติทุกภพ

